פרשת **וישלח** תשפ"ד לפ"ק | גליון תתתקכ"ד שנה כ"ו

קול התאחדותינו

יו"ל ע"י התאחדות האברכים דחסידי סאטמאר

בנשיאות כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

בני ברק יצ"ו

כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים

ברחובות קריה בין שאון האנשים הסתובב לו איש רמאי רע מעללים מלובש בבגדים יקרים כשכל כולו מראה על אדם עשיר בן טובים ובחלקלקות לשונו היה צודה ברשתו אנשים תמימים וישרים.

יום אחד נזדמן לשם עובר אורח שבא ממקום רחוק ואין הוא מכיר בעיר זו, החל הרמאי לשוחח עמו ושאלו: אם נצרך הוא לדבר מה, אולי אינו יודע לאן לפנות בעיר הזרה, כי מוכן ומזומן הוא ללוותו לכל מקום אשר פניו מועדות, בהיותו בטל ממלאכתו ויש לו פנאי לסייעו ולהוליכו למקום חפצו.

שמח האורח על ההצלחה בלתי צפויה שהאירה לו פנים, הוא הודה בדברים חמים למארחו ובלבו הרהר: לא נכון הדבר אשר בפי בריות כי פסו בני אדם הגונים מקרב הארץ, הרמאי הוליך את האורח לביתו וכיבד את מארחו בסעודה דשנה כשבכל עת דיבר עמו בחלקלקות לשונו דברי ידידות וחנופה, אולם האורח הבחין לפתע שהמארח זומם רעה ותחת מסוה של ידידות הוא מתכונן לרצחו נפש ולשדוד לו את כל רכושו, האורח נבהל ולא ידע לשות עצות בנפשו איך להנצל מידי הרוצח.

והנה עלתה עצה בלבו, באמצע הסעודה הוא החל לשבח את המארח ואת טעם המאכלים, וכך היה אומר: טעמה של הסעודה משובח מאוד, והוא דומה לטעמה של המאכלים שאכלתי בבית המלך על שולחנו.

המארח בשמעו זאת רפו ידיו וחשב לעצמו, אם כנים הדברים שהוא ידידו של המלך ושהוא מיסב על שולחנו, הרי שאני מסתכן בזה מאוד כאשר אבצע את זממי, פן תתעורר חמת המלך אשר ינקום בי ביד רמה על מות ידידו, ולכן מוטב לי שאמנע מלהזיק לו, ועל ידי תחבולה מחוכמת זו שעלתה בלבו, ניצל האורח ממות ונפשו היתה לו לשלל.

על פי משל זה מבואר בגמרא (סוטה דף מא:) את מאמה"כ שאמר יעקב אבינו לעשו "כי על כן ראיתי פניך כראות פני אלקים", כי למרות דברי הידידות שהראה עשו כלפי חוץ בפגישתו עם יעקב, חשש יעקב שמא עשו הרשע מתנכל לו להרגו, לכן החליט להשמיע באזני עשו את קירבתו המיוחדת להקב"ה, וממילא לא כדאי להרע לו, כי הקב"ה אהבו ויעמוד לימינו של יעקב וינקום נקמת דם הקמים עליו, ובאופן זה ניצל יעקב ממזימותיו של עשו.

והם הם דברי רש"י על הפסוק כאן שכתב: "ולמה הזכיר לו ראיית המלאך, כדי שיתירא היומנו ויאמר, ראה מלאכים וניצול, איני יכול לו מעתה", כיון שיעקב הוא אהובו ומקורבו של הקב"ה, ומי שיתנכל לו סופו יהיה מר ורע.

תוכן העניינים

לקח טוב ..... ב
תורה ותפילה ..... ג
דבש תמרים ~ לקיטת תמרים ..... ד
קדוש יאמר ..... ו
בשפתי צדיקים ~ לשון חכמים ..... ח
פרפראות לחכמה ~ דורש טוב ..... ט
שבח"י רבנן ..... י
פינת יקרת ..... יב
למעיין הפרשה ..... טו
חוקים להודותם ..... יח
פשיב כהלכה ..... כ
צדקה כהלכתה ..... כא
היכלא דבא ..... כג
נועם שרתי ..... ל
פשולחן מלכים ..... לו

להכנסת מודעות, מזל טוב, הנצחת שם, לע"נ:
להר"ר **אלטר אשר אנשיל אילאוויטש** הי"ו
052.7648437

כל הזכויות שמורות ©

באר״יכערש אייער שטוב
מיט דעם נייעם באנד פון

ספר משולחן מלכים

חלק עשירי // שנת תשע״ז

אוצר בלום ביקורי נימוסין ושיחות קודש מיט גדולי ישראל, אדמורי״ם מפורסמים, עיני העדה וראשי ישיבות מכל קצוי תבל בכל מקצועות התורה וענינים העומדים על הפרק להעמיד הדת על תילה

בהיכלא דמלכא קדישא פון

כ״ק מרן רבינו הגה״ק שליט״א

פרד״ס התורה · פלפולא דאורייתא
בירורי סוגיות · פסקי הלכה ותיקוני הדת
סיפורי צדיקים · מנהגי קודש · יחודות בהסידות
ענינים העומדים על הפרק · מלחמת ה׳ בעמלק
חיזוק ליראי ה׳ · לגדור גדר ולעמוד בפרץ

קח״ו ברכה אל תוך בתיכם מקח״ן של צדיקים

$500

פאר די
נדבה מיט״ן
סכום פון

נארוואס
ארויס פון
דרוק

מהדורת
שעהד
גוטמאן

רשימת השיחות פון 70 הערליכע
און רייכע שיחות קודש

כ״א כסלו

בהתאסף כל קהלא קדישא
״סאטמאר״ ביום הצלת רבינו
הק׳ והשהור זיע״א

בְּנֶעֱרִינוּ וּבְזִקְנִינוּ נִלְחָם כִּי חַג הוּא לָנוּ

א׳ וישב

WATERFRONT SQUARE 492 KENT AVENUE

רק ע"י מלחמת היצר יקיים גם השס"ה מצוות ל"ת

עם לבן גרתי. וברש"י: **עם לבן גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי.** יתכן שאדם יקיים את כל הרמ"ח מצות עשה, אבל כדי שיקיים את כל השס"ה מצוות לא תעשה, **זה שייך רק אם כשהיצר מפיתו לדבר עבירה, והוא כובש את יצרו ופורש את עצמו מן העבירה, ובזה מקיים הוא את אותו לא תעשה**, יעקב אבינו גר אצל לבן, משכן היצה"ר, וע"ז יכול היה לקיים גם את כל השס"ה מצות לא– תעשה. וז"ש: **"עם לבן גרתי"** בזה שגרתי אצל לבן, ע"ז **"ותרי"ג מצוות שמרתי"**, ואילו לא גרתי עם לבן לא היה ביכולתי לקיים את כל המצות לא–תעשה.

אור יצחק (ראדוויל)

יעקב הכין עצמו לקראת עשיו בג' העצות נגד היצה"ר

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי וגו'. וברש"י: "גרתי בגימטריא תרי"ג, כלומר עם לבן הרשע גרתי ותרי"ג מצוות שמרתי" רבותינו ז"ל נתנו לנו (ברכות ה.) ג' עצות להלחם עם יצר הרע; **יעסוק בתורה, יקרא קריאת שמע ויזכיר לו יום המיתה.** והנה, ידוע דעשיו הוא היצה"ר ממסטרא דסמאבא (ראה זוה"ק ח"א קלו), ושלח אליו יעקב להודיעו שהוא אינו ירא ממנו, כי ערוך לקראתו בשלשה דברים אלו. וזהו שאמר: **"כה אמר עבדך יעקב"**, 'כה' מרמז על כ"ה אותיות שבפסוק "שמע ישראל"; **"עם לבן גרתי"** רומז על העצה של 'יזכיר לו יום המיתה' שהאדם מלובש אז בלבנים, **"ותרי"ג מצוות שמרתי"** הוא העצה של יעסוק בתורה.

עטרת ישועה, דזיקוב

יעקב נתירא שלא ידבק בו ממידת השקר של עשו

הצילני נא מיד אחי מיד עשו כי ירא אנכי אותו. עשיו הוא מקור השקר (במד"ה: 'עשו' הא שוא), ויעקב הוא מקור האמת (תתן אמת ליעקב) ובאמת רחוק ממדתו של עשו כמטחוי קשת. וירא היה פן ח"ו נכנס בו מדתו של עשו שאמר 'אני עשו בכורך' מחמת ההכרה, כשהוצרך לקבל הברכות, ומחמת כיבוד אם, וזהו: **"הצילני מיד אחי מיד עשו"** ממדת שוא **"כי ירא אנכי"** על מה שאמרתי **'אנכי עשו בכורך'** ונדבקתי ח"ו במדתו של עשו, שוא ושקר, וע"ז **"פן יבוא והכני אם על בנים" ח"ו.**

דגל מחנה אפרים

'עצבות' בכאו"פ מתחבולות היצר לנצח את האדם ח"ו

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה. הכתוב מבאר לנו כלל גדול בעבודת ה' **מה שאמר אא"ז הרח"ק רבי יחזקאל מקאזמיר זי"ע** שלא יתעקש אדם לדאוג ולהתעצב על מכשול אחד ח"ו, **"כי זה העצבות היא עצת היצר, לחפילו ולהכשילו יותר ח"ו, רק העיקר להזהר מכאן ולהבא שלא יקלקל עוד חלילה, ויוסיף בתורה ותפלה ותשובה בשמחה וחיות, וממילא יתוקן מה שעבר".** משל למה הדבר דומה, לסוחר שעומד בחנותו ביום השוק, והגנבים אורבים מבחוץ, ושולחים נער אחד משלהם, שיחטוף חפץ אחד ויברח, כדי שהסוחר ירדוף אחריו, ובתוך כך יבואו הם ויבזו את כל החנות. אמנם סוחר שהוא פיקח ויודע תחבולות אלו, אומר אל לבו, יחזיק לו הלה מה שחטף ואינו רודף אחריו, אלא שומר חנותו מכאן ולהבא, ונושא ונותן ומרויח, וכך מתמלא ההיזק בכפלי כפלים. וכמו כן הוא עבודת ה'. המתעצב ומתעסק עם חטאיו ישאר בעירום ובחוסר כל. לא כן המשכיל בעבודת ה' ישוב מיד לעבודתו לעסוק בתורה ומצוות בשמחה, ובמשך הזמן יתוקן הכל.

וזהו שרמז כאן הכתוב: **"אם יבוא עשו"** היצר הרע **"אל המחנה האחת והכהו"** שיכשיל את האדם באיזה חטא ח"ו, "לא יתיאש עצמו ממה שעבר, רק יראה שיהיה 'המחנה **הנשאר לפליטה'** להכשיר מעשיו מכאן ולהבא, וממילא יתוקן מה שעבר".

דברי ישראל

כשאדם קרוב לנצח את היצר, תחבולתו הוא לרחותו ליומן אחר, ונצחון האדם תלוי בזה שיהיה דוקא עתה

ויאמר לא אשלחך כי אם ברכתני. מעשה אבות הוא סימן לבנים. והנה כי כן ראינו שיעקב אבינו ע"ה, כשנאבק איש עמו ויאמר 'לא אשלחך כי אם ברכתני', ופירש רש"י שהמלאך בכה והתחנן לפניו "בית אל ימצאנו ושם ידבר עמנו" (הושע יב, ה) [שימתין לו עד שיבא לבית אל ושם יברכנו כחפצו] **כי זהו מדרכו של היצר ומתחבולותיו כשרואה שאינו יכול לו לאדם, על כל פנים רוצה הוא לדחות אותו על זמן מאוחר.** אבל יעקב אבינו לא הניח ליצרו להכשילו אפילו בזה, ואמר לו: **"לא אשלחך כי אם ברכתני".**

הרח"ק מהרי"ד מבעלזא זי"ע

מפניני או"ר החיי"ם הקדוש

עזים מאתים וגו' שמעתי ממורי זקיני זצוק"ל שנתכוון יעקב בחשבון ששלח מבעלי חיים בחשבון "שיער" שעולה בו "תקף", ולזה שלח בחשבון עזים ורחלים ת"מ, וגמלים ל' עם בניהם הם ששים, הרי ת"ק, פרות ופרים חמשים, אתונות ועירים שלשים, הרי "תקף" לשבר תוקפו.

דבש תמרים

פנינים יקרים, מעצי תפרחה שרים, רעותינו הקדושים עצי התמרים

ויאמר יעקב אלוקי אבי אברהם ואלוקי אבי יצחק. וצריך להבין דבפרשת ויגש על הפסוק ויזבח זבחים לאלוקי אביו יצחק פירש רש"י חייב אדם בכבוד אביו יותר מכבוד אבי אביו לפיכך תלה ביצחק ולא באברהם, ואם כן קשה מה נשתנתה תפילתו של יעקב כאן שהקדים להזכיר את אברהם. ויי"ל דבשולחן ערוך יורה דעה (סימן רמ"א) הובאה שיטת מהרי"ק דאין אדם חייב בכבוד אבי אביו, וכתב על זה השאגת אריי לחלק שכל זמן שאביו קיים יש טעם לחייבו לנהוג כבוד באבי אביו, שהרי אתה ואביך חייבים בכבודו, משא"כ לאחר מיתת אביו אין בן חבן חייב בכבוד אבי אביו. ומעתה מובן היטב כי אז בלכתו לחרן היי יצחק קיים והיי יעקב חייב בכבוד אבי אביו לכן הקדים להזכיר את אברהם לפני יצחק, אבל שם בפרי ויגש מיירי שלא היי יצחק כבר קיים, וכבר לא היי חייב בכבוד זקינו, לכן הזכיר רק את יצחק אביו.

(ישמח משה)

☆

ויחן את העם אשר אתו. יש לרמז על פי מה שאמרו חז"ל גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל לפיכך הקדים הקב"ה שקליהן לשקליו, ופי המפרשים כי מצות מחצית השקל בא להורות שידמה כל אחד בנפש כאילו הוא מחצה, ואיננו אדם שלם בלתי אם יתחבר יחד עם חברים כל ישראל למען יהיו כולם אגודה אחת ואז אין כל אומה יכולה לשלוט בהן, וז"ש ויחן את העם שהורה להם להיות כל אחד חצי, אשר ביחד הם אדם השלם, וזהו שאמר הכתוב הצילנו נא מיד ר"ת המן, שזה עמד להם בימי המן גם כן.

(ויטב לב)

☆

עם לבן גרתי וגו' ויהי לי שור וחמור. פירש"י עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי, ויתבאר לפי מה שידוע דאף ששכר מצוה בהאי עלמא ליכא הינו דוקא שכר על גוף המצוה, אבל שכר על ההכנה שקודם למצוה איכא אף בהאי עלמא, וז"ש עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי", שהכנתי עצמי לקיים כל המצות ע"ד ואביו שמר את הדבר שהיה יושב ומצפה מתי תבא לידי ואקיימנה, ואמר ע"ז מאין מוכח מכיון ויהיו לי שור וחמור וקשה הא שכר מצוה בהאי עלמא ליכא אלא ע"כ שהכנתי א"ע לקיים כל התרי"ג מצות ובא זה בשכרי.

(קדושת יו"ט)

☆

עם לבן גרתי. ופירש"י ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים וצ"ב למה הודיע זאת לעשו, יי"ל לפימ"ש בתפל"מ עה"פ ואני כזית רענן בבית אלקים, דאיתא במדרש יפה תואר פרי זית קרא הי שמך, למה נמשלו ישראל לזית מה זית אינו מוציא שמנו אלא ע"י כתישה אף ישראל וכו', ד"א מה שמן צף מלמעלה ואינו מתערב בשום משקה וכו', וכל אי מישראל יש לו הבחירה אם שיהיה נבדל מהאוה"ע בכל הענינים א"כ נתקיים בזה קריאת שם פרי זית שקרא הי שמו וא"צ לכתישה, משא"כ כשאינו נבדל ומתדמה להם א"כ בהכרח צריך לכתישה, וזהו ואני כזית ר"ל בזה נמשל איש הישראלי לזית במה שהוא רענן מושרש בבית אלקים דהיינו מובדל

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, על רבותי"ק עצי התמרים

נתירא ממנו אלא על אשר נתעכב שם בשביל תשלום שכרו

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדני לעשו כה אמר עבדך יעקב עם לבן גרתי ואחר עד עתה. ויהי לי וגו'. והנה לכאורה קשה למה היה לו להודיע את כל זאת. ונראה דהנה לכאורה קשה למה נתירא יעקב אבינו כיון שהשי"ת הבטיחו שישמור אותו, וגם יצחק אבינו ברך אותו, רק שאמר לו 'והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך', וכתב רש"י ז"ל דהיינו כשלא יעסוק בתורה, והנה באמת שמר את התורה כמו שאמר בעצמו 'עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי'.

אמנם מצות כיבוד אב לא שמר כהוגן מפני שהיה בבית לבן, ואף שאותן הי"ד שנים שהיה בשביל נשיו עשה כדין, מפני שאביו בעצמו שלח לו לזה, אך מה שהיה שם בשביל ממונו לזה נתירא, לכן שלח לו **'עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי'**, ואם כן אין לי להיות ירא ממך, רק בשביל **'ואחר עד עתה'** כדי **ש'יהיה לי שור וחמור צאן עבד ושפחה'**, לזה **'ואשלחה להגיד לאדני למצוא חן בעיניך'.** (ואף שמפורש בזה"ק ענינים נוראים שהי' לו ליעקב אבינו בעבודתו זאת כידוע, אמנם לפי ערכו חשב זאת לעצמו לפגם) **אחר זה שמעתי זאת מפי הרב הצדיק מאוהעל זלל"ה** (עיין בישי"מ בפרשתינו ד"ה עם לבן גרתי) **וברוך ה' שכוונתי לדעתו.**

אך פרי תבואה

ומופרש מאוהי"ע ואי"כ אי"צ לכתישה ע"כ, וזהו ששלח יעקב לו עם לבן גרתי ותרי"ג מצות שמרתי ולא למדתי ממעשיו הרעים, ואי"כ הנני נמשל כשמן הטוב שאי"צ לכתישה ויסורין, כי התבדל מלבן הרשע ואי"כ אין לך לשנוא אותי כיון שאי"צ לכתישה.

(דברי יואל)

☆

וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה. פרש"י עשו לבדו, ואבע מאות איש שהלכו עמו נשמטו מאצלו אחד אחד, ויתבאר בהקדם מה שכתב בתפארת שלמה בפרשתן לפרש דברי רשזי"ל וישלח יעקב מלאכים, מלאכים ממש, כי ידוע מזוהי"ק שמכל מצוה ומצוה נברא מלאך והנה נגד השר של עשו עיקר התקנה נגדו הוא קי"ש להכניעו וז"ש והיה בית יעקב אש ובית עשו לקי"ש ר"ת קריאת שמע כמ"ש במגי"ע על פסוק כה תאמרון לאדוני לעשו כה הוא קי"ש ויש לרמז בתיבת ממ"ש ר"ת מקבלת מלכות שמים היינו המלאכים היוצאים מכוונת קי"ש הוא העיקר להכניע שר של עשו, עכ"ד התפארת שלמה, וזהו כוונת רשזי"ל ואותם ארבע מאות איש שהלכו עמו נשמטו אחי"ד אחי"ד, היינו שהכניעם יעקב אבינו בכח קריאת שמע שלו, באמרו בכל יום תמיד פעמיים באהבה שמע ישראל הי אלוקינו הי אחי"ד.

(ברך משה)

☆

עם לבן גרתי. פירש"י לא נעשיתי שר וחשוב, ויבואר לפימש"פ מהרי"י מבעלזא זי"ע הכתוב ואלה שמות בני"י הבאים מצרימה, דיותר הול"ל אשר באו, דהנה דרך העולם כשאדם בא לארץ נכריה משתוקק כל רגע לצאת כי אין שם מקומו, אבל במשך הזמן כאשר נעשה תושב אז חן המקום על יושביו ולכך מרמז הפסוק שיעקב אבינו התפלל על ימי הגלות שיהיה לבנ"י הכח שיהו תמיד בבחי' הבאי"ם לשון הוה שבאים עכשיו ותמיד ירצו וישתוקקו לצאת, וזשה"כ הבאים ישרש יעקב יציץ ופרח ישראל, שיעקב אבינו השריש בלב ישראל שיהיו נקראים הבאים, ובזכות זה יציץ ופרח עליהם ישועות ע"כ, ומעתה כאשר התפלל יעקב אבינו להנצל מיד עשו הרשע נענה ואמר כה תאמרון לאדני ומבואר בנועי"א שכיון בדברים אלו תפילה לחקבי"ה, וביקש הצילנו נא מיד אחי ומיד עשו, בזכות אשר עם לבן גרתי ולא נעשיתי שר וחשוב אלא גר, ובזכות זה יזכה לפעול ישועה ולהנצל מידי עשו הרשע.

(כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א)

לקיטת תמרים

אמרות וסיפורים, מלוקט מספרים, ע"ל רבותי"ה"ק עצי התמרים

כיון שהגדיל ה' חסדו עמי כ"כ, ע"כ הנני רחוק עוד יותר מללכת בדרכיו, וזהו קטנתי"י, מכל החסדי"ם

נאמר משמיה דהגאון הקדוש ה'ישמח משה' ז"ל דבר יקר, דיעקב אבינו היה מתירא יען כי הקב"ה הראה לו נסים הרבה, ועשה עמו חסדים גדולים ועצומים, והאדם מחויב להדמת לבוראו ולהידבק במדותיו מה הוא רחום וכו', וכמו שהרחיב בזה הרמ"ק בספר 'תומר דבורה'. והוא חשד עצמו שלא לקח לעצמו כלום לקנות שלימות המדות, ואם כן כל מה שנתוסף לו חסדי השי"ת, והוא לא למד מהם עשות כמוהם, אם כן לערך מעלת קדושתו חטא על ידי זה. וז"ש **קטנתי מכל החסדים וגו', דהיינו שעל זה יש לי לירא שגרם החטא, ואינני בערך החסדים שעשה לי השי"ת, וקטן אני מהם בערכם, שעל ידי החסדים נודע לי שקטונתי.**

אפסי ארץ

היכן 'איש' היינו גבריאל, והיכן הוא שרו של עשו, אמר רביה"ק זי"ע פי' מהרה"ק מצאנז זי"ע, במעשה שהיה

ויותר יעקב לבדו ויאבק איש עמו עד עלות השחר. ויאבק איש. ופירשו רז"ל שהוא שרו של עשו (רש"י). סיפר רבינו ז"ל שפעם בא חסיד עני, ושפך מר שיחו בפני מרן הדברי חיים ז"ל, שבתו בגרה, ואין לאל ידו לכלכל הוצאות החתונה, מרן ז"ל נתן לו מכתב המלצה ושלחו לאחד הגבירים בעיר אחרת, ובין השורות נקב מרן הדברי חיים ז"ל סכום מדויק שמבקש מהגביר שיתן עבור העני שמוסר את הכתב. החסיד העני נסע אל הגביר שאליו שלח מרן הדברי חיים את המכתב, כשנכנס לביתו לא הרגיש בו הגביר תיכף כי הי' טרוד בלימודו, ואח"כ כאשר הבחין בחסיד העני נתן לו שלום ושאל לו למבוקשו, החסיד הראה לו את מכתבו, וכאשר ראה הגביר שמרן הדברי חיים ז"ל דורש סכום מסוים, התחיל להתווכח עם החסיד העני, ואמר לו כי הסכום הנקוב גדול מדי ויתן לו קצת פחות מזה, אבל החסיד התעקש וטען שרוצה דייקי את הסכום שנקב מרן ז"ל, כה התווכחו ביניהם עד אשר יצא מבית הגביר בידים ריקניות, וחזר לצאנז וסיפר למרן ז"ל את כל הענין.

מרן הדברי חיים ז"ל נתן לו מכתב שני לחסיד אחר בעיר אחרת, וכשנסע לשם קבלו החסיד הגביר בפנים שוחקות, וכאשר ראה את דרישת מרן ז"ל נתן לו מיד את כל הסכום שביקש, והלה חזר לביתו בשמחה רבה. לימים כשנסע הגביר אשר דחה את החסיד, להסתופף בצל מרן הדברי חיים ז"ל, הוכיחו מרן הדברי חיים ז"ל ואמר לו: הנה כתיב בפ' וישלח **ויאבק איש עמו, ופירש"י ז"ל שהוא שרו של עשו, ובפ' וישב כתיב וימצאהו איש וגו' ופירש"י ז"ל זהו גבריאל שנאמר והאיש גבריאל,** ולכאורה מנא לי' לרש"י דאיש בפ' וישב הכוונה לגבריאל, ובפ' וישלח קאי האיש על שרו של עשו, הלא בשניהם נאמר איש ותו לא. אלא ביאור הענין **שאם עני דופק על פתחו של גביר לבקש עזרה, והלה מתחיל להתאבק ולהתווכח עמו, ואינו רוצה לעזור לו, בודאי הוא שרו של עשו, משא"כ אם הגביר שואל אותו, מה תבקש, ומושיט לו יד עזרה, הרי הוא מלאך גבריאל,** ודפח"ח.

מושיען ש"י, ח"ב

וישלח יעקב מלאכים לפניו. (לב ד) מלאכים ממש (רש"י). עיקר הויכוח והמלחמה של יעקב עם עשו, היה עם שרו של עשו שהוא הסטרא אחרא, כדדרשו (מדרש): ויאבק איש עמו, זה שרו של עשו; ועל כן שלח **מלאכים ממש**, שהלא כל הפליאות ששלח יעקב, היתה לשרו של עשו שהיה גם כן מלאך, ועליו לא היה יכול לעשות מעשים פשוטים, שהם לא יוכלו לטעון עם מלאך.

(תשכ)

וישלח יעקב מלאכים לפניו. (לב ד) מלאכים ממש (רש"י). לפי שהורגל יעקב לומר לעשו דבר שאינו אמת, שהוא שלח עמו ומנקש מהבתו, לכן שלח **מלאכים ממש**, שלא רצה לעשות על ידי בני אדם, שיוכלו ללמוד לרמות.

(דברי יואל)

וישלח יעקב מלאכים לפניו. (לב ד) מלאכים ממש (רש"י). הדורון ששלח יעקב לעשו, היה בחינת שעיר המשתלח, שהוא דורון לסטרא אחרא (זוה"ק קכ.). ומ"מ (ילקוט ראובני אחרי): השליח שהוביל את השעיר המשתלח לעזאזל לא היה מוליך שנאו, וזהו (ויקרא טז): ושלח ביד איש 'עתי', שהיה רק בחומה עת; ופשטר דעל כן לירך יעקב בשליחות זו **מלאכים ממש** שאין בהם מיתה, שלא יארע עמהם כמו בשאר עתי המשתלח את השעיר לעזאזל.

(טיב נצב)

וישלח יעקב מלאכים לפניו. (לב ד) מלאכים ממש (רש"י). השנאה של עשו ליעקב היתה מפני שנטל ממנו את הברכות, שעשו היה סבור שהברכות מגיעים לו לפי שהוא הבכור, אבל נאמת כיון שיעקב הוא מקור המורה בדין הוא שיטול הברכות, וכדי להוכיח לעשו שכבוד התורה מוקדם לטענת בכורה, שלח אליו בשליחותו **מלאכים ממש**, ואף שהמלאכים היו יכולים לטעון שהם קדושים מבני אדם, שהם נברלו ביום שני והאדם נברא בששי, אבל כבוד התורה עדיף לטענת בכורה, וכמו כן לקח יעקב הברכות מדין, משום שכבוד התורה מוקדם לכל.

(דברי יואל)

וישלח יעקב מלאכים לפניו. כל מקום שנאמר לפניו, אינו אלא שהוא לשחוריו, כמו (בראשית מו) ואת יהודה שלח לפניו, ויעקב לא מצינו דבר לשעיר מעולם (תפארת יהונתן). ונראה דיעקב הכין עצמו לדורון לתפלה ולמלחמה, ולכן שלח שני כתות מלאכים, כת אחת שלא תל ימחק תניו לארץ כנען, להודיעו שעשו בא לקראתו ושיתפלל עליו, וגם ליטול ממנו רשות לילך למלחמה, כדלמרו (ברכות ג.): תכמי ישראל היו נמלכין בסנהדרין טרם שיצאו למלחמה; ועוד שלח כת אחרת של עשו לארץ שעיר, ותכלית שליחתם היתה לדורון כדי לפייסו, ולמלחמה אם לי יפשר בעינן אחר, וזהו הודיע הכתוב **לפניו**, להורות ששלח שלומים גם של יצחק אביו, והוא היה אחריהם.

(דברי יואל)

וישלח יעקב מלאכים לפניו. יעקב רצה לשלוח שליחי בני אדם, אלא שהיו ירחים ליכנס לביתו של עשו, לזה הוכרח לשלוח מלאכים (מדרש). לכאורה תינח אם היה יעקב שולח לעשו לבקש ממנו דבר, אבל כאן היה להיפך ששלח לו דורון, ולמה היה ירא, ומדוע השתמש במשרתי עליון אלא צורך. ובדרך בדיחותא יש לומר, דמיד בשעה שנכנס לביתו, יהיה צריך להגיד לעשו שהוא משולח מיעקב, וכשישמע שם זה אף שהיו יודע עדיין מבוקשו, תיכף ומיד יקום עליו בכעס גדול, והשליח הוא בסכנה גדולה, על כן אף ששלח יעקב דורון, היו השליחים ירחים לילך אליו, ולזה היה מוכרח להשתמש במשרתי עליון. וכמו כן הגיע עד כדי כך בדוד הוא השנאה לדרך ישראל בפרק, עד שאין רוצין אפילו לשמוע שם זה, וכל שכן

שלא להחזיק בו, וברוך ה' שעומר מותנו מעבירה זו מליקח ממון מחפיקורסים, כי הם שונאים מותנו נתכלית, ואינם רוצים ליתן ליציבה כזו, ולריכין אנו להודות לה' על זה, שבאמת טובה גדולה הוא לנו.

(דברי יואל)

וישלח יעקב מלאכים לפניו. הדורונות שנתן יעקב לעשו, עמידין החומות להחזירן למלך המשיח לעתיד (מדרש). יעקב שלח לעשו עשרים ושנים שמות מחרן, כיון שישראל לריכים לשלוח בכל שנה שעיר אחד לעזאזל, והיות כי יעקב נתעכב עשרים שנה בבית לבן, ממילא לו שלח כלום לעזאזל שרו של עשו, לכן שילם לו בכל עכשיו בפעם אחת (ילקוט רלובני). והענין הוא כדאיתא בזוה"ק (אחרי סד.): שבעבור זה נשתלח בכל שנה ביום הכיפורים שעיר לעזאזל, כדי לשלוח לעשו את העונות של ישראל; ושנה לעתיד כשיבוא משיח יעשו כל ישראל תשובה מאהבה, ועל ידי תשובה מאהבה הזדונות יתהפכו לזכויות (יומא פו:), ולכן יבוקש עון ישראל כדי לגרפס לזכויותיהם, ועל כן **הדורונות שנתן יעקב לעשו, עמידין החומות להחזירן למלך המשיח לעתיד,** כדי שיוכלו להוסיפס על זכויותיהם של ישראל.

(ליקוטי תורה פורים מה)

וישלח יעקב מלאכים לפניו. הדורונות שנתן יעקב לעשו, עמידין החומות להחזירן למלך המשיח לעתיד (מדרש). מליהו כותב בכל מוצאי שבת זכויותיהם של ישראל (תוספתא). הנה זכויותיהן של ישראל מקרבין הגאולה, ומה גם מצות הלדקה, כדאמרו (בבא בתרא י.): גדולה לדקה שמקרבת הגאולה; ונמלא כי דורון גדול הוא למלך המשיח כל מצות שאדם עושה, ונמסר לו לכתבה. והנה לא זו בלבד מה שנתנו ללדקה נחשב לזכות ולדורון, אלא אף כל הממון שלקחו החומות מישראל, או מה שזקוקים ליתן להם מחמת גזירת הגלות, גם כן נחשבים לזכות כאילו עשו זו לדקה, שהרי אילו היה נשאר בידיהם היו יכולים לעשות בו מצות, ולפי זה גם כל אותן הדורונות שנתן יעקב לעשו נחשבין ליעקב לזכות, שהרי אילו נשארו בידו בודאי היה עושה בהם מצות. ועל כן **הדורונות שנתן יעקב לעשו, עמידין החומות להחזירן למלך המשיח לעתיד,** שכל אלו יהיו נחשבים גם כן בתוך זכויותיהם של ישראל אשר יוגשו לדורון למלך המשיח.

(דרשות)

כה תאמרון לאדוני לעשו. (לב ה) וקשה למה נכנע כל כך לעשו בשמרו לאדוני. ונראה **להמהרש"ם** (מכות י:) כתב: שמכל מחשבה דיבור ומעשה של האדם, הוא בורא מלאך לפי ענינו, אם לטוב אם לרע, כפי רצונו ודעתו של אדם מוליכים אותו אותן המלאכים הנבראים מאותו רצון ומחשבה אשר בו; והנה המלאכים ששלח יעקב היו מהנבראים על ידו, אמנם לא שלח אלו אותם שנבראו על ידי המצות שלו, שלא היה להם שייכות לבחינת עשו, אלא שלח לו אותם שנבראו בעת שלקח את הברכות, שלמראית עין נראה כאילו היו על ידי מרמה, וכן אותם שנבראו ממה שהיה לו להתעסק עם לבן כשהחליף את משכורתו עשרת מונים, לכיון שלמלאכים אלו היה חיוב לבוא חילוני של מרמה, לכן היה להם חיוב שייכות עם בחינתו של עשו. וזהו **כה תאמרון**, אל תתפלא מאין לי מלאכים כאלו לשלוח אליך, כי יש לי מלאכים שנבראו על ידי **אדוני עשו**, המלאכים שנבראו כשלקח את הברכות מעשו, וקראו כאן **אדוני** לרמז שבמלאכים אלו הוא בבחינת האדון, מכיון שיש בהם מבחינתו שהוא מלא מרמה, וגם יש לי מלאכים שנבראו מהזמן **שעם לבן גרתי**, ואותם כיוצא המלאכים יכולתי לשלוח אליך, כיון שיש להם חיוב שייכות לבחינתך.

(בלק תפה)

עם לבן גרתי. (לב ה) יעקב קיים עם עקב תתפתל (תהלים יח), כדאמרו (מגילה יג:): כלפי לבן הארמי מקור השקר והרמאות, התחכם יעקב להשתמש בדרכו ולשחות במתחו; וזהו **עם לבן גרתי ואחר עד עתה**, וכל הרכוש שרכשתי בבית לבן הכל בא מכח השקר, ולכן אינך כדאי לשנות אותי, כי הלא קושטא קאי שיקרא לא קאי (שבת קד.), ואם כן ממילא לא יתקיים בידי מכל שלה כלום, וכל זה **משלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך**, שאני שלם עמך ומבקש מהבתך (רש"י), ועל כן אינך כדאי לשנות אותי על הברכות שברכני אבי, מאחר שהם בחו מכח השקר ואינן בר קיימא להתקיים לעולם.

(דברי יואל)

בעזרת השם יתברך

בריך מתייך לשלם

ביותרת הכבוד מקדמים אנו בברכה מרובה את פני כבוד האי גברא רבה, איש אשר רוח בו, אוצר כל כלי חמדה, גן הדסים ערוגת הבושם, פה מפיק מרגליות ופנינים, גודע בשערים המצויינים בהרבצת התורה והחסידות, גדול בתורה ובמעשים, המאור הגדול לנמשלת התורה והחסידות, כבוד שמו מפארים

הרב הגאון המפורסם, זך הרעיון, נואם בחסד עליון,
בעל השקפה בהירה, חן הוצק שפתותיו

רבי פנחס שלעזינגער שליט"א

ראש ישיבתינו הקדושה בעיר הבירה לאנראן יע"א

וַיַּעֲמֹד פִּינְחָ"ס וַיְדַבֵּר׃

אשר נעתר לקול קריאתינו לבוא בהדרתו מהתם להכא
להטיף מילין יקירין בשפתי חן וחסד ולהשמיע מאמרותיו הנעימים

אצל סעודת הודאה ודינער השנתי

במקהלות רבבות אלפי ישראל לרגל הצלת רבינו הק' זי"ע
בליל ההודאה כ"א כסלו הבעל"ט

בשם קהל עדתינו מקדמים אנו את פני מעלת כבודו בברכת התורה, וברכתינו צרופה שיזכה לישב על משמרתו משמרת הקודש עוד רבות בשנים, ויוסיף לו השי"ת באורך ימים ושנים טובים להאיר עיני בני ישראל בהשפעת תורתו וצדקתו ברוב בינה והשכל מתוך הרחבת הדעת דקדושה עד ביאת ינון בב"א.

המברכים בברכת התורה

הנהלת העוסדות

כ"א כסלו

בהתאסף כל קהלא קדישא
"סאטמאר" ביום הצלת רבינו
הק' והשהות זיע"א

בְּנֶעֱרִינוּ וּבְזִקְנִינוּ נִלְחַ כִּי חַג הִ' לָנוּ

א' וישב WATERFRONT SQUARE 492 KENT AVENUE

סיפורי צדיקים, גבי אזור הפסוקים
המלאים זיו ונוגה מפיקים

וישלח יעקב מלאכים לפניו אל עשו אחיו

חסיד אחד מחסידי הבעש"ט הק' זי"ע שהיה מכיר היטב את נכד רבו הרה"ק ר' ברוך ממעזיבוז זי"ע עוד משחר טל ילדותו, ואחרי פטירת הבעש"ט נסע פעם אל הרבי ר' ברוכ'ל, ויען שהיה זוכר ומכירו בעודו ילד קטן, והחסיד היה כבר אז בא בשנים, לא הכניע עצמו לפניו כיאות והתנהג לפניו בהרחבה, הקפיד עליו הרה"ק הרבי ר' ברוך ואמר לו: כתוב בתורה "וישלח יעקב מלאכים" ופרש"י מלאכים ממש, ולכאורה קשה האם היה יעקב אבינו ע"ה חסר עבדים שישלח אותם אל עשו, ולמה אם כן הטריח את המלאכים, אך יש לומר שאלו המלאכים היו מאלו שהיו רגילים לבוא אל אברהם אבינו ע"ה, ואחר שהיו חסידים של הרבי ר' אברהם היו מחסידי בנו הרבי ר' יצחק, וכשנפטר יצחק אבינו, נעשו לחסידי בנו הרבי ר' יעקב, והנה אצל אברהם אבינו היו מתנהגים בהכנעה ובאו בדמות "אנשים", כמו שנאמר "וירא והנה שלשה אנשים נצבים עליו", אך אצל יעקב כיון שהכירו אותו מילדותו לא התנהגו אצלו בכבוד ודרך ארץ הראוי, ובאו אצלו בבחינת "מלאכים", לכן שלחם יעקב מאתו ואמר להם: לכו אל עשו...

עם לבן גרתי

סיפר הרה"ק בעל הבני יששכר זצללה"ה בשם הבעש"ט שאמר כי פעם אחד היה בבית עכו"ם והיה שמה עבודה זרה, וכשיצא משם אמר לתלמידיו שהוא בשמחה גדולה מחמת שבשעה אחת קיים כל התורה כולה כי עבודה זרה דינה כצואה, ואסור להרהר בדברי תורה במקום המטונף, נמצא במה שמשמר מחשבתו מבלי להרהר בשום דבר מדברי תורה נחשב לו כאילו קיים כל התורה, ובזה יש לפרש דברי יעקב עם לבן גרתי ופרש"י ותרי"ג מצות שמרתי, דלכאורה האיך קיים כל התרי"ג מצות, והלא יש ביניהן גם מצות התלויות בארץ וכדו', שלא כל אחד יכול לקיימם, אולם לפי האמור ניחא שהרי בית לבן היה מלא גילולים ותרפים וכששהה יעקב אבינו ע"ה בביתו היה מוכרח לשמור מחשבתו מבלתי להרהר שם בשום ענין מדברי תורה, ולזאת נחשב לו כאילו קיים כל התורה, וזה שאמר ותרי"ג מצות שמרתי, היינו ששמרתי מחשבתי מלהרהר בבית המטונף, ולכך נחשב לו כאלו קיים כל התרי"ג מצוות.

(צמח דוד)

והוא צולע על ירכו

פעם אחת באמצע לימודו, באו אנשים אל הרה"ק ר' אברהם דוב מחאמעלניק ז"ל ודברו אתו שצריך לראות להשיא את בתו, שהיא גדולה בשנים, אמר כתיב ויאבק איש עמו היינו היצר הרע לוחם עם האדם, ורוצה לבלבל אותו דווקא שצריך לעסוק בפרנסה, וירא כי לא יכול לו, היינו שאינו רוצה לבלבל את עצמו בשום אופן, אזי ויגע בכף ירכו אלו יוצאי יריכו, שהוא בא אליו בטענה שיש לו בנים גדולים, וצריך להשיאן ומוכרח להתבטל, ואז ותקע כף ירך יעקב בהאבקו עמו, היינו שבזו הטענה התגבר עליו, ובוודאי הוא מוכרח להתבטל, אבל ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל, היינו כאשר זרח עליו אור השכל, כאשר עבר את פני-אל והתיישב בעצמו ואמר והוא צולע על ירכו בתמיה, רצה לומר אני אבלבל את עצמי בשביל הבנים, חס ושלום, ותיכף חזר ללימודו, והתחיל לומר "אמר אביי".

(אור הגנוז)

לשון חכמים

לשון חכמים צדק ומישרים, בדרך צחות ומליצה נאמרים

וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה. אאמו"ר ז"ל הי"ד הי' רגיל לפרש בדרך צחות. דהנה רואים כמה פעמים דכשאיש ישראל מקבל פני צדיק אז עושה עליו רושם כל אחד ואחד לפי הדרגתו והשגתו שיתבונן במעשיו וייטיב דרכיו על כל פנים לזמן מועט, לא כן הרשעים שאף על פי שראה והסתכל עשו הרשע בדמות דיוקנו של יעקב אבינו שהוא אחד מרגלי המרכבה ונחקקה צורתו בכסא הכבוד, עם כל זה לא עשה עליו שום רושם דקדושה אף לזמן קצר אלא **וישב ביום ההוא עשו לדרכו שעירה**, דרך עקלתון המורידתו לשאול.

כונת הלב

עם לבן גרתי ואחר עד עתה. פי' רש"י כלומר עם לבן גרתי, ותרי"ג מצות שמרתי, ולא למדתי ממעשיו הרעים. י"ל על דרך צחות, על פי הגמרא (סוטה כג) דמצוה בעידנא דעסיק ביה מגינא ומצלא, תורה מגיני ומצלא בין בעידנא דעסיק בין בעידנא דלא עסיק. והנה יעקב בבית לבן לא היה יכול ללמוד כל כך שהיו שם טרדת לבן (שהחליף את משכורתו עשרת מונים, והיה צריך להתייגע להוציא בלעו מפיו), ולכן היה ירא מעשו דרק תורה מגיני ומצלא בכל עת ועידן. וזהו מה שכ' רש"י דאין הכי נמי **תרי"ג מצות שמרתי, אבל 'לא למדתי' ממעשיו הרעים,** ר"ל מחמת מעשיו הרעים לא יכולתי ללמוד, ולכך שלח מלאכים אל עשו.

פני מבין

בס"ד

וּבְשִׁבְעָה דְרָכִים יָנוּסוּ!

זעקת הקודש וחובת השעה

בנוגע גזירת החינוך בניו יארק

אשר השפיע בקול חוצב להבות אש

כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ב' יום [צו]ויגש מיד אחי מיד עשו (וישלח) תשפ"ד | אצל שישור תהלים בזאל הסותיברא זקן

דוד המלך זאגט אין תהלים (קאפיטל ל"ט פסוק ג) יום ליום יביע אומר ולילה ללילה יחוה דעת.

בשה"ר, די רעגירונג אין ניו יארק האט זיך פארלייגט אויפ'ן חינוך פון אידישע קינדער, און זיי שטעלן אהער תקנות – און לאמיר אזוי עס אנרופן נישט תקנות, נאר סכנות – אין עניני חינוך.

זיי האבן אהערגעשטעלט 7 דרכים, וואס **די מוסדות דארפן זיך אויפקלייבן איינע פון די 7 דרכים.** – איך וויל זאגן די אלע זיבן דרכים, די גמרא זאגט אין מסכת סוכה (דף נ"ב ע"א), שבע שמות האט דער יצר הרע, דאס זענען די 7 דרכים, די 7 שמות פון דעם יצר הרע.

עס איז א גשוואלדיגע סכנה יעדע איינציגע דרך – זיי רופן עס "פעטווע", עס איז א גרויסע מכובה אין אלע מוסדות החינוך, וויל יעדער דארף שטפערן פאר די רעגירונג וועלכע וויא מען נעמט אן.

וויל איך יעצט מודיע זיין פאר די הנהלה פון אונזערע מוסדות, די הנהלת המוסדות אין קרית יואל, די הנהלת המוסדות אין וויליאמסבורג, די הנהלת המוסדות אין בארא פארק, און די הנהלת המוסדות אין מאנסי:

די אלע 7 וועגן זענען גשוואלדיג מסוכן! און עס איז פסול!

די איינציגע עצה איז, נישט צו שטפערן! מיט'ן אויבערשטן'ס הילף,

אונז גייען מיר נישט שטפערן פאר די רעגירונג!

איך האב געהערט פון מאמן ז"ל, ווען ס'איז נוגע געווען אועלכע האקעלע ענינים, האט ער געזאגט שב ואל תעשה עדיף, גארנישט טון, און איך האף מיטן אויבערשטן הילף, דאס גיי מיר אונז טון, שב ואל תעשה, אונז גיינען מיר "צו נישט" שטפערן.

איך רוף כל אחד אשר ירא ה' בלבו, פון די הנהלה פון אנדערע מוסדות, נישט זיך לאזן צורעדן פון די עסקנים וואס האבן זיך פארקויפט די נשמה פאר'ן שטן, און מיט שקרים און מיט פאפערייען ווילן זיי איינאדן די מנהלים מען זאל גיין אין זייער וועג.

הער ס'וויסט דעם אמת לאמתו, וויסט אז עס איז א גשוואלדיגע סכנה, יעדע איינציגע פון די 7 דרכים!

אז יעדער וועט זיך האלטן פעסט און קיינער וועט נישט שטפערן, וועט זיין א גשוואלדיגע כח הרבים. אלע חסיד'ישע מוסדות וועלן נעמען איין שטעלונג פאר די רעגירונג: מען שטפערט זיי נישט! און מען לאזט זיי נישט אריין אין די מוסדות!

איך האף מיטן אויבערשטן הילף אז מען וועט מצליח זיין, [וועט זיין] א גשוואלדיגער כח, א כח הרבים.

יום ליום יביע אומר. יום מיינט מען צדיקים, ערליכע אידן, יום ליום יביע אומר, ערליכע אידן צו ערליכע אידן זאגן וואס מען זאל טון, אבער ולילה ללילה איז אויכעט יחוה דעת, [ללילה] דאס איז דער היפך פון יום, זיי גיינען אויך ארום זאגן, יחוה דעת [זאגן] א מיינונג.

אונז בעטן מיר דעם אויבערשטן, מיר זאלן זיין פון די יום ליום יביע אומר און נישט פון די לילה ללילה יחוה דעת, דער אויבערשטער זאל אפהיטן אלע אידישע קינדער.

כָּל הַדְּרָכִים בְּחָזְקַת סַכָּנָה! אַל תֵּלְכוּ בְּדֶרֶךְ אַתֶּם!

ויצו אותם לאמר כה תאמרון לאדוני לעשו וגו' עם לבן גרתי. פירש"י ותרי"ג מצות שמרתי, פליאה דעת היא מה לו לעשו אם כן שמר תרי"ג מצות או לא שמר, ונראה דלכאורה קשה למה לא שלח להודיעו שיש לו נשים ובנים, וי"ל כי לא היה איכפת לו שעשו יהא סבור שאין לו נשים ובנים, ולכך שלח להודיעו רק שיש לו שור וחמור וצאן וכו' ועדיין עוסק הוא באסוף הון ונכסים עוד ועוד, וכיון שאין לו יורשים יירשנו עשו לבסוף, וזו היתה כוונתו באמרו ואשלחה להגיד לאדוני למצוא חן בעיניך, אולם עם זאת היה יעקב ירא, שמא כשיבוא ויראה נשיו ובניו אזי יקצוף עליו על שהעלים ממנו לכן שלח לו ברמיזה לומר תרי"ג מצות שמרתי, והלא בכללן מצות פריה ורביה ויאמר לו שהודיעו לו בזה שיש לו בנים ואשה, ואמנם כששאל אותו עשו מי אלה לך כלומר לא ידעתי מאלה, השיב לו הילדים אשר חנן לי אלקים כלומר על ידי המצוה שזיכני.

(כתב סופר)

☆

ויאמר אם יבוא עשו אל המחנה האחת והכהו והיה המחנה הנשאר לפליטה, ולכאורה יפלא מנין לו הבטחון שאם ילחם עמו ישאר המחנה השני לפליטה, אולי ח"ו ינצח עשו ויהרוג גם את המחנה השני, וי"ל דאי' במדרש דבין שני המחנות הי' רחוק מהלך יום, ועל הפסוק (ל"ג ג') "והוא עבר לפניהם" פרש"י אמר אם יבוא אותו רשע להלחם ילחם בי תחילה, הרי שיעקב הלך במחנה הראשון, עוד כתיב לעיל (כ"ז, מ"ה) שרבקה אמרה "למה אשכל גם שניכם יום אחד, פי' שם רש"י רוח הקודש נזרקה בה ונתנבאה שביום אחד ימותו כמו שמפו' בגמ' (סוטה י"ג.) ולזאת נתחכם יעקב והרחיק את המחנות דרך יום שאם יבוא עשו ויהרגהו, כי הוא היה במחנה הראשון, ואח"כ ילך אל המחנה השני, אזי עד שיגיע לשם ימות, שהרי שניהם ימותו ביום אחד, ואם כן על כרחך "והיה המחנה הנשאר לפליטה".

(חנוכת התורה)

☆

וירא כי לא יכול לו ויגע בכף ירכו. נתן עיניו ביוצאי ירכו המה נדב ואביהוא. בילדותי שמעתי פירש נאה על המדרש הנ"ל דהנה המלאך הזה היה שרו של עשו שבא לערער על הבכורה, דשלא כדין לקחה יעקב דמן הדין לא קנה יעקב את הבכורה, לפי שמכרה עשו באונס מחמת זלעפות רעב ואעפ"י שבסוף היה ברצון, מ"מ סבר המלאך דתחילתו באונס וסופו ברצון כאונס נחשב ולא קנה יעקב את הבכורה ויעקב טען כנגדו זה דסופו ברצון אעפ"י שתחילתו באונס לרצון נחשב, והנה ידוע דנדב ואביהוא מתו בחטא אהרן שעשה את העגל והנה לכאורה קשה הא קבלת התורה היתה באונס דכפה עליהם ההר כגיגית ואף שלבסוף היה ברצון מ"מ אם נאמר דמתחילתה באונס אעפ"י שסופו ברצון לאונס נחשב א"כ חטא העגל לא חטא הוא שהם לא כפרו בד' רק שתפו שם שמים ודבר אחר ושיתוף אינו איסור לב"נ כידוע וא"כ למה מתו נו"א בעבור זה וע"כ דמתחילתו באונס וסופו ברצון לרצון נחשב, וז"ש וירא כי לא יכול לו כי יעקב טען דסוף המכירה היתה ברצון, וכרצון נחשב הכל, ולכן נגע ביוצאי ירכו זה נו"א כי לשיטה זו, יש חטא באהרן, ולכן שעשה את העגל ולכן מתו נו"א בעבור החטא הזה.

(דמשק אליעזר)

דורש טוב

ויקחו שני בני יעקב שמעון ולוי אחי דינה איש חרבו על ירכו, בני יעקב באו על החללים ויבוזו וגו'. **יש לדקדק** למה נעשתה ההריגה ע"י שמעון ולוי לחוד בלי השתתפות יתר השבטים, והביזה נעשתה ע"י השבטים, **גם יש להבין למה נער יעקב בשמעון ולוי על מעשיהם, כמאי פליגי.**

ונראה דיעקב היה חושש **דאנשי שכם מלו את עצמם לשם שמים, והם גרים גמורים וא"כ אסור להרגם** [ואף שחטאו קודם הגירות הלא קיי"ל בסנהדרין (דף ע"א) דבן נח שחטא ואח"כ נתגייר פטור, שנשתנה דינו] וכן סברו כיעקב השבטים האחרים מלבד שמעון ולוי. אך שמעון ולוי סברו **שלא מלו עצמם לשם גירות רק משום שרצו להתחתן ביעקב וכיון שגויים המה, הלא עכו"ם נהרגים על עוון גיבה ועוון דינים** וכו' כמבואר בראשונים, ולכן דייקא שמעון ולוי בעצמם עשו ההריגה.

ולענין הביזה דדייקא שאר השבטים בזזו ולא שמעון ולוי, **הוא ג"כ מהאי טעמא גופא,** דכיון ששמעון ולוי סברו שדין גויים לבני שכם, המה לא שללו את נכסי אנשי שכם, כי אמרינן בקידושין (דף י"ז) **שאף הגוי יש לו יורשים,** וא"כ אם יקחו נכסיהן הרי זה **גזל עכו"ם דאסור. אבל שאר בני יעקב** שסברו כיעקב אבינו שהיו גרים גמורים, ו**גר אין לו יורשים ונכסיו הפקר**' (שכשנתגייר הוי תינוק שנולד, ואין קרוביו הגויים נחשבים כבר לקרוביו) ע"כ דייקא בני יעקב - שאר השבטים - **בזו על החללים ויבוזו** אותם כי לשיטתי' אין כאן איסור גזל כלל.

דברי אברהם, בשם רבו מרן בעל חת"ס זללה"ה

וַיִּשְׁלַח יַעֲקֹב מַלְאָכִים לְפָנָיו אֶל עֵשָׂו אָחִיו אַרְצָה שֵׂעִירא שְׂדֵה אֱדוֹם:
(פרק לב פסוק ד)

וַיַּעֲנוּ בְנֵי יַעֲקֹב אֶת שְׁכֶם וְאֶת חֲמוֹר אָבִיו בְּמִרְמָה וַיְדַבֵּרוּ אֲשֶׁר טִמֵּא אֶת דִּינָה אֲחֹתָם:
(פרק לד פסוק יג)

... ורבים ישמלו, ומיד עשו בני יעקב הליקיים המעשים הזה לשפוך דם נקי. והרב השיב בספר שופטים (מלכים פ"ט הי"ז) **ואמר, שבני נח מצוים על הדינים, והוא להושיב דיינים בכל פלך ופלך לדון בדם מלות שלהם, ובן נח שעבר על אחת משבע מלות נהרג בסיף. ולזה אחד שעבר על אחת מהן ולא לנוהו להרגו, הרי זה הרואה יהרג בסיף. ומפני זה נתחייבו כל בעלי שכם הריגה, שהרי שכם גזל, והם רלו וילעגו ולא לנוהו.**

ומין הדברים הללו נכונים בעיני וכו'. ומה יבקש הרב בהן חיוב, וכי מנשי שכם וכל שבעה עממים לא עובדי עבודה זרה ומגלי עריות ועושים כל תועבות העם היו ב וכו'.

וַיָּבֹא יַעֲקֹב אֶל יִצְחָק אָבִיו מַמְרֵא קִרְיַת הָאַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן אֲשֶׁר גָּר שָׁם אַבְרָהָם וְיִצְחָק:ג
(פרק לה פסוק כז).

מעשה חש"ב

א מבואר כאן דעשו היה גר בארץ שעיר, עוד לפני שבא אליו יעקב אבינו. ואילו לקמן (סוף הפרשה, לו ו–ח) כתיב, 'ויקח עשיו את נשיו וגו', וילך אל ארץ מפני יעקב אחיו, כי היה רכושם רב משבת יחדיו וכו'. וישב עשו 'בהר שעיר' וגו'. הרי לנו שרק אחר שיעקב הגיע לארץ ישראל הלך עשו לגור בארץ שעיר. ולפי דברי הרמב"ן (שם ד"ה ויקח עשו) א"ש, שבתחילה הלך עשו לשעיר והיה לשר ההולך עם ארבע מאות איש, ויתכן שהיה לו אחוזה שם 'בשדה' אדום במישור. אבל בני שעיר לא נתנו לו לעלות ל'הר' ששם היו המבצרים, ובני ביתו ומשפחתו נשארו בארץ כנען. ולכן שלח יעקב מלאכים ארצה שעיר 'שדה' אדום, דשם היה עשו. ורק לאחר שיעקב הגיע לארץ ישראל, נטל עשו את כל משפחתו, ונלחם בחורי וירש את 'הר' שעיר וישב שם, וזש"כ בסוף הפרשה וישב עשו 'בהר' שעיר'.

ב נחלקו הרמב"ם ורבינו מפני מה נתחייבו כל אנשי שכם מיתה, הרי רק שכם לבד חטא. דעת הרמב"ם שבני נח מצווים על הדינים, והוא להושיב דיינים, ומאחר שלא הושיבו דיינים, נתחייבו כל אנשי שכם בהריגה. ודעת רבינו מפני שהיו עובדי עבודה זרה.

והנה האור החיים הק' (פרק לד סוף פסוק כו), הביא מחלוקת הרמב"ם ורבינו, ומסיים וז"ל "ושני המאורות לא נתנו טעם ללקיחת ממונם והונם". והאוה"ח הק' מבאר שלכן לקחו את ממונם, שהיה דמי בושת, והלואי שיספיק כל חילם לדמי בשת בת יעקב המיוחד בעולם ברום המעלות מחמור הנבזה עד מאד, עי"ש.

ואפשר לומר טעם הדבר שלא כתב רבינו הטעם שלקחו ממונם והונם, לפי המבואר בכמה מקומות ברמב"ן שמצות שכליות הנהיגו עצמם גם בבני נח. וכן היו נוהגים לפני קבלת התורה. כגון מש"כ רבינו (לעיל פרשת נח פ"ו פסוק יג) שנחתם גזר דינם של דור המבול משום גזל, אע"פ שעדיין לא ניתנה התורה, "והטעם מפני שהיא מצוה משכלת, אין להם בה צורך לנביא מזהיר" עכ"ל. וכ"כ רבינו (לעיל פרק כה פסוק ו) שאע"ג שכתובה היא מדברי סופרים גם נהגו כן לפני קבלת התורה.

וכן כתב רבינו (לעיל כה לד) שלכן קנה יעקב את הבכורה מעשו, אע"פ שענין שהבכור נוטל פי שנים היה רק לאחר קבלת התורה, מ"מ "הבכור היה נוחל מעלת האב ושררתו ושיהיה לו כבוד ומעלה על צעירו... ואולי היה נוטל גם בנחלה יותר מעט".

וכן כתב רבינו (לקמן פרק לח פסוק ח) לענין יבום, שהיה נוהג כבר קודם מתן תורה, וז"ל "והיו החכמים הקדמונים קודם התורה יודעים כי יש תועלת גדולה ביבום האח וכו', והיה נוהגים לישא אשת המת".

וא"כ מסתבר לומר שכן היה נהוג מאז ומקדם שבאונס ומפתה משלמים על בשת ופגם, כיון שהוא מצוה משכלת, ואין צורך לנביא להזהיר בזה. ולכן פשוט היה לרבינו שהיה מגיע להם כל ממונם והונם, לכפר על מה שעשו. ולכן לא הוצרך לכתבו כלל. ורק כתב לבאר למה היו חייבים מיתה.

ג דעת רש"י שיעקב קבל הברכות בבאר שבע, דיצחק היה גר אז בבאר שבע, כמו שכתוב (בסוף פרשת תולדות כו כג) 'ויעל משם באר שבע וגו' ויט שם אהלו'. ולכן בפרשת ויצא שכתוב 'ויצא יעקב מבאר שבע', היה קשה לרש"י שלא היה צריך לכתוב 'ויצא יעקב מבאר שבע', שהרי היה גר שם. לכן תירץ 'מגיד שיציאת צדיק מן המקום עושה רושם'.

וַיְהִי֙ יְמֵ֣י יִצְחָ֔ק מְאַ֥ת שָׁנָ֖ה וּשְׁמֹנִ֣ים שָׁנָ֑ה: וַיִּגְוַ֗ע יִצְחָק֙ וַיָּ֣מָת֔ וַיֵּאָ֖סֶף אֶל־עַמָּ֑יו זָקֵ֥ן וְשׂבַ֖ע יָמִ֔ים וַיִּקְבְּר֥וּ אֹת֛וֹ עֵשָׂ֥ו וְיַעֲקֹ֖ב בָּנָֽיו: (פרק לה פסוקים כח– כט)

ויהיו ימי יצחק. מין מוקדם ומאוחר בתורה, מכירתו של יוסף קדמה למיתתו של יצחק, לפיכך כתבתי (לעיל יח לב) שזה מנהג הכתוב בכל התורות, יספר ענין המלט ותולדותיו ומיתתו, ויתחיל בתולדות הדור המחר. ולמה היה להקדים מיתת יצחק לתולדות יעקב, כשאר עשה בהכרחם ובכל דורות הרשעונים.[ד] לפיכך יתכון הכתוב להגיד כי יצחק מת בשיבה טובה זקן ושבע ימים לחיי שנים לחיי בנו המבורך, הנוחל מעלתו.[ה] וקברוהו בכבוד עשו ויעקב בניו גדולי העולם. ולפי הולך להזכיר כי קברוהו במערת המכפלה, בעבור שהזכיר כי היה בעיר ההיא, ואינה יקברוהו רק בקבר מכיו.

וַיָּבֹא֙ יַעֲקֹ֣ב שָׁלֵ֔ם עִ֖יר שְׁכֶ֑ם אֲשֶׁ֣ר׀ בְּאֶ֣רֶץ כְּנַ֗עַן בְּבֹאוֹ֙ מִפַּדַּ֣ן אֲרָ֔ם וַיִּחַ֖ן אֶת־פְּנֵ֥י הָעִֽיר: (פרק לג פסוק יח)

ויבא יעקב שלם מפדן ארם. כלומר לחברו ילמ פלוני מכין שני מריות ובא שלם, לף כמן ויבא יעקב שלם מלבן ומעשו, זה לשון רש"י. מכל רבי מכרהם פירש שבא בשלום ולא מירע לו שום מקורע, כי עתה יחל לספר מקורע דינה.[ו] ולפי דעתי לומר הכתוב כן, כי בסוכות היה מתפחל מעשו, כי סכות בעבר הירדן מזרח במלכות סיחון, שם הוא המוזכר בספר יהושע (יג כז). ושם הוא לחבר, הנה הוא יותר קרוב לשעיר. ועד היותו בארץ כנען לא שקט לבו, כי מז ידע שלא יגע בו כי לחביו קרוב משם. או שיעזרוהו לנצי הארץ, כי מביו נשיא מלהים בתוכם. או שזכות הארץ תגילהו. ולכן לומר עתה שבא שלם אל ארץ מגורי מביו. כי הגילו מלהים בדרך מכף כל מויביו.[ז]

מעשה חש"ב

ו ולפי"ז קשה שהרי כאן כתיב 'ויבא יעקב וגו' אל 'חברון' אשר גר שם אברהם ויצחק'. וצריך לומר שיצחק אבינו לא היה יושב במקום אחר, אלא פעם גר בבאר שבע ופעם גר בחברון. ואמנם בשעת הברכות גר בבאר שבע, עכשיו שחזר יעקב אבינו מחו"ל כבר גר בחזרה בחברון. ואין התורה מספר תמיד כשהיה עוברים ממקום למקום.

ז וכן מצאנו אצל אברהם אבינו שקודם היה גר בחברון, כ"ה שנים, ואח"כ היה גר בבאר שבע כ"ו שנים, ושוב חזר לחברון כדמפורש ברש"י (וירא, כא לד).

אמנם דעת הרמב"ן (ויצא כח יב ד"ה כי אם) שיצחק היה גר אז בחברון, ושם קבל יעקב את הברכות, והביא ראיה מקרא דידן שכתוב שיעקב בא לחברון אחר שחזר מחו"ל 'אשר גר שם אברהם ויצחק'. [ומש"כ ויצא יעקב מבאר שבע, לכאורה מחרן יצא, ע"ז מתרץ דהלך שם ליטול רשות וכו'].

ד פירוש, דלכאורה היה צריך לכתוב מיתת יצחק בפרשת 'ויצא', לפני שהתורה מתחיל לספר התולדות של יעקב אבינו. ולמה המתין הכתוב מלומר מיתת יצחק עד כאן.

ה פירוש, לכן המתין הכתוב מלומר מיתת יצחק עד כאן, דכאן מבואר בכתובים דיעקב חזר מבית לבן, ובא אל יצחק אביו, וכאן נגמר השליחות, ששלחו יצחק אביו ללבן. וכל זמן שלא חזר יעקב אבינו אל יצחק אביו, עדיין לא היה אצל יצחק בבחינת 'זקן ושבע ימים', כמו שכתב רבינו (לעיל כה ח ד"ה זקן ושבע) לפרש כוונת הכתוב 'ושבע ימים', **'ששבעה נפשו בימיו, ולא יתאוה שיחדשו בו הימים דבר'**. ורק אחר שראה שחזר יעקב אבינו, הנוחל מעלתו, אז נתקיים אצלו כל משאלות לבו, ושוב לא היה מתאוה שהימים יחדשו לו דבר, אז שפיר אפשר לומר על יצחק 'זקן ושבע ימים'.

לפי רש"י 'שלם' הכוונה, שלם בממונו, שלם בגופו, שלום בתורתו. לפי האבע"ז שעד עכשיו לא אירע שום מאורע רע. ועתה מספר מאורע של דינה. הנפ"מ בין רש"י לאבהע"ז. שלפי רש"י אינו מירי מיעקב בעצמו, רק מהפרטים של יעקב, מהגוף, מהממון, ומהתורה. ולפי האבע"ז מירי מיעקב בעצמו, שלא אירע לו מאורע רע.

ח אפשר לפרש כוונת רבינו, שהכתוב בא להשמיענו, שעכשיו התקיים הנדר שנדר יעקב אבינו, (פרק כח כ–כא) 'וידר יעקב נדר לאמר וגו', ושבתי בשלום אל בית אבי". דכיון שהגיע לעיר שכם אשר בארץ כנען, התקיימה הנדר של 'ושבתי בשלום אל בית אבי". ואע"פ שלא הגיע עדיין לחברון, עיר מגורי אביו. מ"מ נתקיימה כבר נדרו, שהגיע לארץ ישראל, כמו שכתב רבינו שכיון שהגיע לארץ ישראל שוב לא ירא מעשו, כי ידע שיעזרוהו אנשי הארץ.

והנה לקמן (פרק לה פסוק א) 'ויאמר אלקים אל יעקב קום עלה בית אל ושב שם וגו', מפרש רבינו וז"ל "ואולי צוה ושב שם, לפנות מחשבתו לדבקה בקל". פירוש שתיישב שכלך ומחשבתך לדבוק בהשי"ת.

ואפשר לומר שדברי רבינו כאן לשיטתו למש"כ לעיל (כח כא) שהנדר של יעקב אבינו 'והיה ה' לי לאלקים', "אם אשוב אל בית אבי, אעבוד השם המיוחד בארץ הנבחרת במקום האבן הזאת, שתהיה לי לבית אלקים".

ולפי"ז מבואר הכתובים כדלהלן, "ויבא יעקב שלם, היינו שנתקיים נדרו שהגיע בשלום לארץ כנען. ולכן הגיע הזמן שצריך לקיים את נדרו, והיה ה' לי לאלקים, שאעבוד השם המיוחד בארץ הנבחרת, ולכן אמר לו הקב"ה 'ושב שם', היינו לפנות מחשבתו לדבקה בקל.

(מאמר המשך)

זכה, נוטל חלקו וחלק חברו בגן עדן

(חגיגה טו:)

מאת: הרב שלמה שבתי קעסטנבוים, חבר המערכת

בפרשת תולדות (בראשית כז, יג) **מצאנו איך שרבקה אמינו אמרה ליעקב שאל יפחד כלל מקללת אביו ועלי קללתך בני, דהיינו שרבקה תקבל הקללה עליה במקום יעקב, ונמשיך לחקור האם יש דבר כזה שאדם יכול לקבל עליו קללת חבירו, וגם לעיין אם יש ענין כזה שאדם יכול לקבל עליו חובות חבירו.**

עוד מצינו בפרשת המרגלים מה דכתוב 'ויהושע בן נון וכלב בן יפונה חיו מן האנשים ההם', ועי' ברש"י מה שכתוב ויסודו הוא בגמ' מס' ב"ב (קיח:) מה ת"ל חיו מן האנשים ההם, אלא מלמד שנטלו חלקם של מרגלים בארץ וקמו תחתיהם לחיים, וביאר הגאון החיד"א ז"ל בספרו 'חדרי בטן' (שלח, אות ה): "ר"ל שהמרגלים דברו לשון הרע עליהם, על יהושע אמרו ריש קטיעא ימלל (סוטה לה.), וכתיב ויאמרו כל העדה לרגום אותם באבנים, ובודאי שהמרגלים אמרו שיהושע וכלב דברו שקר ולכך לקחו זכותם ונשלמו על דרך שכתב בילקוט ראובני בשם הרמ"ע", עי"ש. ודברי הרמ"ע מפאנו הוא בספרו הק' 'יונת אלם' (פ' כ"ב) דיהושע וכלב חיו מן האנשים ההם ר"ל **נטלו חלקם של שכרם שירשו זכות של אלו האנשים חבריהם המרגלים** וכו' שהי' להם זכות שאמרו על הים תביאמו וכו', עי"ש.

ובספר 'עבודת הקודש' כתב החיד"א (צפורן שמיר אות רט"ז) וזל"ק: "אמרו במרגניתא דר' מאיר העונות הם כאש לבגד, כחרב לצואר, כחץ ללב, ככבלים לרגלים, כחשך לעינים, כמרה לפה, כחרישה לאזנים, כיסורין לגוף, אין לך קשה אלא מי שעוסק בדברי הבאי, אוי למי שהעולם מטעה בו, אוי למי שהשעה משחקת לו, אוי למי שנעשה סניגורו קטיגורו, אוי למי שיצרו מנצחו, אוי למי שמאבד את עמלו, ואפשר לפרש אוי למי שהשעה משחקת לו שפורעין לו מצותיו בעולם הזה ואוי לו שנשאר ריקם, ומ"ש אוי למי שנעשה סניגורו קטיגורו פירוש שעשה מצוה בדבר גזול כמ"ש חז"ל, אי נמי דהתורה והמצות ברשעו הולכים לסט"א ונענש, או אפשר שמפרסם צדקותיו ומעשיו הטובים ליוהרא ונענש, **אוי למי שמאבד את עמלו אפשר שמדבר לשון הרע והנדבר לוקח זכיותיו ומאבד את עמלו**", עי"ש.

והגאון מקוזיגלוב ז"ל בספריו הביא הרבה ראיות לדבר זה, ועי' מש"כ בספרו שו"ת 'ארץ צבי' (ח"ב דף שמ"ט) בתו"ד, וז"ל: "אך ב' אלו המקורות (ראיות הנ"ל) הם רק לענין שהוא מאבד המעש"ט, אבל אין ראי' שנותנין אותן לחברו שסיפר עליו לה"ר, ונלע"ד להביא מקור גם לזה דהמעש"ט שהוא מפסיד מחמת עונש שהרע לחברו מגיעין לחברו, מפסחים (סו:) כל הכועס אפילו פסקו עליו גדולה מן השמים מורידין אותו מגדולתו, מנלן, מאליאב שהי' מוכן למלכות ומשום שכעס על דוד מאסוהו עי"ש, והנה בגמ' אמרו רק שמורידין אותו מגדולתו, אמנם עינינו הרואות עוד חידוש בזה שהמלכות שהי' מוכן לאליאב ניתן לדוד, הנה דכיון שהמלכות ניטל מאליאב מחמת שהציק לדוד בכעסו, ניטל מאליאב וניתן לדוד, וכאן מפורש כדברי הרמ"ע כת"י הנ"ל דמי שמציק לחבירו נוטלין המעשים טובים שלו ונותנין לחברו, כי מסתמא הי' לאליאב מעש"ט שבעבורם זכה למלכות ומ"מ בשביל שכעס על דוד נתנו לדוד", עי"ש.

ויל"ע דמשם רואין רק כשכעס על חבירו, ונראה מדבריו דהוא הבין דלאו דוקא בלשון הרע אמרינן כן, רק בכל אופן דהרע לחבירו הזכיות שלו ניתן לחבירו, והוא נוטל חובותיו של חבירו. אולם בספרו 'ארץ צבי' על התורה פרשת שמות ג"כ האריך בזה וביאר ביותר הראי' הנ"ל, וז"ל: "ביאור הענין עפ"י דברי חובת הלבבות הנ"ל דהמדבר לשון הרע על חבירו נוטלים מזכויות שלו ונותנים לחבירו, והנה אליאב שנגזרה

עליו מלכות מסתמא היו לו מעשים טובים כאלה אשר סגולתם לקחת המלכות, וכשכעס אליאב על דוד וזלזל בו, וכבר כתוב **דגם בפניו חשיב לשון הרע**, על כן נלקחו המעשים טובים ההמה מאליאב וניתנו לדוד כמשפט, ומה דאיתא בגמ' דזה היה בסיבת 'כעס', דהנה כתיב (קדושים י"ט י"ז) הוכח תוכיח את עמיתך ולא תשא עליו חטא, היינו שלא ילבינו פניו. והנה המוכיח את חבירו ומכוון לקיים מצות הוכחה ודאי אין בו משום לשון הרע, **אך כשפורץ הגבול שילבינו פניו שזה לא הותר, שוב אית ביה משום לשון הרע בפניו**, ע"כ לולא שכעס אליאב לא היה נחשב לשון הרע רק הוכחה, אך כיון שכעס והלבין פניו נחשב לחטא, וגם כיון שכעס ודאי לא עשה בישוב הדעת שיהיה רק לתועלת חברו, רק לשכך צערו, כדאיתא במס' שבת (קה:) דהמשבר כלי בחמתו מתקן הוא אצל יצרו, וזה לא הותר רק שיכוון לתועלת חבירו בלבד, כמו שאמר רבינו יונה דמכוון לתועלת אין בו לשון הרע, אבל הכועס ומשכך חמתו בצערו של חברו דומה למתכבד בקלון חברו, ובזה ליכא היתר ושוב אית ביה משום לשון הרע, וניטלו זכויות שלו שהביאוהו למלכות וניתנו לדוד", עי"ש.

אולם רוב אחרונים הבינו דחידושו של החובות הלבבות יסודו בדברי חז"ל במס' חגיגה (טו:) דכל אחד מישראל יש לו ב' חלקים, א' בגן עדן וא' בגיהנם, זכה צדיק נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע, נתחייב רשע נוטל חלקו וחלק חבירו בגיהנם, עי"ש, ומבואר דיש דבר כזה דא' נוטל מחבירו את זכיותיו, וכן להיפך רח"ל.

והאחרונים ציינו לדברי ספר חסידים (תר"ט) וזל"ק: "תאנא שני סופרים יש בגיהנם, כותבים זה מקום פלוני וזה מקום פלוני, כי נכון לכל איש בין טוב בין רע מקומו בג"ע ובגיהנם, הרשע מביאים אותו להשיבו בגיהנם במקום שכתבו הסופרים זה מקום פלוני הצדיק הנפסד על ידו בעוה"ז, והוא רואה שכתוב שם זה מקום פלוני אומר להם למה תושיבוני במקום שאינו שלי, ואומר לו תחת כי **הוא נפסד על ידך** תשב במקומו ויפטר, ובבוא הצדיק בג"ע יושיבוהו במקום הרשע שהפסיד אותו, כי לכך נענש הצדיק ע"י הרשע שיטול חלקו בג"ע, ורואה הצדיק שכתוב בו מקום פלוני שהוא אותו שהפסידו, אומר הצדיק למה תושיבוני במקום שאינו שלי אומרין לו כי הפסדת על ידו", עי"ש.

ועי' בספר 'עיון יעקב' (ערכין טז:) מה שכתוב בזה, וז"ל: "ואמר ריש לקיש כל המספר לשון הרע מגדיל עוונותיו עד לשמים, אפשר לומר ע"ד דאיתא בר"ה (דף י"ז) למי נושא עון למי שעובר על פשע, והפירוש שם שע"י שהוא מן הנעלבים ואינם עולבים הקב"ה מעביר עוונותיו ונותנו על חבירו שפשע לנגדו להוסיף עון על עוונותיו, כדאמרינן בעלמא (חגיגה טו:) הצדיק נוטל חלקו וחלק חבירו בג"ע, לכך אם אומר לה"ר על חבירו וחבירו הוא מן הנעלבים מגדיל עוונותיו עד לשמים", עי"ש. הרי מבואר מדבריו דזה דוקא אם נעלב מחמת זה דהיינו שנתוודע לו או באופן אחר.

ובדרך אגב, בספר 'נחלת יעקב' פרשת פקודי (דרוש א') כתב דבר נפלא, אמאי כתבו חז"ל (רה יז.) הלשון דכל המעביר על מדותיו 'מעבירין' ממנו כל פשעיו, ולא קאמר 'מוחלין', וזתדה"ק: דידוע ששכר מצוה מצוה דהיינו דנברא ממנו מלאך מליץ טוב, וכן להיפך ר"ל בעבירה, ואם אדם עושה תשובה אז הורג אותן שנבראו ע"י העבירות, וכאן שחבירו מלבין פניו והוא שותק אף שלא עשה תשובת המשקל, **מ"מ 'מעבירין' אותן המקטרגים ממנו ומוליכין אותן לחבירו** וכו'.

ועי' בספר מגן אבות [להגה"ק ר' שלמה קלוגער ז"ל] על מס' אבות (פ"ד מי"ז) שכתב באופן נפלא לבאר המשנה (שם) 'יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה מכל חיי העולם הבא ויפה שעה אחת של קורת רוח בעולם הבא מכל חיי העולם הזה', וזל"ק: "לכאורה למה תחלה אמר מכל 'חיי העולם הבא' ואח"כ אמר של 'קורת רוח בעולם הבא' ולא אמר מכל 'חיי העולם הבא'. ונראה דהנה נטילת עולם הבא יש שני ענינים, יש נוטל משלו עבור שכר טרחו ויגיע כפו נוטל עולם הבא, ויש שנוטל בחנם כמ"ש חז"ל חגיגה (טו.) זכה נוטל חלקו וחלק חבירו בגן עדן, הנה חלק חבירו בחנם באה לו, **או כגון שכתב בחובת הלבבות שער הכניעה פ"ז דאחד דיבר על חבירו לשון הרע ושלח לו מתנה, מפני שהוא כבדו במצות שלו ונטל חלקו בעונות**, הנה זה נוטל עולם הבא אבל אינו מיגיע כפו רק הוי נהמא דכסופא, והרי אמרו חז"ל מס' ב"מ (לח.) רוצה אדם בקב שלו מתשעה קבין של חבירו, ולכך ה"נ בעולם הבא הזוכה בשלו נקרא שיש לו קורת רוח בו תהנה ממנו, אבל הזוכה בעולם הבא בחנם שלא ביגיעה זה אין לו קורת רוח בזה דהוי נהמא דכסופא, ולכך אמר יפה שעה אחת בתשובה ומעשים טובים בעולם הזה, דאז יזכה לשכר מה משלו, זה יפה מכל חיי העולם הבא שיטול משל אחרים, דרוצה אדם בקב שלו מתשעה קבים של אחרים, אבל אם יזכה ליטול חלק עולם הבא משלו, אז יפה שעה אחת של קורת רוח דייקא בעולם הבא מכל חיי העולם הזה", עי"ש.

המשך המאמר וגם לבאר אם שייך למכור עבירות או מצות לחבירו, בשבוע הבא בס"ד.

נְשִׁירָה וּנְזַמְּרָה, בְּקָהָל רָב, בְּעַם עָצוּם!

לאור דעם פיל-אויסגעבריי־טערטן מקום ההודאה, איז געלונגען אויף הזי־יאר צו מסדר זיין א

מאורע של שמחה והודאה

ריקודין ומחולות כל הקהל יחדיו

פּייִעֲרדיג-הייבּנדע טענץ בתופים ובשירים

בראשות מרנן ורבנן רועי ישראל ומנהיגי עדת ישורון זקני העדה שליט״א
אין שפּיץ פון איתן אדונינו עטרת ראשינו אבינו רועינו

כ״ק מרן רבינו הגה״ק שליט״א

פּייִערליכע מאמענטן ווען רבבות אלפי ישראל זקנים עם נערים וועלן זיך משמח זיין
אין סאמע צענטער פונעם ליל ההודאה, בעת שׂרי־כת השלחן הטהור,

פיר דורות תלמידי וחסידי סאטמאר וועלן לויבן און דאנקן דעם רבוש״ע
על הניסים ועל הנפלאות בהצלת הדורות בשחרורו פון

כבוד קדושת מרן רבינו הקדוש והטהור רבן של ישראל זיע״א

מיר בעטן און פאדערן בכל לשון של בקשה:
דורכאויס די גאנצע צייט פון די ריקודין זאל יעדער פארבלייבן טאנצן אויפן פלאץ,
זיך נישט אויפשטעלן אויף די בענקלעך, כדי נישט צו שטערן דעם ציבור הרבבות!

יְהַלְלוּ שִׁמְךָ בְּמָחוֹל

וּבְרוֹמְמָה שְׁמוֹ יְחִידוֹ

עַל כֵּן לֹא יֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנָּשֶׁה

(בראשית לב, לג)

מאת: הרב ברוך שטערן, כולל תורה ויראה וומסב"ג יצ"ו

בפרשתן פ' וישלח התורה הק' מצוה אותנו בלא תעשה של אכילת גיד הנשה. כפי שמתואר מקודם מאבקו של יעקב אבינו עם 'איש' [כלשון הפסוק] אשר באמת הי' שרו של עשו, לפני פגישתו הממשמשת ובאה פנים אל פנים עם עשיו אחיו, שממנה חשש יעקב מאוד. וכמבואר כל הפרשה בפסוק (בראשית לב, כה): וַיִּוָּתֵר יַעֲקֹב לְבַדּוֹ, וַיֵּאָבֵק אִישׁ עִמּוֹ עַד עֲלוֹת הַשָּׁחַר. וַיַּרְא כִּי לֹא יָכֹל לוֹ, וַיִּגַּע בְּכַף יְרֵכוֹ, וַתֵּקַע כַּף יֶרֶךְ יַעֲקֹב בְּהֵאָבְקוֹ עִמּוֹ. וַיֹּאמֶר, לֹא יַעֲקֹב יֵאָמֵר עוֹד שִׁמְךָ, כִּי אִם יִשְׂרָאֵל: כִּי שָׂרִיתָ עִם אֱלֹהִים וְעִם אֲנָשִׁים, וַתּוּכָל. וַיִּזְרַח לוֹ הַשֶּׁמֶשׁ כַּאֲשֶׁר עָבַר אֶת פְּנוּאֵל, וְהוּא צֹלֵעַ עַל יְרֵכוֹ. **עַל כֵּן לֹא יֹאכְלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל אֶת גִּיד הַנָּשֶׁה, אֲשֶׁר עַל כַּף הַיָּרֵךְ, עַד הַיּוֹם הַזֶּה: כִּי נָגַע בְּכַף יֶרֶךְ יַעֲקֹב, בְּגִיד הַנָּשֶׁה.**

וכן מבואר בפרקי דרבי אליעזר (פרק לז) ששרו של עשו נאבק עם יעקב אבינו ונלחם איתו, ויעקב התגבר על המלאך, והפילו לארץ. מה עשה המלאך, אחז בגיד הנשה שעל כף הירך, ונשה (וז ממקומו) גיד הנשה של יעקב ונעשה כחֵלב המת ומחמת כן נאסר אכילת גיד הנשה לדורות. על כן אסור לאכול את הגיד שנמצא על כף הירך' של בהמה או חיה, היינו הגיד השוכב על הבשר הנכרך בעיגול (הדומה לכף) סביב עצם הקולית העליונה (הסמוכה למותניים) והוא נקרא 'גיד הנשה' כלומר הגיד שקפץ ממקומו ליעקב אבינו בהאבקו עם המלאך, (כמובא בגמרא חולין צא.).

והנה, המצוה היחידה מכל המצוות שנצטוו בה בני נח קודם מתן תורה, ולא נשתנית לישראל עוה"פ מבואר בסמ' סנהדרין שהוא מצות איסור אכילת גיד הנשה. ומן הראוי לחקור ולעיין דבר בעתו טעמי המצוה ופרטי'.

ומכל המאכלות האסורות שבתורה לא מצינו אלא אחת שטעם איסורה מפורש בתורה, והיא מצות ל"ת דגיד הנשה שנאמר בה "**על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה**". ויש לעיין קצת כונת התורה בטעם מצוה זו.

ושלש מהלכים מצינו בדברי רבותינו הראשונים:

א) כתב ה'רשב"ם' בפירושו עה"ת: "על כן לא יאכלו – לזכרון גבורתו של יעקב ונס שעשה לו הקב"ה שלא מת". – וחידוש יש בדבריו דלא מצינו בשום מקום זכר לנס שהוא בל"ת, ולעולם זכר לנס אינו אלא בקום ועשה כגון סוכה, מצה ומרור, וכו'.

ב) כתב ה'חזקוני': "בדין הוא שיש לקנום ולענוש בני ישראל מאכילת גיד הנשה שהניחו את אביהם הולך יחידי". – כעי"ז הוא בספר חסידים (סימן רלא) הטעם שלא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה כי אמרו (בני יעקב) הואיל ופשעינו שהנחנו הלילה הזקן לבדו, לכך אירע לו בשבילנו, לכך נדרו שלא לאכול גיד הנשה. – וגם דבריו חידוש הם, דלאו זה לדורות נאמר משום קנס לבני יעקב.

ג) כתב ה'חינוך' (מצוה ג): "משרשי מצוה זו, כדי שתהיה רמז לישראל שאף על פי שיסבלו צרות רבות בגליות מיד העמים ומיד בני עשו, שיהיו בטוחים שלא יאבדו, אלא לעולם יעמוד זרעם ושמם, ויבוא להם גואל ויגאלם מיד צר. ובזכרם תמיד ענין זה על יד המצוה שתהיה לזכרון, יעמדו באמונתם ובצדקתם לעולם. ורמז זה הוא לפי שאותו מלאך שנלחם עם יעקב אבינו, שבא בקבלה שהיה שרו של עשו, רצה לעקרו ליעקב מן העולם הוא וזרעו, ולא יכול לו, וציערו בנגיעת הירך, וכן זרע עשו מצער לזרע יעקב, ולבסוף תהיה להם ישועה מהם, כמו שמצינו באב שזרחה לו השמש לרפואתו ונושע מן הצער, כן יזרח לנו השמש של משיח וירפאנו מצערנו ויגאלנו, אמן במהרה בימינו".

"בקש שרו של עשו לעוקרנו מן העולם – ולא יכול לו. יזכרו זאת ישראל לדורותם באי אכילתם את גיד הנשה. בטוחים יהיו שלא יאבדו".

והנה הגאון ר' שמשון רפאל הירש ז"ל בפירושו כאן מבאר כעין שיטת החינוך, וז"ל: "אכן יש לזכור שיעקב

לא ניצח את שרו של עשו בזכות כוחו הגופני שהרי מבחינה גזמית יעקב הוא החלש, ועלה בידי שרו של עשו לנתק את גידיו ולהפכו לצולע, כלומר למנוע ממנו להשתמש בכוחותיו החומריים, אלא ניצחו יעקב בעוצם קדושתו הרוחנית, לכן הלקח הנלמד לדורות הוא שהנצחון של בני ישראל על בני עשו יבוא מכוח הרוח ולא מכוח הגוף, כלומר סוד קיומו הנצחי של עם עולם תלוי רק בכוחו הרוחני שבו אין חרבו של עשו שולטות".

וידועים המה דברי הזוה"ק (וישלח ע' ע"ב), דרמ"ח אברים הם כנגד רמ"ח מצוות עשה, שס"ה גידין כנגד שס"ה מצוות לא תעשה, וכמו כן כנגד שס"ה יומי השנה, וכתב הזוה"ק, כנגד איזה יום הוא מצות מניעת אכילת גיד הנשה וז"ל: "ולקבל שס"ה יומי שתא, והא תשעה באב חד מנהון, דאיהו לקבל סמא"ל, דאיהו חד מאינון שס"ה מלאכין [נ"א יומין], ובגין כך אמרה אורייתא לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה, א"ת לאסגאה תשעה באב, דלא אכלין ביה ולא שתין, ובגין כך חוא קב"ה כלא, ונרמזבהון רמז ליעקב. ויאבק איש עמו, בכל יומי שתא ובכל שייפין דיעקב, ולא אשכח בר ההוא גיד הנשה, מיד תשש חיליה דיעקב, וביומי שתא אשכח יום תשעה באב, דביה אתתקף ואתגזר דינא עלנא, ואתחרב בי מקדשא, וכל מאן דאכיל בתשעה באב כאילו אכיל גיד הנשה".

וביאור דבריו: יש באדם רמ"ח איברים כנגד רמ"ח מצוות עשה דאורייתא, ויש באדם שס"ה גידים כנגד שס"ה מצוות לא תעשה וכנגד שס"ה ימות השנה, ואחד מהם הוא יום תשעה באב שכנגדו אמרה התורה – הס"מ ניסה לשלוט בכל ימות השנה ובכל אבריו של יעקב, ולא מצא מקום אחיזה רק בגיד הנשה, מיד נחלש כחו של יעקב ובימות השנה מצא אחיזה ביום תשעה באב שבו נתחזק הס"מ ונגזר הדין עלינו במדבר שלא נכנס לארץ ישראל ובו נחרב הבית המקדש, לכן מי שאוכל בתשעה באב נחשב לו כאילו אכל גיד הנשה. על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה.

ובאמת דבריו הקדושים הם עמוקים ונסתרים, אך משמעותם על דרך הפשט היא שתולדות כלל ישראל הם כפי אשר היו בחיי האבות הקדושים, בבחינת 'מעשה אבות – סימן לבנים', וכפי שביאר הרמב"ן בפירושו לתורה (בראשית יב, ו - לב, כו) והנה הרמב"ן הבין שפגיעת שרו של עשו בגיד הנשה של יעקב רומזת לדור השמד בימי חכמי המשנה, כאשר ביקשה מלכות רומי הרשעה, מצאצאי עשו, לפגוע בחכמי ישראל ולהורגם במיתות משונות, וניצחונו של יעקב מראה הניצחון של כלל ישראל, שעל אף כל גזירות השמד שמר על אמונתו – "והכל סבלנו ועבר עלינו, כמו שרמז: ויבא יעקב שלם".

ומתוך דברי הזוה"ק נראה שהפגיעה בגיד הנשה של יעקב באה לסמן את חורבן בית המקדש שאירע ביום תשעה באב. שרו של עשו ניסה לפגוע ביעקב, דהיינו ניסה למצוא יום שבו אפשר להחריב את מקום השראת השכינה, ולא מצא אלא את גיד הנשה הרומז ליום תשעה באב.

איסור גיד הנשה הוא אחד מהאיסורים בהם נצטוו ישראל לפני היותם לעם, ולפני מתן תורה

במשנה מס' חולין (קז:) מובאת מחלוקת האם גיד הנשה אסור גם בבהמה טמאה או שרק בבהמה טהורה. רבי יהודה סובר שהאיסור הוא גם בבהמה טמאה. לשיטתו, האיסור חל מתקופת האבות בה עדיין לא חלו איסורי אכילה וממילא גם בהמות טמאות היו מותרות באכילה וגיד הנשה שלהן נאסר. מאידך, חכמים חולקים וסוברים שרק גיד הנשה של בהמות כשרות נאסר משום שאיסור גיד הנשה הוא רק מהר סיני, לאחר שכבר נאסרו הבהמות הטמאות.

הרמב"ם בפירוש המשניות מס' חולין פרק ז' מפרש את שיטת חכמים, ומסביר שכל האיסורים, כולל אלו שנאסרו בהם האבות נובעים מציווי ה' בהר סיני. האיסורים שנאסרו האבות כגון גיד הנשה או איסור אבר מן החי, אסורים על ישראל משום שמשה שב ואסרם על ישראל. באותו האופן, גם ברית המילה אע"פ שהיו מקודם ציווי ה' לאברהם, מכ"מ מה שאנו חייבים בה בימינו אלה אינו משום אותו ציווי, אלא נובעת מכך שהשי"ת מסר למשה מצוה חדשה לימול לשמונת ימים כשם שמל אברהם. ומסיים שנראה שגם רבי יהודה חולק על יסוד זה, וניתן לומר שיסוד מחלוקתו עם החכמים היא האם האיסור שנשנה בסיני זהו האיסור שבזמן האבות או שונה ממנו.

איסור אכילת גיד הנשה בזכרים או בנקיבות?

הנה בפלתי סי ס"א איתא דבר פלא, וז"ל: "והנה בזמני היה מנקר אחד אפילו בעל תורה ומומחה למאוד, ונשתבש בדעתו לומר על גיד אחר שהוא הגיד האמיתי, ועד היום הזה טעינו נחנו ואבותינו בגיד שאינו גיד שאסרה התורה, והיה הולך ושב בכל ארץ אשכנז ומרעיש הבריות עד שבא לפראג, והציע דבריו לפני

ולפני חכמי העיר הגאונים ואני חקרתי ובדקתי את הדבר ומצאתי שזה הגיד אינו רק בבהמות זכרים ולא בבהמות נקבות, ואז הראיתי לו סמ"ג שכתב דגיד הנשה נוהג בזכרים ונקבות ועל ידי כן אשתקל מילוליה, ועכ"פ אין לסמוך בניקור כי אם על בקי וירא ה' מרבים ומיום עמדי על דעתי שלמדתי הלכות ניקור להיות בקי בהן ובשמותיהן לא סמכתי על מנקר כי אם מה שהייתי מנקר בעצמי ויגיע כפי אכלתי.

והנה על דברי הפלתי רבים תמהו, דהאיך יצא שגגה מפי השליט דהלא כל המעיין בהסמ"ג יראו עיניו שעוסק בדינים במצוות שנצטוו בין זכרים ובין נקיבות ולא שנמצא בבהמות זכרים ונקיבות.

ועי' בתשובת חתם סופר יו"ד סי ס"ט שהשואל מתמיה על זה ומיישבו בדרך פלפול באופן פלא, וז"ל החת"ס: "ס"ה שמנקר אחד הרעיש העולם שגיד הנשה הוא גיד אחד שאינו נמצא אלא בבהמות זכרים ולא בנקבות ולא מצאו חכמי פראג מענה, עד שהגאון בעל פלתי הראה לו בסמ"ג שכתב מצות גיד הנשה נוהג בזכרים ונקבות, וא"כ ע"כ איננו אותו הגיד, ורבים תמהו על שגגה גדולה שיצאו מהשליטים, דסמ"ג איירי שנוהג בזכרים ישראלים ונקבות כדרכו בכל המצות לכתוב כן, אבל מהגיד לא מיירי אם הוא הנמצא בזכרים ונקבות אי לא, וכיון שטעות נזרקה לפני הגאונים הנ"ל ודחה לזה בקנה נמצא דבריו קיימים ואין לאכול אחוריים אלא אם כן נקרו מהם שני גידים. ואני אומר דברי חכמים קיימים דהרי יש לחקור, כיון דקיי"ל הגיגה (טו:) בני ישראל ולא בנות ישראל וע"כ לא פליגי ר' יהודה ור' יוסי אלא אי סומכות רשות או אסור לסמוך, אבל כ"ע מודים דדרשי בני ולא בנות א"כ קשה גיד הנשה נמי אמאי לא נימא בני ישראל ולא בנות ישראל, ולא ינהוג איסור ג"ה בנקבות ישראל, ולכאורה יש ליישב דלא דרשינן כן אלא בקום ועשה, אבל בל"ת השוה הכתוב אשה לאיש לכל עונשין שבתורה, אך הא מצינו גם בל"ת אמור אל הכהנים בני אהרן ולא בנות אהרן שמטמאים למתים קידושין (לה:), הרי אפילו בל"ת ממעטינן נשים, וא"כ בג"ה נמי אמאי נוהג בזכרים ונקבות, וצ"ל שאני גבי כהנים דהסברא נוטה לחלק בין זכרים אפי' בעלי מומין ובין נקבות לענין קדושת כהונה, משא"כ בשארי ל"ת השוה אשה לאיש ולא דרשינן בני ולא בנות, כצ"ל, השתא אם"ד דאותו הגיד שנשה ביעקב הוא גיד דלא נמצא בבע"ח נקבות, א"כ שפיר היה סברא לחלק בין בני ישראל לבנות ישראל ואיך כתב סמ"ג נוהג בזכרים ונקבות, וכן במתני' חולין (פט:) ג"ה נוהג וכו' לא קאמר ואינו נוהג בנקבות אע"כ הגיד הוא הנמצא בין בזכרים ובין בנקבות, וע"כ נוהג איסורו ג"כ בכל ודברי חכמים קיימים.

אולם יישוב זה צ"ע עוד ביותר כמובא בספר פרדס יוסף, דהמעיין בדברי הסמ"ג שם אינו מזכיר כלל דהדין נוהג בין בזכרים ובין בנקיבות, ואולי כיוון דהוא בכלל מוני המצוות שמנאן בהמשך שנוהג בזכרים ובנקיבות.

וראה בספר משמרות שלום (יו"ד סי' סה' סק' ז') להגאון ר' שלום שכנא מבערימליא זצ"ל, שכתב דבאמת לא טעה כלל בזה ויש ט"ס שם ובמקום שכתוב הראה לו **בספמ"ג** צ"ל הראה לו **בספה"ג** וכוונתו על ספר הלכות גדולות, ושם כתוב שצריך לנקר גיד הנשה גם מבהמות נקבות, אולם המעיין שם לא ימצא זכר מדברים אלו ופלא גדול.

ועי' בס' טוב טעם ודעת מהגאון ר' שלמה קלוגער ז"ל שכתב: "חפשתיו בסמ"ק וסמ"ג ולא מצאתי שיזכירו בכלל בלשונם לשון זכר ונקיבה, ואולי כוונת ר' יהונתן לדברי החינוך".

וראה מוציא יקר משלל שמצאנו בקובץ הפרדס שיצא בשנת תרפ"ז, ושם מובא מאמר מהגאון ר' שלמה מיכאל נעכעם ז"ל, וז"ל: "אבל באמת פליאה גדולה שכולם לא מצאו כי הלשון הזה נוהג בזכרים ונקבות בענין ג"ה לא נמצא בסמ"ג כלל, ופתרון החידה מצאתי כי אצלי נמצא ספר כרתי ופלתי שהדפים הגאון ר' יהונתן ז"ל בחייו [אלטונא תקכ"ג] ויש בו כמה הגהות מעצם כי"ק ז"ל ובמקום הזה אצל התיבות ואז הראתי לו **סמ"ג** העביר הגאון ז"ל המחבר קו על תיבת סמ"ג, והגיה בזה"ל **סה"נ** והוא ר"ת סדר הלכות נקור, שבאמת שם נמצא דהגיד הנשה נמצא בזכרים [שוורים] ונקבות [פרות] וסרה תלונות התופסים את הגאון ר' יהונתן ז"ל שטעה בשגיאה גסה כזו אשר זיל קרי בי רב, ועל שלא עיינו בפנים הסמ"ג לראות כי לא נמצא הלשון הזה בזכרים ונקיבות בענין גיד הנשה, בנו גם פלפולם שלא מן הצורך, וכבוד הגאון ר' יהונתן ז"ל במקומו מונח ומצוה לפרסם זאת".

ונסיים ברמז נפלא מה שכתב הרה"ק רבי יצחק עראמה ז"ל בספרו עקדת יצחק (פרשת וישלח שער עשרים ושש) שהפסוק "על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה" (בראשית לב, לג) רמוזים בו ארבעה צומות השנה אשר נמשכו אלינו מצד קעקוע הכף הזה, כלומר: לא יאכלו בני ישראל את 'גיד' ג' – שלשה בתשרי י' – עשרה בטבת. גי"ד – שבעה עשר בתמוז, ו'את' לרבות ת'שעה בא'ב, ומילת 'הנשה' מתפרשת בהיפוך אותיות כמו 'השנה', ודורשים כאילו כתוב לא יאכלו בני ישראל בגי"ד – במשך השנה.

בעזה"ת

ברכותינו שלוחות בזה מעמקא דליבא, קדם ידידינו הדגול, איש הפעולות ורב המעש, מהולל בפי כל עדת, נעים הליכות ופאר המידות, תודה ומידות אצלו שלובות, מקבל כל אדם בפנים מאירים, רבים נהנים מחכמתו ודעתו הישרים, עומד לימין מוסדינו המעטירה, לחנך בנות ישראל על דרך התורה והיראה, ובעל עת חמן פועל למען טובת מוסדותינו במסירות בנאמנות ככה, לכל דבר שבקדושה, במסירות יתירה בלתי נזנחה, ברוב יגיעה וטרחה, עוטה כשמלה אורה, לו יאר שבח ושירה

מוה"ר

חיים שלמה פישער

הי"ו

משב"ק של כ"ק אדמו"ר הגה"ק שליט"א

וידיד נאמן דמוסדינו הקדושה

לרגל השמחה השרויה במעונו

בשמחת אירוסי בתו הכלה המהוללה

עב"ג החתן המצוין כמר

חיים אלי' שעהנבריין

הי"ו

בן הרה"ח

משה אברהם שעהנבריין

הי"ו

את ברכותינו אנו משגרים, יה"ר מלפני אבינו שבשמים, שיבנה זה הבית לשם ולתפארת, ויזכה מע"כ לרוות מהם ומכל צאצאיו רוב נחת מקדושה מתוך שמחה ואורה, ויזכה להמשיך פעלים, עוד רבות בשנים, דשנים ורעננים, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא, בבני חיי ומזוני רויחי וסייעתא דשמיא, לעלם ולעלמי עלמיא, עדי נזכה לביאת הגואל בב"א

בברכה

הנהלת הבית רחל

גדול העונה יותר מן המברך בקערכה יתירה

יואל הודוויץ

פה מאנשעסטער

כי תקדמנו ברכות טוב חיי"ם

בית רחל
דרבינו יואל
דסאטמאר
מאנשעסטער
יצ"ו

דיני בל תשחית בכלים [פכים קטנים]

בפרשתן ויותר יעקב לבדו (לב, כה), וברש"י שכח פכין קטנים וחזר עליהם, ומקורו בגמ' (חולין צא.) אמר רבי אלעזר שנשתייר על פכין קטנים, מכאן לצדיקים שחביב עליהם ממונם ויותר מגופם, וכ"כ למה לפי שאין פושטין ידיהם בגזל.

ובמאירי ביאר הטעם, וז"ל: תלמידי חכמים מתוך שאין פושטין ידיהן בגזל, ואין מטכסים שלהם [ואין דרכם] לבקש טרפם בדברים שאינם מהוגנים, ראוי להם לצמצם בממונם, ומה ששייך להם יהא חביב בעיניהם עכ"ל.

ובחת"ס ביאר הטעם שצדיקים חביב עליהם ממונם יותר מגופם, דצדיקים שכל דרכיהם ביושר אין בנכסיהם שום גזל, אלא אדרבה הכל בקדושה ובטהרה, ולכן חביב עליהם ממונם.

ובספה"ק דגל מחנה אפרים (פר' בא ד"ה וגם מקנינו) מביא מזקינו מרן הבעש"ט הק' זי"ע, שכל מה שיש לאדם הן עבדיו ומשרתיו ובהמותיו ואפילו כל הכלים שלו כולם הם ניצוצות שלו השייכים לשורש נשמתו וצריך להעלותם לשורשם.

ומכאן תוכחת מוסר לאלו שאינם חסים על ממונם ומשאירין חפציהם בבתי כנסיות ובבתי מדרשות כמו ספרים, מחזורים, סליחות, ונחשב אצלם כפכים קטנים, ונשאר שם לזמן מרובה עד שנחשב להפקר.

ובעיקר יש לעורר בחורים בישיבה, ילדים שבת"ת, בנות בבית חינוך, שמשאירים שם בסוף השנה, ספרים שלמדו בהם במשך השנה, ועפ"י רוב הם ספרים יקרי ערך הראויים עדיין לשימוש (קובץ מפרשים, גמרות, ובבנות מצוי ספרי לימוד), וצריך לעוררם שיש בזה משום בל תשחית, חוץ מזה שהם גורמים לאיבוד ממון של הוריהם, ויש לחנכם על זה.

וכן מצוי במקוואות שמשאירים שם מגבות (האנט"ד) חליפות ושאר בגדים, וכשנזכרים ששכחו אותם אינם טורחים לשוב לחפשם ולקחתם.

ועתה בימי החורף מצוי שבעת הגשם כשלובשים מעיל [מאנט"ל] ולוקחים שירע"ם יש להקפיד לכתוב עליהם שם וסימן בכדי שיוכלו לשוב ולקחתם.

השחתת כלים

כשם שצריך להזהר בגופו שלא לאבדו ולא לקלקלו ולא להזיקו, כך צריך להזהר במאודו שלא לאבדו ולא לקלקלו ולא להזיקו, וכל המשבר כלי או קורע בגדים או הורס בנין או סותם מעיין, וכן המקלקל שאר כל דבר הראוי בו בני אדם, עובר בלאו שנאמר לא תשחית את עצה וגו'. (דברים יט כ).

לשון שועה"ר חו"מ דיני שמירת גוף ונפש ובל תשחית סעי' י"ד (עפ"י הרמב"ם מלכים פ"ו ה"י).

שורש המצוה

בכדי ללמד נפשנו לאהוב הטוב והתועלת ולהדבק בו ומתוך כך תדבק בנו הטובה, ונרחיק מכל דבר רע ומכל השחתה, וזהו דרך החסידים ואנשי מעשה, אוהבים שלום ושמחים בטוב בבריות ומקרבין אותן לתורה, ולא יאבדו אפי' גרגיר של חרדל בעולם, ויצר עליהם בכל אבדון והשחתה שיראו, ואם יוכלו להציל יצילו כל דבר מהשחית בכל כחם.

ולא כן הרשעים אחיהם של מזיקין שמחים בהשחתת עולם, והמה משחיתם במדה שאדם מודד מודדין לו, כלומר בה

הוא נדבק לעולם, וכענין שכתוב "שמח לאיד לא ינקה רע" והחפץ בטוב ושמח בו נפשו בטוב תלין לעולם, זה ידוע ומפורסם. לשון ספר החינוך סי' תקכ"ט.

איסורו מן התורה או מדרבנן

נחלקו הפוסקים אי איסורו מן התורה או מדרבנן.

די"ל דדוקא קציצת אילן אסור מן התורה אבל שאר דברים אסור רק מדרבנן, בשדי חמד ח"א נ"ז ע"א האריך להביא מחלוקת ראשונים בזה, ומלשון השועה"ר שהבאנו משמע שאיסורו מה"ת דילפי' מהפסוק הנ"ל, ועי' שו"ת אמרי יושר ח"א סי' ק"ג ד"ה והנה.

השלכת בגדים וכלים

מי שיש לו בגדים ומנעלים הרבה שאין לו צורך בהם, ואין לו מקום להחזיקם, ואינו מוצא מי שרוצה לקחתם יכול להוציאם לרחוב דרך הפקר, ואין זה בכלל השחתה.

שו"ת שבה"ל ח"ט סי' קנ"ט ב', דאף אי בל תשחית בשאר ענינים הוי איסור דאו', לא שייך גדר בל תשחית אלא בעושה מעשה השחתה, אבל במפקיר כליו ומוציאם לרחוב דרך הפקר, נהי דיכול להיות השחתה, אבל אינו מוכרח דקירוב שיבואו אחרים ויקחו.

כהיום שמצוי הרבה מקומות שאפשר למסור בגדים ישנים, נכון למוסרם שם ולא לזורקם בדרך הפקר.

בגדים ישנים

כנראה דבגדים ישנים כל כך שקרוב לודאי שרוב אנשים לא ישתמשו בהם, לא שייך לאסור לזורקם לגמרי, דהרי ממילא הם אינם ראוים לשימוש.

וכן משמע מל' השועה"ר שהבאנו שכתב המקלקל שאר כל דבר "הראוי ליהנות בו בני אדם" עובר באיסור, ומבואר דדוקא דבר הראוי ליהנות, ולכן בפשטות בזמנינו בכל אופן של בגד שרוב אנשים אינם משתמשים בהם אין בזה האיסור.

השחתת כלים לצורך תיקון

השחתה בכדי לתקן איזה דבר או לצורך השתמשות בו מותר, ולכן מותר לשרוף כסא ושולחן ושאר כלים בכדי להתחמם בהם, ומותר רק כשאין לו עצים אחרים, אבל כשיש לו עצים אחרים אסור לשרוף כלים.

שועה"ר שם, ומקורו בגמ' (שבת קכ"ט ע"א) דמי שהקיז דם ונצטנן עושין לו מדורה, ואם אין לו עצים למדורה אפשר לקחת כסא או שולחן ולהסיקם למדירה. וכן מצינו בגמ' (ביצה לא) ונפסק בשו"ע (סי' תק"א סעי' י) דמסיקין האש ביו"ט בכלים, ובאחרונים כתבו שם דזהו דוקא כשאין לו עצים אחרים לצורך תבשילו, אבל כשיש לו עצים אחרים ולוקח כלים הריהו עובר בבל תשחית.

השחתת כלים לשבר חימה

המקרע בגדיו מחמת כעס, והמשבר כליו מחמת כעס, והמפזר מעותיו מחמת כעס, כעובד עבודה זרה.

שבת קה:, שכך אומנתו של יצה"ר היום אומר לו עשה כך ולמחר אומר לו עשה כך עד שאומר לו לך עבוד עבודה זרה. ובס' החינוך (מצוה תקכ"ט) כתב דכל אדם חייב לגעור ביצרו ולכבש תאותו, עד שיגביר נפש המשכלת על נפש המתאוה, ולכן שיצרו אומר לו שמתוך חמה ישחית כליו לא יאמין לו.

השחתת כלים להטיל אימה

להשחית כלים בכדי להראות כעס וחימה ולהטיל אימה על בני ביתו שאינן נוהגים כשורה, נחלקו הפוסקים בזה, וראוי שלא להתרגל בזה.

דבגמ' שבת ק"ה ע"ב מובא דמותר לשבור כלים בכדי להטיל אימה על בני ביתו ואינו נחשב כעובד ע"ז, ונחלקו הפוסקים התם אי מיירי דוקא בכלים שבורים, או אפי' בכלים שלימים ואין בזה איסור בל תשחית כיון ששובר לצורך הטלת אימה, הרי"ף והרא"ש העתיקו הגמ' כנוסחתו ולא חלקו בין כלים שלימים לשבורים, ומזה משמע דבכל ענין מותר, וכן מבואר כדבריהם בתוס' קידושין לב. לגבי אב שזורק ארנקו של בנו, וכתבו התוס' דעושה כן להטיל אימה, דאל"ה הריהו רשע דעובר משום בל תשחית, ומשמע דאפי' בכלי שלם ליכא בל תשחית, אולם בסמ"ק חולק וס"ל דהגמ' איירי דוקא בשבורים ובשלמים באמת יהא אסור, וכ"כ במהרש"א שם, ועי' שדי חמד ח"א דף רי"ט ע"ב שהביא את כל הנ"ל באריכות. ובשו"ע הרב (שם) פסק להחמיר דאסור.

ובמאירי כתב וז"ל: ואף על פי שהתרנו לקרוע בגדים ולשבר כלים בכדי להטיל אימה, והרבה מן החכמים היו נוהגין כן, ראוי לכל חכם שלא ירגיל עצמו בכך, שמא ילמדו ממנו אנשים שאינם מהוגנים, ובשדי שם העתיקו, וכתב שאפשר דחומרת השועה"ר בזה על אף ששאר הראשונים שהקילו בזה לכאו' נקט היפך רוב הראשונים, אלא דיסוד דבריו הוא מדברי המאירי וקטן נתלה בגדול, ובס' החינוך (מ' תקכ"ט) כתב דבגמ' הביאו מעשים בקצת חכמים שמראים עצמם כעוסים כדי ליסר בני ביתם ומשליכין מידם שום מאכל או שום דבר, ומכל מקום השגחתם היתה בהם לעולם שלא ישליכו דבר שיהא נשחת בזה. (ומשמע שם שדעתו ג"כ שאין לעשות כן).

שבירת כלים לצורך מצוה או מנהג

מצינו בכמה מקומות ששוברים כלים לצורך מצוה או ענין:

שבירת כלי בתנאים ובחופה

המנהג לשבור כלי בתנאים ובחופה כדמובא בשו"ע (סי' תק"ס סעי' ב' ברמ"א ובאחרונים שם) ובפמ"ג (משב"ז ד) כתב דאין בזה משום בל תשחית כיון שעושין כן לרמז ומוסר למען יתנו לב ולזכור את ירושלים.

והוא כתב שם דלכן תחת החופה לוקחים כוס שלם ובתנאים לוקחים קערה של חרס שבורה, כיון דבחופה לוקחים בכדי לזכור חובן ירושלים לכן לוקחים שלם זכוכית, משא"כ בתנאים שעושים בזה להבהיל ולמעט השמחה ראוי ליקח קדירה שבורה חרס מחרסי האדמה, עיי"ש עוד באריכות, ובאחרונים כתבו דלא יפה עושים בני אדם החסים על ממונם ומחזירים אחר פחים קטנים ושבורים כי אין ראוי לעשות כן כי הוא זכר לחורבן וצריך שיהיה כוס יפה לערך בעל השמחה כדי שידאג עליו בעל השמחה, שדי חמד מ' זיי"ן אות י"ב.

שבירת כלי בבדי למעט שמחה יתירה

בגמ' ברכות (ל' ע"ב) מביאה עובדא בנישואין שהיו שמחים בה הרבה יותר מדי והביאו החכמים כלי יקר ששוה ד' מאות זוז ושברוהו ונפסק השמחה.

ובתוס' שם דמכאן המנהג לשבור זכוכית בנשואין, ובמהר"ץ חיות וכן בשו"ת תורה לשמה (סי' ת') כתבו דלכן אין בזה משום בל תשחית כיון שעשו כן לצורך מצוה בכדי להעציבם, אולם מהפמ"ג הנ"ל מבואר דבאמת לצורך מצוה מותר, אולם בכדי למעט השמחה עדיף לקחת כלי שבור, וכן כתב בס' בן יהוידע שהכלי ששברו היה כלי סדוק ועומדת לישבר, משום איסור בל תשחית. וכנראה דכולם מודו שמותר לשבור לצורך מצוה, אלא דהיכא דאפשר בענין אחר, הם סוברים דעדיף להשחית באופן היתר.

שריפת בגד משום צניעות

בשו"ת תורה לשמה (סי' ת') השיב לגבי בעל שחושש שבגד אשתו, אינו ראוי לפי דרכי הצניעות, והבעל חושש שאשתו תלבש הבגד, יכול הבעל לשרוף הבגד, כיון שעושה כן לאפרושי מאיסורא דחושש משום צניעות.

עיי"ש באריכות שיעשה כן באופן שלא יבואו לידי קטטה.

שריפת בגדים בל"ג בעומר

כידוע הנידון אצל גדולי עולם בענין המנהג של שריפת בגדים בל"ג בעומר, ואותם שקיימו המנהג דעתם היתה דאין בזה משום איסור בל תשחית כיון שעושין כן מחמת המנהג.

דבשו"ת שואל ומשיב (מהדורא ה' סי' ל"ט) קורא תגר ע"ז שעוברין בבל תשחית ועוד טעמים, אמנם הגאון רבי שמואל העליר זצ"ל אב"ד צפת כתב בקונטרס מיוחד בשם "כבוד מלכים" אשר בו הוא מברר שאין בזה איסור בל תשחית ואדרבה מצוה הוא, וכ"כ בשו"ת תורה לשמה (שם) דזה נחשב לצורך מצוה, וכמו שמדליקים נרות בביהכ"נ אפילו ביום.

ליתן כלים לקטן שישחק בהם וישברם

מותר ליתן לקטן כלים שישחק בהם וישברם, שזהו צורך הקטן, ויש שכתבו שזהו דוקא בכלים שאין דמיו יקרים או בכלים סדוקים כבר, מצוי שנותנים לקטנים דפים וניירות לעסוק בהם, שיש להם תענוג לקרוע ניירות ולחתכם לחתיכות קטנות.

בגמ' יומא ע"ח ע"ב מובא עפ"י רש"י דרבא קנה עבור בניו כלים סדוקים של חרס בדמים קלים שישחקו בהם וישברו אותם, ובגמ' מביאו שם הטעם כיון דזהו רבותיה של קטן, דהיינו שזהו גידולו של קטן שהוא צריך לזה בכדי לגדול, ובפשטות מבואר דליכא בזה בל תשחית, אולם בפי' היעב"ץ כתב דלכן לקח כלים סדוקים משום איסור בל תשחית, ובשו"ת תורה לשמה סי' ת"א כתב דההיתר שם כיון ששוים היו בדמים קלים, והיה תענוג לקטנים בשבירותם לכן אין בזה משום בל תשחית, ושם השיב כן לגבי השאלה ליתן לקטנים ניירות שיש בהם מעט לכלוך לשחק בהם.

חקירה בענין בל תשחית לקטן

ויש לחקור במי שנותן כלי לקטן שיודע ודאי שישברנו, אי זה נחשב כמי שהגדול שנתנו עובר בבל תשחית דהוא גרם שיהא כאן השחתה, או כיון דהקטן הוא זה ששבר החפץ הרי זה נכשל בכבל האיסורים בתורה שאסור לגדול ליתנם לקטן שהגדול עובר על איסור ספיה לקטן.

והנפק"מ בין הסברות הוא לפי דעת הרשב"א שסובר שאיסור דרבנן מותר ליתן לקטן לצורך הקטן, א"כ לפי הפוסקים הסוברים שאיסור בל תשחית בכלים אינו אלא איסור דרבנן, א"כ יהא מקום להתיר ליתן לקטן כלים אף שישברם דהוי לצורכו, ומהרה"ג ר' שלמה זלמן אולמאן זצ"ל ראה"כ שמעתי דזה נחשב כספיה לקטן ולא כמי שעובר בעצמו בבל תשחית, כיון דדרך השחתה הוא כשהוא בעצמו משחית, משא"כ כשהוא נותן לקטן אין זה דרך השחתה וזו רק בכלל ספיה, ולמעשה אין נפק"מ בזה דממילא דעת רוב הפוסקים שזהו איסור דאורייתא.

דיני אמירת הלל בימי חנוכה

א] בשמונת ימי חנוכה אומרים כל יום הלל שלם והוא חובה גמורה שתיקנו חז"ל ימים אלו להלל והודאה (א).

ב] יזהר לומר את ההלל בנעימה ובשמחה של מצוה(ב) ויאמרנה בכוונה ובשמחה רבה(ג) במתינות ולא במרוצה (ד).

ג] נחלקו הפוסקים אם נשים חייבות בהלל בחנוכה דיש אומרים שהם חייבות כיון דאף הם היו באותו הנס (ה) ויש אומרים דנשים פטורות (ו) וראוי לנשים לומר הלל כדי לצאת ידי חובת כל הדיעות (ז) ואף להסוברים שהם פטורים מהלל מותר להם לומר הלל בברכה (ח).

ד] המסופק אם אמר הלל אינו צריך לחזור ולומר הלל (ט).

ה] מצוה לקרוא את ההלל בעמידה (י) ובדיעבד אם קרא בישיבה יצא (יא).

ביאורים והוספות

(א) בגמרא שבת (כ"א ע"ב) לשנה אחרת קבעום ועשאום ימים טובים בהלל והודאה וברש"י שם כתב "לא שאסורין במלאכה שלא נקבעו אלא לקרות הלל ולומר על הניסים בהודאה" והטעם שגומרים ההלל בכל יום כתב בשבלי הלקט הובא בבית יוסף (סימן תרפ"ג ס"א) דכל יום נעשה נס חדש והשמן דלק לילה נוספת, ב) כיון דכל יום מוסיפים נר נמצא דכל יום שונה מחבירו ובזה הוא שוה לחג הסוכות שבכל יום היה שונה סדר הקרבנות ולכך גומרים בכל יום את הלל, ג) כיון שקוראים בתורה פרשת הנשיאים ובכל יום מזכירים קרבנות של נשיא אחר והרי כל נשיא גמר את ההלל על קרבנותיו ואינו ראוי לקרות בתורה הקריאה של הנשיא בלי לומר הלל.

(ב) במסכת סופרים (פ"כ ה"ט) כתוב שגומרין את ההלל כל שמונת ימי חנוכה וצריך לברך בתחלתן "ולקרותן בנעימה" לקיים מה שנאמר ונרוממה שמו יחדיו עיי"ש ולכן יש לשיר בניגוני שמחה והתעוררות בפסוקי הודו לה' וגו' כיון שעיקרו של ימי חנוכה מיוסד להלל והודאה ואף בשאר פסוקי דזמרה יש לכוון בהם יותר כיון שזהו מחובת היום להודות ולהלל ובשו"ת ערוגת הבושם (או"ח סימן קמ"ה) כתב לגבי אמירת הלל בלילי פסחים שכתוב ג"כ במסכת סופרים לאמרם בנעימה דמי שאינו מרגיש בעצמו התעוררות לשבח לפאר ולרומם שאין לו לומר הלל ויש לדקדק שיהיה בשירה ובזמרה וברשפי אש התלהבות וגילו ברעדה עיי"ש.

(ג) בן איש חי פרשת וישב (הלכות חנוכה אות כ"ח) דאמירת הלל בחנוכה חשיבותו גדולה שאפילו בחג הפסח אין אומרים הלל שלם ואילו בחנוכה גומרים הלל בכל יום.

(ד) בן איש חי פרשת ויקרא שנה שניה סט"ו.

(ה) כ"כ בשדי חמד (אסיפת דינים חנוכה סימן ט') ובשו"ת התעוררות תשובה (סי' תע"א) ובמנחת פתים (סימן תרפ"ג) ובמקור חיים לחוות יאיר בקיצור הלכות (סי' תרמ"ד) ובשו"ת שבט הלוי (ח"א סימן ר"ה) והביאו מתוס' סוכה (דף ל"ה) דנשים חייבות במצות ליל הסדר כיון דהיו באותו הנס.

(ו) כן יוצא ממג"א (סימן תכ"ב סק"ה) שמביא התוס' בברכות (כ' ע"ב ד"ה בתפלה) דנשים פטורות מאמירת "כל" הלל דהוי מ"ע שהזמן גרמא ובשו"ת בית שערים (או"ח סימן שנ"ט) וכן משמע בביאור הלכה (סי' תכ"ב ד"ה הלל) דרק בליל פסח הן חייבות ולכן אין אשה מוציאה איש בהלל ובכלי חמדה (פרשת מקץ מלואים אות ב') כתב דדוקא בפורים הם חייבות במגילה אף דהוי מצוה שהזמן גרמא דבפורים יש רק מצות מגילה לכן חייבות בזה משא"כ חנוכה שיש ב' מצוות משום פרסומי ניסא אמירת הלל והדלקת נרות בזה א"א לחייבן בהלל.

(ז) שו"ת מועדים וזמנים ח"ב סימן קמ"ו.

(ח) ביאור הלכה סי' תכ"ב ד"ה הלל ושעה"צ שם סקי"ג דמ"ע שהז"ג יכולות להכניס עצמן לידי חיוב ולברך כמו שהנשים מברכות על נטילת לולב.

(ט) שאגת אריה סימן ס"ט דהוי רק דרבנן וספיקו להקל.

(י) סימן תכ"ב ס"ז והטעם מובא בשבלי הלקט לפי שההלל הוא עדות שבחו של מקום ונפלאותיו ונסים שעשה לנו ומצות עדות הוא בעמידה (כמו שנאמר ועמדו שני האנשים) וכן כתוב בהלל "הללו עבדי ה' העומדים בבית ה'".

(יא) משנ"ב (סקכ"ח) בשם הפרי מגדים.

ו] לכתחילה יש ליזהר שלא יסמוך עצמו על שולחן או כותל או על הסטענדע"ר בעת אמירת הלל [יב] אמנם מותר להשען ברפיון באופן שאם ינטל ממנו המשענת לא יפול [יג] ומי שקשה לו לעמוד יכול לשבת אף לכתחילה [יד].

ז] זמן אמירת הלל הוא כל היום מנץ החמה עד השקיעה ולכתחילה יש להחמיר שלא לקרוא את ההלל קודם נץ החמה ובשעת הדחק אפשר להקל לקרוא מעלות השחר [טו] ואם לא אמר הלל בשחרית יכול לאומרו כל היום עד השקיעה.

ח] אם לא אמר הלל עד שקיעת החמה ונזכר בבין השמשות יאמר את ההלל בלי ברכה [טז].

ט] הלל שייך לתפילת שחרית וראוי להסמיכו לתפלת שחרית [יז] וראוי ליזהר שלא לדבר בין תפילת שחרית להלל אלא רק במה שהוא צורך תפילה [יח].

י] אין לטעום קודם אמירת ההלל [יט] אמנם מי שלבו חלש מותר לו לטעום ולאכול וא"צ לימנע מכך ואפילו מדת חסידות אין בזה [כ].

ביאורים והוספות

(יב) דעת המג"א סקי"א דאסור להשען וצריך עמידה דווקא ובביאור הלכה שם מביא דעת הבית מאיר שחולק ודעתו דמותר לסמוך ולהשען ורק לשבת ממש אסור והביאור הלכה נקט דיש להחמיר לכתחילה לא להשען כלל.

(יג) ביאור הלכה שם.

(יד) ערוך השולחן סימן תכ"ב סי"ג.

(טו) בשו"ע הרב סימן תפ"ח ס"א בהלל של פסח כתב דלכתחילה יש לקרות הלל רק אחר הנץ החמה ככל מצוות שזמנם ביום מצוותם דווקא לאחר נץ החמה ובדיעבד משעלה השחר יצא אך כיון שבעיני הבריות נחשב עדיין לילה קודם הנץ לכן לא יקרא לכתחילה לפני הנץ ובשו"ת מהרש"ם (ח"א סימן א') כתב דכיון שלומדים מהפסוק "ממזרח שמש עד מבואו" שזמנו כל היום יש להחמיר בזה יותר משאר הדברים ולא לקרוא קודם נץ החמה ובשו"ת מקדש ישראל (סימן ב') כתב דאלו שנוהגין להקל להתפלל לפני הנץ מפני שהשעה דחוקה להם יש להם להחמיר ולהמתין עם אמירת ההלל עד הנץ החמה דרק לענין תפלה מצינו שהקילו למי שהשעה דחוקה לו אבל לא מצינו כן במצוות שזמנם דווקא ביום שיהא רשאי לעשותן קודם נץ החמה אא"כ הוא שעת הדחק גדול שיש לדון ולומר דכל שעת הדחק כדיעבד דמי ולמעשה כתב שם ללמד זכות על המקילים עפ"י הסברא המובא במהרש"ם דהטעם שצריך להמתין על הנץ הוא משום דעלול לבוא לידי טעות לעשות המצוה לפני עלות השחר (שיטעו באור הלבנה שכבר האיר השחר) ועל כן בזמנינו שמשתמשין במורה שעות לידע הזמנים ולא שייך כ"כ טעות וא"צ להמתין עד הנץ החמה אך הוא רק בגדר לימוד זכות.

(טז) ואף דהוא רק חיוב דרבנן ובכמה מקומות מצינו דאם כבר הגיע בין השמשות ועדיין לא עשה המצוה דאינו חייב לעשותו בבין השמשות דספק דרבנן להקל עיין בשו"ת מקדש ישראל (שם) דהכא יש להחמיר יותר דלהראב"ד הוא מצות עשה מדברי קבלה ולהרבה פוסקים ספק דברי קבלה לחומרא וגם מבואר במג"א דאם לא נטל ד' מינים אף בשאר הימים שהוא דרבנן יטלם בבין השמשות בלי ברכה מאחר שבקל יכול לתקן וגם מבואר שם בשער הציון עוד טעם כיון דלשיטת ר' יוסי בין השמשות הוא כהרף עין לפני זמן צאה"כ ועדיין יום הוא וגם יש סברא דיש חזקת יום וחזקת חיוב מצוה, אך לא יברך דספק ברכות להקל אמנם בשו"ע הרב סימן (תפ"ח ס"ג) כתב "שיכול לקרות כל היום עד צאת הכוכבים" ומשמע בפשטות לשונו דגם בין השמשות בכלל ויכול לקרות אפילו בברכה וצ"ע דהרי הוא ספק ברכה.

(יז) שו"ת שאילת יעב"ץ ח"א סימן מ' הובא בביאור הלכה (סימן תכ"ב ד"ה וקורין).

(יח) מהרש"ם בדעת תורה סימן (תכ"ב ס"ב) הביא תוספתא במנחות (פ"ז) דתפלה והלל מעכבין זה את זה ולכן אסור לדבר ביניהם וכמו בין תקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד ועיין בדבריו בשו"ת מהרש"ם (ח"א סימן א') דלכך אם טעה הש"ץ ואמר קדיש תתקבל אחר שמונה עשרה יש לחזור ולומר קדיש תתקבל אחר הלל דרק אחרי הלל הסתיימה התפילה אמנם עיין מנחת ביכורים על התוספתא שביאר דהלל ותפלה מעכבין זה את זה היינו שאם לא יודע את כל ההלל לא יאמר מקצתו ובחזון יחזקאל על התוספתא ביאר דלשון התוספתא הוא הלל שבח ותפלה מעכבין זה את זה והכוונה שצריך ג' דברים בתפלת שמונה עשרה שבח בקשה והודאה ולפי"ז לא קאי כלל על הלל ובשו"ת משנת שכיר (סימן ל"ה) תמה שאם נימא דהלל ותפלה מעכבין זה את זה ובלי הלל לא יוצא חובת תפלה לכאורה נשים הרי חייבות בתפלה ואיך יכול להיות שהם פטורים מהלל הרי בלי זה לא יצאו חובת תפלה ובשו"ת אגרות משה (או"ח ח"ג סימן ע') חולק על המהרש"ם.

(יט) שו"ת שאלת יעב"ץ (ח"א סימן מ') הובא בביאור הלכה (ד"ה וקורין) דהלל שייך לתפלת שחרית ודמי כמו טעימה לפני התפלה.

(כ) בביאור הלכה שם דגם קודם התפילה אינו אסור למי שלבו חלוש וע"ע בדעת תורה תכ"ב ס"ב.

איש האשכולות,
קדושי בדיחות, מפליא
פלאות הרבני הצעיר המפואר
מוה"ר
חיים
שלמה פישער
שליט"א
משמש בקודש • נאמן ביתו • יד ימינו
של קשרת ראשיני חוד ב"ק מרן רביני הגאון"ק שליט"א
בשמחת נישואי בתו
בסימן טוב וכמזל טוב
הרי"ר משה אברהם הבחן שהבחרין שליט"א
ועד קרן הבנין
ועד קרן הבנין
קהל ישב לב סאטמאר
וַיָּחֶל שְׁלֹמֹה לִבְנוֹת אֶת בֵּית ה'
כִּי עִמְּךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ נִרְאֶה אוֹר

י"ט כסלו

הגה"ק הרבי ר' דוב בער ממעזריטש זי"ע

צור קודש מחצבתו

המגיד הק' ממעזריטש נולד בשנת תס"ח בעיר לוקאטש לאביו הרה"ק ר' אברהם שהי' נצר קדוש לאחרון הגאונים רב האי גאון והתנא ר' יוחנן הסנדלר מצאצאי דוד המלך. מסופר, שכשהי' ילד קטן בן חמש נפלה דליקה בבית אביו וראה הילד את אמו בוכה, שאלה כלום יש על מה להצטער כל כך על אבידת הבית, ענהו אמו לא על הבית אני מקוננת אלא על שריפת מגילת היוחסין שלנו המתחלת מר' יוחנן הסנדלר, ענה לה הילד: "אל תצטערי אני אמצא לך שלשלת יוחסין חדשה שתתחיל בי, ואכן קיים הבטחתו ויצר שלשלת יוחסין חדשה לאות ולמופת".

מתולדותיו

כבר מילדותו ראו בו סימני קדושה וטהרה, ועשה לילות כימים בעבודת הקודש בקדושה ובטהרה, בלוקאטש קיבל תורה מפי המרא דאתרא הגאון ר' שלמה דוב בער שניהל ישיבה במקום, ובהדרכתו השתלם במעלות התורה, וגדל מיום ליום עד כי הפך לת"ח גדול, כעבור מספר שנים עבר לעיר לבוב אצל ישיבת הגאון בעל ה"פני יהושע" שחיבבו וקירבו מאוד והחשיב לו כתלמיד חבר.

האיש מקדש

כשהגיע לפרקו נשא את בתו של ר' שלום שכנא מטירטשין זצ"ל ועבר לגור שם בטירטשין ליד חותנו, וחותנו העמיד לו בית מיוחד כדי שיוכל לישב שם ולעבוד את בוראו באין מפריע כאשר עם לבבו, לימים התמוטטה פרנסת חותנו וכבר לא הי' יכול לפרנס אותו כי פרנסתו הי' מצומצמת מאוד ובגלל זה הי' חי חיי צער בדחקות נוראה, ופע"א נגע דחקותו לנפשו ונאנח אנחה, וגילו לו מן השמים, היות כי מדקדקים עם צדיקים כחוט השערה, ובגלל אנחה זו אבד חלקו בעולם הבא, כשמוע המגיד הכריז בשמחה גדולה ואמר: "מעתה אעבוד את ה' באמת שלא על מנת לקבל פרס", וגילו לו מן השמים שבגלל שעמד בנסיון קשה כזה מחזירין לו את חלקו בעוה"ב רק מהיום והלאה יהא נזהר שלא יעשה כזאת כי אין לך רחמנות מרובה מרחמנותו ית"ש.

עקב מצבו הדחוק נאלץ לעבור לכפר הסמוך ולהתפרנס שם כמלמד דרדקי, וכל תלמיד שהביאו אליו העמידו על במתי התורה בהשגה גדולה, ומסופר שכל ילד שבא אצלו ללמוד שאל אם עוד זוכר מעמד הנבחר של הר סיני שהי' שם

ימי ההילולא

י"ט כסלו

- רבי דוב בער (המגיד) ממעזריטש ב"ר אברהם זצ"ל - תקל"ג
- רבי שמואל יהודה לייב ב"ר גדליהו מלינין - תקע"ח
- רבי ישעי' בנעט אב"ד קאליב ב"ר מרדכי בנעט אב"ד ניקלשבורג - תרכ"ו
- רבי אלעזר רוקח (אב"ד סקאהל) ב"ר שלום מבעלזא זצ"ל - תרמ"ב
- רבי מנחם נחום מטאלנא ב"ר מרדכי זצ"ל - תרע"ו

כ' כסלו

- רבי משולם פייביש מקרעמניץ ב"ר דוב בעריש (משנת חכמים) - תקל"ה
- רבי בנימין זאב וואלף הלוי מבאלטא ב"ר שמואל (תלמיד הר"פ מקארלין) - תקפ"ו
- רבי דוב בעריש מאושפיצין ב"ר משה (דברי צדיקים, תלמיד החוזה) - תקצ"ח
- רבי ברוך מוויזניץ ב"ר מנחם מענדל - תרנ"ג
- רבי חיים משה צבי מראחמסטרייווקא ב"ר מרדכי דוב מהארנאסטייפל - תרצ"ד

כ"א כסלו

- שמעון בן יעקב משבטי יה - ב"א שי"ד
- רבי יעקב מאניפולי (חתן ר' צבי בן הבעש"ט) ב"ר מנחם מן (ר' מנלי) מקארלין- תקצ"ד
- רבי יעקב מאיר פאדווא אב"ד בריסק ב"ר חיים - תרט"ו
- רבי נפתלי ב"ר יחזקאל שרגא משינאווא - תרכ"ד

כ"ב כסלו

- רבי אליעזר אשכנזי (מעשי ד') ב"ר אליהו - שמ"ו
- רבי משה רוקח אב"ד זלאטשוב ב"ר אלעזר רוקח מאמסטרדם - תקי"ד
- רבי פנחס מאוסטראה ב"ר יעקב יוסף (ייבי) מאוסטראה - תקס"ו
- רבי יואל אשכנזי מזלאטשוב ב"ר משה דוד מטאלטשאווא (שו"ת מהר"י) - תרמ"ו
- רבי יחזקאל פאנעט מדעעש ב"ר משה (כנסת יחזקאל) - תר"ץ

כל נשמות ישראל, ובשאלתו צלל למעמקי נשמת הילד עד שנזכר הילד במעמד הנבחר, ואחרת לא הי' מקבל את הילד כתלמיד.

אח"כ עבר להתגורר בעיר קאריץ, שם נתמנה למגיד מישרים, ומשם עבר לכהן במגידות ראוונא, ומני אז התחיל לנדוד על פני ערים ועיירות להוכיח את העם ולקרב לבם של ישראל לאביהם שבשמים.

לאור שבעת הימים נסע ונלך

כשהתחיל להתפשט שמו ודרכו של מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זי"ע, וגם הוא המגיד הק' שמע את שמעו של הבעש"ט וכל העם נוסעים אליו, והנה בהיותו חריף גדול ובקי בש"ס ופוסקים וגם הי' לו עשר ידות בחכמת הקבלה, והי' מתמיה מאוד מדרכו של הבעש"ט ורצה לנסוע אליו לראות ולהווכח מסמוך, אבל היות כי הי' מתמיד גדול בכל פעם תיכף כשהתחיל לנסוע ביום א' או ב' התחרט על נסיעתו כיון שמתבטל מלימודו, עד שלבסוף בא אל הבעש"ט ע"י מעשה שהי': דהנה דרכו של המגיד הק' היתה להתענות ז' או ח' פעמים משבת לשבת רצופים, וחלה מאוד, פע"א בא ר' מענדל מק"ק באר לק"ק טארטשין, ונתאכסן אצל פרנס החודש, והמגיד הי' דר בבית קטן סמוך להפרנס, ונכנס ר' מענדל לפרוזדור להבעל הבית שלו, ושמע דברי המגיד שלמד עם תלמיד אחד, והוטבו בעיניו הדיבורים שלו, ונכנס אליו וראה שהוא חולה מאוד, ואמר לו: האם לא שמעתם שיש בעש"ט בעולם, יסע מעלתו אליו וירפא אותו, והשיבו: טוב לחסות בה' מבטוח באדם, וכשבא ר' מענדל להבעש"ט, סיפר בשבחו של המגיד, ואמר: "הייתי בק"ק טארטשין וראיתי כלי יפה", אמר הבעש"ט: "ראיתי אותו מכמה שנים, ויש לי געגועים אליו שיבוא אלי".

ואכן לבסוף החליט המגיד לנסוע להבעש"ט כדי לנסותו וכשנכנס אליו סיפר לו סיפורי מעשיות מופלאים כגון איך שנסע דרך כמה ימים ולא הי' לו עוד לחם ליתן להערל שלו בעל העגלה, ונזדמן לו גוי עני אחד עם שק לחם וקנה ממנו הלחם כדי לפרנסו, ועוד סיפורים כאלו, וכך הי' שני ימים שהי' שם, ויהי ביום השלישי כשבא לבית מלונו אמר למשרתו שהוא חוזר הביתה, בחצות הלילה כשהכין לנסוע שלח הבעש"ט את משרתו אל המגיד שיבוא אליו, והלך אל הבעש"ט, ושאלו הבעש"ט אם הוא יכול ללמוד, וענהו כן, אמר לו הבעש"ט וכן שמעתי עליך שאתה יכול ללמוד, שוב שאלו הבעש"ט: האם יש לך ידיעה בחכמת הקבלה, ענהו כן, נטל הבעש"ט ספר עץ החיים, והראה לו מאמר אחד שיפרש אותו לו, המגיד עיין בו ואמר איזה פשט, אמר לו הבעש"ט הק' אינך יודע כלום, חזר ועיין בו, ואמר הפשט שאמרתי נכון הוא, ואם יודע מעלתו פשט אחרת יאמר לי, אמר לו הבעש"ט הק' עמוד על רגליך, ועמד, והנה במאמר הזה הי' כמה שמות מלאכם, ומיד נתמלא הבית כולו אורה, ואש הי' מלהטת סביבותיהם, וראו בחוש המלאכים, ואמר הבעש"ט הק' אמת הפשט היא כמו שאמרת אבל הלימוד שלך היא בלי נשמה, ותיכף ומיד ציוה המגיד למשרתו שיסע הביתה, והוא נשאר שם ללמוד אצל הבעש"ט הק' חכמות גדולות ועמוקות עד שנעשה ונהי' גדול תלמידי הבעשטה"ק.

מרן הבעש"ט הראה לו חיבה יתירה ועיכבו אצלו למשך תקופה ארוכה, בכל פעם שרצה לחזור לביתו מנע ממנו זאת, וכששאל אותו המגיד למה הוא מעכבו, ענה לו: שמוחו הוא כמעין הנובע, והמעין יותר ויותר ששואבין ממנו הוא נובע יותר, והבעש"ט אכן מסר לו ממעיינות חכמתו ולמד אתו סודות שמות הק' ויחודים וגם ספר "מעין החכמה" למד אתו, ואמר לו פירוש על כל תיבה וגם הראה לו בספר רזיאל אותיות וכתב מלאכים, וכן למד אתו שיחת עופות ודקלים.

רק שתי פעמים ביקר המגיד הק' אצל רבו הק' במעזיבוז, ובנסיעתו השניה שהה למעלה מחצי שנה בבית הבעש"ט, ובכל ערב שבת היו הבעש"ט והמגיד הק' מתיחדים בחדר סגור כמה שעות, וכשנפרד ממנו בירכו הבעש"ט, ואח"כ הרכין הבעש"ט את ראשו שיברך אותו ולא רצה, ולקח הבעש"ט את ידו של המגיד ונתן על ראשו ובירך אותו.

ימי ההילולא

כ"ג כסלו

- **רבי דוד טעבלי כ"ץ שיף אב"ד לאנדאן ב"ר זלמן (לשון זהב)- תקנ"ב**

כ"ד כסלו

- **רבי משה פאנעט מדעעש ב"ר מנחם מענדל - תרס"ג**
- **רבי חיים חזקיה מדיני ב"ר רפאל אליה (שדי חמד) - תרס"ה**
- **רבי יוסף נתן מוואלברום ב"ר אלטר מאיר דוד - תרע"ח**

כ"ה כסלו

- **רבי אברהם ב"ר אליהו (הגר"א) מווילנא (רב פעלים) - תקס"ט**
- **רבי יעקב יוקל עלינגר ב"ר אהרן (ערוך לנר) - תרל"ז**
- **רבי משולם זושא מנדבורנא ב"ר נפתלי מליזענסק - תר"ן**
- **רבי חיים מאנטיניא ב"ר ברוך מוויזניץ (נימוקי יוסף) - תרצ"ב**

כ"ו כסלו

- **רבינו אברהם ב"ר דוד (השגות הראב"ד) - ד"א תתקנ"ט**
- **רבי אלעזר מקאזניץ ב"ר משה אליקים בריעה - תרכ"ב**
- **רבי יחיאל מיכל מגלינא (חתן ר"מ מפרעמישלאן) ב"ר משה (קב ונקי) - תרכ"ז**
- **רבי צמח ברוך משידלאווצא ב"ר נתן דוד - תרל"ז**
- **רבישלמה יעקב ב"ר יצחק אייזיק מזידיטשוב - תרמ"ו**
- **רבי יוסף מקוידינוב ב"ר אהרן - תרע"ו**
- **רבי שלמה יצחק ב"ר ישכר דוב מוואלברוז - תרע"ו**

על כס ההנהגה

אחרי פטירתו רבו הבעש"ט הק' הוסכם בין גדולי התלמידים כי התלמיד שיספר איזה עובדא מרבם אשר שום תלמיד לא יודע מזה הוא יהי' המנהיג, עמדו וסיפרו בזה אחר זה עובדות אך איש אחד לא חידש כלום, עד שעמד המגיד וסיפר כי במו עיניו ראה בכל ערב שבת לפנות ערב כשהבעש"ט הק' זי"ע הכין עצמו לכבוד שב"ק, שהי' מתפשט מגופו ומתלבש בגוף אחר של שבת, וראה על הקיר למעלה ממטתו של הבעש"ט תלוי גופו של הבעש"ט, כמו שאחד תולה כתנתו על הקיר, והי' תלוי ועומד עד מוצש"ק, ולא נמצא מבין התלמידים אשר ידעו מענין המופלא הזה, מיד דבקו בו התלמידים, והכתירוהו כמורם ורבם, אבל בעיניו הי' זה לעונש מן השמים שהוצרך להתגלות שלא הי' יכול יותר לעבוד את בוראו בהצנע לכת, ופע"א נצטער על זה מאוד וגילו לו מן השמים, שפע"א נסע בחול המועד דרך שלא הי' צריך כל כך והיות כי הקב"ה מדקדק עם צדיקים כחוט השערה, לכן חשבו לו זה כמבזה את המועדות ולכך נענש ונעשה מפורסם. וידוע שהרה"ק מפולנאה אמר פעם: כיון שנסתלק הבעש"ט הק' נטלה השכינה את מקלה ואת תרמילה ונדדה לבית מדרשו של המגיד הגדול למעזריטש.

אחרית ימיו

חדשים ספורים לפני הסתלקותו עבר לאניפולי, על סיבת עזיבתו את עירו מסופר כי לאחר שפרצה מגיפה רח"ל במעזריטש וכן בכל הסביבה גזר הדוכס מושל העיירה אניפולי שלא יתנו להכנס לאיש באניפולי, משום שבה לא שלטה המגיפה, הרה"ק הרבי ר' זושא זי"ע שהי' גר באניפולי שכר עגלה שהסיע את המגיד ממעזריטש לאניפולי בכדי להוציאו ממקום המגיפה, ומאחר שהעגלון חשש לנסוע בגלל איסור המושל והשמירה הרבה שהקיפה את אניפולי הפציר בו הרבי ר' זושא והבטיח לו כי איש לא ידע על כך, ובוודאי לא יזיק לו הדבר ולא יצא חלילה שום רע מזה, ואכן כך הוה, אלא שמלשין אחד שנודע לו הדבר מיהר להלשין ולמסור למושל, הלה הזמין את הרה"ק ר' זושא ושאלו אם הוא יודע על גזירתו שלא יבוא שום אדם, וכשענה לו שידע, שאלו שוב אם האמת היא שהבאת את רבכם לכאן, והודה לו על כך, חזר המושל ושאלו: האם ידעת שגזרתי כי העובר על כך יתחייב בעונש מיתה ר"ל, נענה הרבי ר' זושא ואמר: הנני מבטיח לך שאם חלילה ינזק איזה אדם באניפולי אזי תעשה כמו שגזרת, ואף הוסיף: בכוונה תחילה הבאתי לכאן את מורי ורבי בכדי שיגן בזכותו על העיר, המושל פטר אותו לשלום, ומסורת הי' בידי זקני אניפולי כי בכל אותה תקופה שבה גר המגיד באניפולי עד הסתלקותו לא מת שם אדם, ויהי לנס, ולעומת זאת המלשין והמוסר כשהגיע שוב להמושל, גירשו הלה בטענה שריחו רע ואינו יכול לשהות במחיצתו, והועד כי דבקה בו ובזרעו קללת חכם של הרבי ר' זושא, ואיש לא היה יכול לעמוד בקרבתם בגלל הריח הרע שהי' נודף מהם.

בתקופה זו גברה המחלוקת על רבותינו הק' המגיד ותלמידיו, והגיעו מים עד נפש כאשר הרה"ק בעל קדושת לוי זי"ע שכיהן כרבה של פינסק גורש ממקום רבנותו, ובכך לא הסתפקו הרודפים אלא הציקו למשפחתו, באותה שעה נסע הקדושת לוי לרבו הגדול, ובני ביתו שלחו אליו אגרת, ובה פירטו את הרדיפות, כשנודע הדבר להחבריא קדישא החליטו כי בסעודת יום השבת יקרא הרה"ק ר' לוי יצחק את האגרת לפני המגיד, וכן עשה אלא שהמגיד שתק ולא הגיב מאומה על כך, במוצאי שבת נתוועדו החבריא קדישא והחליטו לעשות כדין וכהלכה ולהפוך את החרמות שהחרימו אותם הרודפים עליהם, מאחר שהחרמות היו שלא כדין, נמנו וגמרו לצרף אליהם בתור עשירי (כי אז היו רק תשעה תלמידים) את הרה"ק ר' שניאור זלמן מלאדי בעל התניא זי"ע, אמנם כיו שחששו שלא יסכים עמהם, פנו אליו בשאלה להלכה מה דינם של אלו הרודפים את חבירם רבה של פינסק, וכשהשיב שבוודאי חייבים לנדותם, אמרו לו: קרינא דאיגרתא איהו ליהוי פרוונקא, ולכן הצטרף לנידוי שהטילו על הרודפים אותם, בלילה ההוא שכבו התלמידים לישון ובתוכם גם הרה"ק הבעל התניא זי"ע, אך הוא הבין שבוודאי יתחדש כאן משהו הערב, ולכן לא נרדם והמתין לקראת הבאות, בתוך כך נשמעו פסיעותיו הכבדות של המגיד (שבסוף ימיו חלה ברגליו והלך עם קביים) מיד עשה עצמו כאילו הוא ישן, רבם הגדול נכנס ובידו נר, וכך עבר מתלמיד לתלמיד והסתכל בפני כל אחד מהם, וכשהגיע אליו אמר כמתפלא: יהודי קטן זה (הוא הי' הצעיר שבחבורה) עתיד להיות רבה של רייסין וכו', בינתיים הקיצו התלמידים, ואז נשאלו על ידו מה עשו הלילה, והשיבו כי כשל כח הסבל ולכן עשו מה שעשו, נענה המגיד זי"ע ואמר: "תדעו כי שבכך הפסדתם ה"ראש" שלכם כי נגזרה הגזירה על הסתלקותו, אך זאת הרווחתם שבכל עת שתהי' מחלוקת בין החסידים ומתנגדיהם תהי' יד החסידים על העליונה".

הסתלקותו לחיי העוה"ב

ואמנם באותה שנה ביום י"ט כסלו תקל"ג עלתה נשמתו הטהורה של המגיד הק' למקרומים, לפני שנסתלק מן העולם התעטר עצמו בתפילין, ופניו היו בוערים כלפיד אש, והחבריא קדישא הקיפה את מיטתו ודממה שררה בחדר, ואילו בחוץ הי' קולות של יללות ותחנונים שהתחננו לחייו, ודבריו האחרונים היו: "בניי ראו והשגיחו אשר אהבה ואחווה אמיתית תשרור ביניכם ובכח זה תתגברו על הכל, ואז יקויים הכתוב (איוב כ"ג, י"ג) והוא באחד ומי ישיבנו, היינו אם תהיה ביניכם אחדות אזי לא תשוב עבודתינו לאחור, אלא נלך בכל עת רק לפנים, כלומר, מעלה מעלה".

כ"א כסלו

הרה"ק רבי נפתלי הלבערשטאם זי"ע

מתולדותיו

הגה"ק ר' נפתלי האלבערשטאם זי"ע בעל "אילה שלוחה" היה בנו בכורו של הגה"ק בעל דברי יחזקאל משינאווא זי"ע.

מסופר שכאשר נולד היה הגה"ק משינאווא משתוקק מאוד לקרוא את שם הרך הנולד ע"ש הרה"ק ר' נפתלי צבי מראפשיטץ זי"ע, שהיה רבו המובהק של אביו הגה"ק בעל דברי חיים זי"ע, אך בעת הזאת ישב הגה"ק משינאווא סמוך על שולחן חו"ז הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע (בזיוו"ר היה חתנו של הגה"ק בעל ארי' דבי אילעי זי"ע חתן הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע), והיה הסדר נהוג בעיר אוהעל שכיבדו את מרן הישמח משה בסנדקאות וגם בברכות ודרכו היה לתת שם לילד מבלי שאלת אבי הבן איך לקראו, לכן התפלל הגה"ק משינאווא להשי"ת שיתן בדעתו של הישמ"מ לקרוא את שמו "נפתלי".

בעת הברית כשאמר הישמח משה הברכות "ויקרא שמו בישראל" הסיב פניו אל הרה"ק משינאווא ושאלו: נו, כלומר איזה שם בדעתו לקרוא להילד, דבר שלא היה דרכו בכך כאמור, אך כאשר חו"ז שאלו כבר ענה שבדעתו לקרוא אותו נפתלי, ואחרי הברית אמר לו הישמח משה: כן היה בדעתי ג"כ לקרוא אותו "נפתלי", ע"ש הגה"ק מראפשיטץ זי"ע, (אולם פלא הוא שהרי שם הגה"ק מראפשיץ היה "נפתלי צבי" והוא קרא אותו רק "נפתלי").

הגה"ק רבי נפתלי היה גר בעיר טשערקאס (כי זוגתו הרבנית היתה אחות הגה"ק רבי מרדכי דוב מהארנאסטייפל זי"ע, ומכיון שהם נתייתמו בילדותם נתגדלו בבית זקינם הגה"ק מטשערקאס), שם למד בחברותא יחד עם דודו הגה"ק מהארנאסטייפל זי"ע, ובשו"ת דברי חיים מובא כמה תשובות שכתבם לשניהם, וז"ל: אל כבוד חתני היקר ר' מרדכי דוב, ונכדי ר' נפתלי.

נסתלק ביום כ"א כסלו בעיר טשערקאס שברוסלאנד אשר כידוע שרר אז בעת ההוא קור גדול עד שכל הימים והנהרות קפאו מכפור, ולא היו מקוואות חמות מן המוכן כמו היום, רק אם רצה מאן דהו לטבול עצמו במים חמים היה צריך לפנות אל האיש הממונה על המקוה (בעדער) שיחמם לו את המקוה, אשר היה עבודה קשה מאוד כי היה צריך מקודם לשבור את הקרח ולהפשירו בעצים ואש (העצים היה דבר יקר בימים ההם), וכך ארך החימום זמן רב וגם דרש סכום גדול על זה, וכאשר נסתלק ר' נפתלי בפתע פתאום (בספר מאחד מגדולי רוסיא כותב שם את כל השתלשלות פטירתו של ר' נפתלי כותב שם ג"כ בענין פטירתו הפתאומי שהיה באמצע הלילה) ולא היה פנאי להכין את המקוה, אך מ"מ רצו לעשות את הטהרה כדבעי ולטבול אותו במקוה כראוי לאדם גדול כמוהו, והחליטו לנסות לשאול את ה"בעדער" אולי הזמין איש אחד שיחממו את המקוה וכך יוכלו לטבול גם את גופו הק' של ר' נפתלי, מה מאוד הופתעו לשמוע מה"בעדער" שאכן הזמינו אצלו להכין את המקוה באמצע הלילה, והיות שכל הדבר הזה היה פלא בעיניהם, שאלוהו מי הזמין את המקוה, ענה להם שר' נפתלי בעצמו בא ודפק על דלת ביתו ופקד עליו לחמם את המקוה בשבילו, דרשו וחקרו הדבר ונתברר להם שזה כבר היה לאחר פטירתו.

היה נשמה גבוהה מאוד, ונסתלק בדמי ימיו בהיותו בן כ"ח שנה, אביו הגה"ק משינאווא הוציא לאור ספרו בשם "אילה שלוחה" על שמו כמאמר הכתוב "נפתלי אילה שלוחה", אביו הק' כותב שם בהקדמה דאיתא בירושלמי שרבי בון היה חי כ"ח שנה והשלים עצמו כמו אחרים במשך מאה שנה, וכן ממליץ עליו שאע"פ שחי כ"ח שנה השלים עצמו כמי שחי שנים הרבה.

כאמור נסתלק ר' נפתלי בחיי אביו ולא הניח אחריו זש"ק והיו צריכים לקיים מצות חליצה, והגה"ק רבי משה משינאווא בנו של הגה"ק משינאווא זי"ע נסע יחד עם אביו לעיר טשערקאס לחלוץ אלמנת אחיו, בשעת החליצה כנהוג ברוב עם ישבו שם הבית דין, זקינו הגה"ק מטשערקאס זי"ע, אביו הגה"ק משינאווא, ועוד, באמצע מעמד החליצה אירע איזה שאלה בהלכה והגדולים שנכחו שם התפלפלו בדבר זה עד באו לידי החלטה, באותו זמן נכח שם גם דודו הגה"ק ר' מרדכי דוב מהארנאסטייפל זי"ע ולא לקח חלק במלחמתה של תורה רק ישב על מקומו אחוז שרעפים, אחרי שקיימו מצות החליצה פנה הגה"ק משינאווא לגיסו הגה"ק מהארנאסטייפל זי"ע למה לא השתתף ברית‌תא דאורייתא שהיה שם, השיב לו הגה"ק מהארנאסטייפל שלא שמע כלל שהיה שם משא ומתן בהלכה, תמה הגה"ק משינאווא ושאלו איך יתכן שלא שמע כלום הלא היית נוכח כאן ושקלו וטרו בקול רעש גדול, ענה לו הגה"ק מהארנאסטייפל: ראיתי את הגה"ק ר' נפתלי שעמד כאן בעת מעמד החליצה ופניו זהרו כזוהר הרקיע והייתי כ"כ משוקע לראות את צורת פני קדשו ולא יכולתי להסיר את עיני ממנו על כן לא שמעתי כלל מה שדיברו ודנו בהלכה.

על אודות אותו נסיעה לקיים מצות החליצה היו צריכים כסף רב כי נסיעה כזו בימים ההם היה כרוך בהוצאות מרובות, ובפרט לאשר היה הרה"ק ר' משה משינאווא איש חלוש היו צריכים לקחת עגלה נוחה עם כמה גבאים וכדו' ע"כ פנה אביו הגה"ק משינאווא זי"ע לכמה נדיבים לבקש את תרומתם למצוה רבה ונשגבה זו.

ויסופר שפע"א נכנס הגה"ק משינאווא זי"ע בביהמ"ד וראה אנשים משוחחים ניגש אליהם ושאלם על מה המדובר, והרהיב איש אחד עוז בנפשו וסיפר להגה"ק משינאווא שהם מדברים מהנגיד ר' ברוך שהיה לו קפידה מהגה"ק רבי אלימלך רודניק'ער זי"ע (בנו של הגה"ק רבי מענדל בער מפשעווארסק בהגה"ק רבי אלעזר בהגה"ק הרבי רבי אלימלך מליזענסק זי"ע) כי פע"א פנה הגה"ק רבי אלימלך רודניק'ער לר' ברוך הגביר מפשעמיש שילוה לו סכום כסף גדול וסירב, הקפיד עליו הגה"ק ר' אלימלך מרודניק ואמר: כתיב (תהלים ל"ג ט') "הוא אמר ויהי", הקב"ה אמר ונהיה עושר, "הוא ציוה ויעמוד", הוא יצוה

ויעמוד דהיינו שיופסק עשירותו, וידוע שר' אלימלך קילל אותו בקללה נמרצת שלא יהיה לו כסף עבור התכריכים שלו, אך כבר עבר כ"כ הרבה זמן ולא נתקיים קללת חכם וצדיק.

אמר להם הגה"ק משינאווא: "עטס וויסט טאקע נישט אבער איך וויים יא", הבה ואספר לכם גופא דעובדא היכי הוה: כאשר נלב"ע בני רבי נפתלי ז"ל בדמי ימיו, והיו צריכים סכום כסף גדול בכדי לנסוע לרוסלאנד לקיים מצות חליצה לאשתו הרבנית, הלכתי לדפוק על פתחי הנדיבים בעם, בין השאר מצאתי את ר' ברוך הנ"ל וביקשתי ממנו את תרומתו היות שבני צריך לנסוע לדבר מצוה לסדר החליצה ואין לי כסף לזה, ע"כ יואיל נא לבוא בעזרתי.

וסיפר לי אז את כל העסק ביש שהיה לו עם הגה"ק רבי אלימלך מרודניק זי"ע, ואכן כן הוה שאחר פטירתו של רבי אלימלך רודניק'ער התחיל הלה לירד מנכסיו ל"ע, ולעת עתה לא נשאר לו מחוט ועד שרוך נעל מעשירותו, רק תכשיטי אשתו היא מה שנשאר לו מכל עושרו, אך באם יבטיח לו לבטל הקפדתו של הגה"ק רבי אלימלך מרודניק זי"ע, ימכור את התכשיטים לצורך המצוה, אך אני אמרתי לו שאיני יכול להכניס ראשי באשלי רבנבי ולהסיר את הקפדתו של האי צדיק וקדוש.

ויהי בלילה נתגלה אלי הגה"ק רבי אלימלך רודניק'ער בחלום ואמר לי שאקח את התכשיטים מהגביר הנ"ל, ושהוא מוחל לו את הקפדתו, כי מפני מצוה גדולה כזו אני מתחרט על הקפדתי, (פאר אזא גרויסע זאך טרעט איך אפ), ואכן למחרת הלכתי לר' ברוך הגביר הנ"ל וסיפרתי לו כל ענין החלום, ומכר אז את התכשיטים וקיבלתי ממנו הכסף ונסעתי עם בני לרוסיא לסדר החליצה.

באותו יום הגיעו שני אברכים ממרחקים לקנות יער גדול והציעו לר' ברוך להיות שותף עמהם, כי עדיין לא התפרסם מצבו הרע, אמר להם ר' ברוך שאין לו כסף על אתר, ענו לו שיכתוב להם שטרות לעתיד, ר' ברוך ראה בזה יד ה' וכתב להם, ואמנם הרויח הרבה ונתעשר שוב מאוד, ואכן נתבטל ההקפדה. וסיים הגה"ק משינאווא: עכשיו תבינו כבר למה לא פגעה בו קללתו של הגה"ק רבי אלימלך מרודניק זי"ע.

כ"ב כסלו

הגה"ק רבי אליעזר אשכנזי זי"ע [בעל "מעשי ה'"]

מתולדותיו

הגה"ק רבי אליעזר אשכנזי זי"ע בעל מעשי ה' נולד בשנת רע"ג לאביו ר' אלי' הרופא ז"ל, גדול בענקים היה בדורו שהיה דור דעה כהבית יוסף והרמ"א המהר"ל מפראג ועוד, מסכת חייו מאחדת בתוכה מזרח ומערב, כיהן ברבנות בקהילות רבות בכל רחבי העולם היהודי דאז, החל ממצרים, פוזנא, וכלה בקראקא, כמה השערות נאמרו על סיבת נידודיו ברחבי תבל, והוא בעצמו כותב וז"ל: "וכבר בימי חורפי נכספה נפשי לראות קצת מן הישוב, ורעי ומיודעי אשר ידעו כן שאלוני אם ראיתי או שמעתי אמתת ענין נהר שבתיון".

ואלה תולדותיו למסעותיו בשנת רצ"ט בהיותו בן כ"ו שנים עבר למצרים ונתמנה לרב ולדיין, ושפט כל קהילת מצרים כ"ב שנה, עד שהיה צריך לנדוד משם מפני עלילות דברים, והרבה אגדות נאמרו בסיבות ועלילות אלו.

ובס' ליקוטי חבר בן חיים מביא סיפור הדברים כפי ששמעם מרבו מרן החת"ס זי"ע, וז"ל: וסיפר לנו מרן זצוק"ל כי הגאון בעל מעשי ה' היה מהשרים הראשונים למלך מצרים בימיו ונתן לו המלך טבעת יקרה להראות אהבתו, ויהי היום יום הולדת המלך הלך להביא להמלך את ברכתו, וכשהלך על גשר אחד פגע בו אחד מהשרים, ושאל אותו השר אם לא שכח הטבעת בביתו, והראה לו אותה על אצבעו, והבליעל שלח ידו ורצה להשליכו אל נהר נילוס וכמעט שלא נפלה, תפסה הגאון באוויר ובבואו אל המלך נתכבד ביותרת הכבוד יותר משאר השרים, ובהגיע זמן הסעודה הלך לביתו ולא מצא מנוחה לאמור כי יש "שבר גאון" מאחריו, ולקח אבנים טובות ומרגליות וישב על ספינה קטנה וברח אל הים, וכן היה כי בלילה הזאת הלשינו עליו השרים לפני המלך, ושלח המלך לתופסו ולהעניש ולתת אותו בבית הסוהר, ועל ידי הרגשתו צדיק מצרה נחלץ.

אמנם בעברו על הים נשברה האניה ובנס גדול שט על קרש אחד עד חוף קאנסטאנטינאפל, ובבואו שם בעירום ובחוסר כל פשפש במעשיו ותלה הכל בביטול תורה, וחיפש אחר דירה קטנה ולחם צר לעסוק בתורה, ואלמנה אחת לקחה אותו אל תוך ביתה והאכילתו מלחמה העוני.

ויהי היום הכריזו מבית המלך אחרי כי מת חברו של המלך המשחק בכל יום עם המלך בשחוק שקורין שאך, ומי שבקי בחכמה הזאת יודיע עצמו, והגאון הלך לשם, וכראות המלך רוב חכמתו בשחוק זה, הלבישוהו בגדי כבוד והלך אליו הגאון מדי יום ביומו לשחק איזה שעות, והיה נזהר למלאות שעות אלו בלילה בעסק התורה, ומחמת מניעת השינה בלילה אירע לו פעם אחת אשר בעת זמן המלך בעצה איך לשחק, נרדם הגאון מול פני המלך, ולא לבד אשר המלך לא קצף עליו, כי אם מיד לקח ממיטתו כר אחד ונתנו תחת ראש הגאון ועזב את החדר, וכשהקיץ הגאון וראה זאת, התנחם שוב לאמור: "אין כאן רק למעלה", ועזב את העיר.

אח"כ נתקבל לאב"ד בעיר פוזנא, ואח"כ עבר לקראקא שם שימש כאב"ד עד יומו האחרון יום כ"ב כסלו שמ"ו ונטמן שם בקראקא.

כ"ב כסלו

הגה"ק ר' יואל אשכנזי זי"ע אב"ד זלאטשוב

מתולדותיו

נולד לאביו הגה"ק ר' משה דוד אשכנזי זי"ע אבדק"ק טאלטשווא (חותן מרן הייטב לב זי"ע) בערך בשנת תק"ע, ונתעלה בתוי"ש על ברכי אביו, וכשנתגדל יצק מים על ידי

רבו הגה"ק ר' יעקב מליסא זי"ע בעל חוות דעת וממנו סלל לו דרך בלימוד לברר האמת לאמיתו. רבו ראה בו כלי מחזיק ברכה, ובחר אותו לחתן לבת חתנו הגאון ר' צבי הירש תאומים זצ"ל האבדק"ק קאליש, והי' סמוך על שולחן חותנו כמה שנים אחר חתונתו, במשך שנים אלה עלה ונתעלה עוד יותר, ונתפרסם מאוד בתפוצות ישראל לגאון עולם. גם הי' כוחו גדול בחכמת הקבלה, חכמה זו קיבל מהרה"ק מהרי"א מזידיטשוב זי"ע.

על כס הרבנות

בשנת תקצ"ה נתקבל כרבה של גאליגארי, ובערך בשנת תרכ"ה נתקבל לאב"ד בעיר חאדרוב לאחר מכן בשנת תרט"ו נבחר לכהן כרב ואב"ד זלאטשוב, עיר רבת מסורת של גאונים וצדיקים ומלאה לומדים מופלגים, ועל שם העיר הזאת נקרא, ושמו יצא למרחקים כגדול בתורה ומנהיג לעדתו, הקדיש את עצמו ללמוד וללמד, ובחורי חמד נהרו אל ביתו לשמוע לקח מפיו, והוא השמיע לפניהם את שיעוריו שהצטיינו בבהירותם ובצלילותם ובעמקותם, ולא פסק ישיבה מביתו. אחד המיוחד שבתלמידיו הי' הגאון הגדול ר' שלום מרדכי הכהן שוואדראן זצ"ל רבה של ברזאן המפורסם על שם ספרו שו"ת המהרש"ם, ומרבו זה קבל גם התרת הוראה.

קולו ברמה נשמע

הי' נחשב מגדולי המשיבים בדורו, ונודע בספרו שו"ת מהר"י אשכנזי, בנו הגאון ר' אשר אנשיל זי"ל כותב בהקדמתו שהרה"ק ר' מאיר מפרמישלאן זי"ע אמר שכמו שפוסק המהר"י אשכנזי כן פוסקים בשמים. רבנים גדולים וגאונים מופלגים שבדורו העבירו אליו שאלותיהם, מספרו אנו רואים שפלפל עם שלשה גיסיו הגאונים ר' אברהם תאומים מח"ס שו"ת חסד לאברהם, הגאון ר' יוסף יואל דייטש אב"ד מאניסטשארץ, וכן עם גיסו מרן הייטב לב זי"ע וגם בא בדין ודברים עם הגאון ר' מרדכי זאב איטינגא זי"ע מלבוב, וגם ישנם תשובות בשו"ת דברי חיים המופנות אליו.

זרעו אחריו

הניח אחריו דור ישרים רבנים צדיקים, הגאון ר' ישראל שהי' אב"ד סערעט שלא על מנת לקבל פרס. הה"צ ר' אשר אנשיל זצ"ל שהי' חתן הרה"ק ר' חנוך העניך מאלעסק זי"ע (חתן מרן הק' השר שלו' מבעלז זי"ע) ר' משה דוד אב"ד בכמה קהלות ודיין בסערעט, ר' אפרים יוסף דוב מלא זמן מה את מקום אביו בזלאטשוב עד שעלה לאה"ק, ונפטר שם בצפת.

שמו הנערץ

מבין בנותיו היתה מפורסמת בתו הגדולה מרת חנה שהיתה אשת חבר של מרן הגה"ק בעל קדושו"ט זי"ע – ואת שם בנם ה"ה רבינו הקוה"ט זי"ע קרא אותו אביו על שם חותנו המהר"י אשכנזי שהתפרסם בכל אפסים בשמו הנערץ והנקדש יואל זי"ע.

אשכבתי' דרבי

בשנת תרמ"ב כ"ב כסלו השיב נשמתו הטהורה ומנוחתו כבוד בעיר זלאטשוב, העיר שכיהן בה בתור רב ואב"ד למעלה משלושים שנה. השאיר אחריו הרבה כתבי ידות וממנו נדפס ספרו שו"ת מהר"י אשכנזי כששהה רבינו הקדוש פה בארי' בא אחד ובידו תכריך מאת מהר"י אשכנזי והציע להר"ר יוסף אשכנזי הי"ו משמש בקודש אצל רבינו הק' שיקנהו מאתו מאחר שהוא נכד המחבר, וכן עשה וכשאמר לרבינו שקנה כתבי ידות מזקינם אמר לו רבינו שגם הוא רוצה להיות שותף בזה ונתן לו מעות ע"ז והודפס לאחרונה בשם ספר מהר"י אשכנזי עה"ת.

כ"ד כסלו

הגאון רבי חיים חזקיהו מדיני זי"ע ["שדי חמד"]

ואלה תולדות

נולד בז' חשון תקצ"ג בירושלים בין החומות לאביו הגאון רבי אליהו רפאל הלוי שהי' תלמיד חכם גדול ודרשן מובהק, גם הי' שד"ר (מטעם רבני כוללות ירושלים, ופוק חזו מה דמסהיד עליו גברא רבא ה"ה רבי חיים פלאג'י זצ"ל שכותב אודותיו (בהסכמה לספר של בנו "מכתב לחזקיהו") "מנקי הדעת בירושלים מעלת הרב הכולל מלאך רפא'ל... אוצר כל כלי חמדה פלפולא חריפתא... פה מפיק מרגליות..." ואצל אביו זו למד חכמתו ובינתו, והוא הי' רבו המובהק, וז"ל בהקדמתו לספרו הנ"ל: הרב מר אבי זצוק"ל א"א הראש רב בנייא הרבה להטיב חסדו עמי, הגדיל תושי"ה, הלא לאמונה, זו משנה ראשונה, תורה דילי"ה הוא, הביאני המלך לחיי העוה"ז והעוה"ב, הנחני בדרך אמת במעגלי צדק, החזיק כל בדק, הלא הוא אמר לי, ועתה בני שמע בקולי, מרבה ישיבה מרבה חכמה, ביראת השם כל היום בחיבה יתירה... השכם והערב בבית המדרש, ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה, לשמוע בקול ד' ולדבקה בו, ועלי מזוניכי וכסותייכי", גם למד אצל ה"חכם באשי" ה"ה הגאון רבי יצחק קוביו ואצל רבי יוסף נסים בורלא זלה"ה.

האיש מקדש

בגיל צעיר בא בברית הנישואין, ובהיותו ידוע לרבים בחכמתו, באו כמעט כל גדולי הדור בא"י, כמי שכותב בספרו "שדי חמד" וז"ל: ואני מעיד על עצמי שנכנסתי לחופה בעיה"ק ירושת"ו בחודש אלול, והי' הכנסת כלה בבית הרב הגדול והמפורסם מוהר"ר יצחק פרחי, והיו על החופה כמעט כל גדולי הדור, רבני גאוני תקיפי דארעא דישראל זיע"א, ע"כ, לאחר

חתונתו הי' סמוך על שולחן אביו עד שנת תרי"ג שאז נתייתם מאביו, ונפל על שכמו עול הוצאות ביתו ואמו ושני אחותיו הקטנים שהגדילם עד שהשיא אותם.

בארץ נוד

כשראה רבי חיים נסים אבולעפי' (הראש"ל) את דחקותו יעצו ליסע לעיר קושטא, ועשה כדבריו ונסע לשם, קרוביו קיבלוהו בסבר פנים יפות ותמכו בו ברוח נדיבה כמו שמזכיר את חסדם לברכה: אשר היו בעוזרי, הביאוני אל חדרם, מפתם אכלתי ומכוסם שתיתי, בסבר פנים יפות מטה כסא שולחן ומנורה, ולמדתי תורה בביתם ובחומתם בשובה ונחת... ע"כ, ביקש לישב בשלווה קפץ עליו רוגז החולי כמו שכותב: מאז באתי פה העירה נתיישבתי נהייתי ונחליתי במראות נגעים מכף רגל ועד ראש פצע וחבורה... לולא ד' שהי' לי, גמלני מאז טובות, הקרה ד' לפני... ידיד נפשי מעלת החכם המרומם, והנה שולם כה"ר יוסף הלוי נר"ו (מר ניהו חד מרבני קושטא, ולעתות כאיל שם ביתו בעי"ת ברוסא יע"א) הזיל זהב מכיסו למאות ולאלפים, על הרפואות ועל הרופאים (מכתב לחזקיהו),

עוד ניתוסף לו צרה על צרתו, כי לאחר שנתרפא הרחיקו אותו קרוביו מסיבה לא ידועה, ונאלץ ללמוד שיעורים פרטיים בבתי יחידים, כלשונו בהקדמה הנ"ל: כי בעוונותי שרבו לא נזדמן לי מקום קבוע ללמוד בכל ימי השבוע, כי אם יום אחד בבית בעל הבית אחד, ויום אחר בזולתו, ע"כ, עם כל תלאותיו שעבר הוציא לאור בשנת תרכ"ה ספרו הנזכר "מכתב לחזקיהו" על ששה סדרי משנה, וחידושי גפ"ת על מסכת ברכות וסדר מועד, שבו מראה בקיאות עצומה בכל חדרי תורה והפליאו חכמי דורו.

לצבי חמד

מאוד הי' געגועיו לשבת בארץ הצבי, וקשתה עליו מאד מגורתו בארץ העמים וכמאונן בשירותו: נער הייתי בצאתי מירושלים, בעצבון רוח וברפיון ידים, עזבתי את עיר מולדתי ציון היא ארץ חמדה תאוה היא לעיניים, אוירה מחכים לא יערכנה הזב פריזים... נמס כל לבי ורפו כל ידים, דמי עלי כעובר על תרי"ג מצות, והי' קשה מאד בעיני פרידתה כחומץ לשינים וכעשן לעינים..., ותפלתו היתה שלפחות יזכה להקבר בארץ הקודש: ...וכל יום כי יעבור אוחיל ומצפה בכליון עינים, כי ישקיף ה' לטובה ויזכנו לשוב ולהתיישב בתוככי ירושלים, ואני זקנתי, ואת יום מותי לא ידעתי, אנא ד' שם תהא מנוחתי, שם תהא קבורתי בעיר הקודש ירושלים, ואם שלש אלה במוטב תלתא כחדא שריין, חברון צפת וטבריא דין הניין, לכולם בשם אקרא ארצות החיים...

למחי' שלחני

בשנת תרכ"ז כשביקר בקושטא אחד מעשירי ארץ קרים (דרום רוסיא) הפציר בו שיקבל את כתר הרבנות בעיר קראֵ סובזאַר, ולא נח ולא שקט עד שהביאו לשם, שם הי' כמלאך המושיע להחזיר עטרה ליושנה ללמוד את העם הדרך ילכו בה, כי הי' שם שכחה גדול, כמו שכתוב בשנת תרנ"א בחלק תשיעי מספרו "שדי חמד" וז"ל: זה לי שנת עשרים וארבעה בתוך עמי אנכי יושב עיר הזאת קרסובזאר, לשרת בקדש להורות להם את הדרך ילכו בה לשמור ולעשות את כל התורה, ואחרי כי נוכחתי לדעת כי אינם בני תורה, וזמן זמנם זמניהם לא הי' להם מרביץ תורה כראוי להם, כי הרבנים שקדמוני שפת בני העדה מוזר להם, ולא יכלו לקרב דעתם עמהם ולדעת מעשיהם ותהלוכותיהם, בדברים העומדים ברומו של עולם שבני אדם הללו מזלזלים בהם, לא במרד ולא במעל ולבית יעקב חטאתם מחסרון ידיעה, ידעתי כי למחי' שלחני אלקים, להרים דגל תורתינו הקדושה לשמור גדרי' וסייגי' בעזרתו יתברך, ע"כ,

שם חיבר ספרו "אור לי" לזכר בנו יחידו שמת בימי עלומיו בשנת תרכ"ח, והדפיסו בעלם שמו לגודל ענוותנותו, ובהקדמה מאונן על פטירת בנו: כל בית ישראל יבכו על האי שופרא דבלי עיילת בלא בר... במסתרים תבכה נפשי עיני נגרה..., על ספר זה התבטא גאון אשכנזי רבי בצלאל הכהן זצ"ל מווילנא דאלמלא ידע שהמחבר חי אתנו היום הייתי חושב שאחד מן הראשונים הוא,

בשנת תר"ל עלה לארץ ישראל להשתטח על קברי צדיקים, ובשובו משם הביא עמו מעפרה כלשונו: חיובא רמיא להשתדל להשתטח על קברי צדיקים כי זכות גדול הוא... וכ"ש כשהולך להשתטח על קברי הצדיקים שבא"י, בשנת תרל"ח חלה מחלה קשה על עיניו ואף לאחר שנתרפא לא חזר אליו מאור עיניו כבתחלה, ואז הוסיפו השם חיים בסגולה לרפואה.

חכמה וענווה

בימים ההם כשישב על מי מנוחות החל בעבודתו הנפלאה להוציא ספרו "שדי חמד" על עניני הלכה, להגיש למעיינים כל דין והלכה על שורשיהם יסודותיהם וענפיהם המקור מהתלמוד עד לאחרונים, בלשון צח יקרה מפנינים, עם כל זאת כתב בהקדמתו: שום אדם לא יסמוך להלכה ולמעשה על מה שכתבתי בספרי, כי אני לא באתי לפסוק דין ולהכריע בדבר שיש בו מחלוקת, רק העתקתי מה שמצאתי באיזה ספרים לזכות את מי שאין בידו הספרים,

לא ארכו הימים ונתפרסם בכל המדינות, אשר לו שוגרין אגרות שאלות ותשובות מכל קצוי תבל מכל שבטי האומה לקבל דעתו המכרעת, גם זאת נודע כבעל מידות נעלות שונא בצע ומסתפק במועט היו שולחין לו נדבות כמו שכותב בהקדמתו לשי חמד חלק שישי: האמנתי כי אדבר מידי שבוע בשבוע יביא הבי דואר טומוס מכתבים מינים ממינים שונים, מאשר נכבדתי בעיניהם יחזיקוני לאיש אמונים שונא בצע כסף ומדנים, שולחים צרור כספיהם לידי לקיים מצות שלוח לארבע ארצות החיים (א"ה כנראה כוונתו לערי אה"ק) לכוללים או לפרטים..., עוד כותב על מכביר אגרות ...שאלת חח"ם

להורות הלכה למעשה באיסור והיתר, דיני קידושין וגירושין, ריבים ופטפוטים מאנשי מדנים שוביי"ם ורבנים ... ועוד מקבל בקשות ... להתפלל על כל צרה וחולה וחבוש במאסר ואשר יד ד' נגעה בו בזעם ובעברה..., ובענוותנותו כותב: נפשי יודע מאד דלותי ושפלותי, ולהתפלל על עצמי איני כדאי, הלא טוב לנו לפנות אל ימין מי מקדושים צדיקים 'אדמורי"ם' שבדורינו יחיו, המתאמצים בתפלתם וכו' אשר אין לקוות זה מאנשים אשר משוקעים בטרדות שונות מענייני העולם, או כי עומק תלמודם טורדם בעת תפלתם....

ארי עלה מבבל

בשנת תרנ"ט אחרי שמלאו ל"ג שנים לכהונתו בקראסובאר גמר בלבו להשתקע בא"י, בקיץ של אותה שנה יום ג' פרשת שלח יצא לדרכו, בני עירו ועדתו נפרדו מעליו פרידה נרגשת, ובאו אנשים למאות ולאלפים אל החוף ועמדו על רגליהם עד אשר נעלמם הספינה על מימי הים, ויהי ביום השלישי ה' בתמוז הגיע לעיר יפו שהתקבל ע"י יהודי המקום בהערצה, בתוך דבריו באגרת שהריץ לפני העיר בצאתו מיפו כותב: והנני מברך ברכה שהחיינו וקיימנו והגיענו לזמן הזה, לראות נוה היפה ביפו ת"ו ב"ב, וברוכים יהיו כל האנשים הנכבדים פה אשר ענותם תרבני וקבלו פני בספ"י והראו לי כל בית נכאתה שלהעיר וכו',

מיפו עלה לירושלים עיר מולדתו ונתקבל בחביבות גדולה, והתכוון לישב במנוחה בלי משא הקהל לגמור חיבורו הגדול 'שדי חמד' כלשונו: ידעתי כי בואי אל הארץ הקדושה לא תהיי פרנסתי מרווחת כבראשונה, אבל יודע ריבוני כי על דעת כן באתי להתנהג כאחד העם וכו', כי רק כאחת מדלת העם תהי' כל הנהגת ביתי בלחם לאכול ובגד ללבוש, לא אכילת מעדנים ולא לבושי שנים, וחלילה מלקבל עלי שום משרה גדולה או קטנה, למען תהי' דעתי פנוי' לעסוק במלאכתי בסדור המערכות וכו', אולם לאחר זמן קצר שישב בין החומות רצו חכמי ירושלים שיכהן כה"חכם באשי' שהתפנתה, כששמע רצונם מיד ברח מן הכבוד לעיר חברון שיוכל לישב על התורה ועל העבודה בלי מפריע, אמנם כשנפטר רבה של חברון רבי רחמים יוסף פראנקי זלה"ה נתנו בו ז' טובי העיר את עיניהם להכתירו כאב"ד חברון, וכיון שראה שאנשי העיר הם כצאן בלי רועה, נטה שכמו לסבול את משא העם, רק התנה עמהם שלא יטרידוהו בענייני יום יום של הקהלה, רק העמיס על עצמו הפיקוח על החינוך בדור הצעיר.

רועה צאן

שם בחברון לא הי' הת"ת על תיקונה, והיו הרבה ילדים הולכים ללמוד במוסדות ה'ליאנס', אזר כגבור חלציו וביחד עם חכמי אשכנז הובא מלמדים מומחים חברונה, וסידר את הילדים לפי הגילים, וקבע סדר לימודים מסודרים, גם יסד כולל לאברכים וישיבה לצעירים, ובשבת היו כולם מתכנסין אצלו ומסר להם שיעור בהלכה ואגדה משולבים אהדדי, אחד משומעי לקחו כותב את מסירתו לעניני החינוך וז"ל: במעונו הפרטי בחדרים מרווחים מליאים אור ושמש, היו הצעירים מתכנסים והוגים בתורה, הסביבה הנעימה והכלים נאים, כל אלה הרחיבו את דעתם של הלומדים, בהרגישו את סכנת השכלה שארבה לתלמידים, הי' נוהג להכנס אתם בדברים כדי לבחון מדבריהם באיזו מדה הם חדורים בהכרה תורני ועד כמה הם מסוגלים לעמוד מפני הרוחות המציות,

אז הי' בירושלים המלחמה נגד ויצמאן וסייעתו להקים בי"ס העברי ואף זממו להקים בי"ס בחברון, והשד"ח קיבל מכתבם מחכמי ירושלים ובראשם רבי שמואל סאלאנט זצ"ל שהקמת בי"ס זה מטרתה להטיף דברי כפירה וניאוץ בתוך לבות הצאן קדים שהי' ידוע להם כוונתו, והשד"ח יצא להלחם השערה שלא להניח שיקימו בי"ס זה ובחסדי ה' נתבטלה זממו והי' המחנה לפליטה.

הי' נחשב כקדוש וטהור אצל כל בני העיר, וגם אצל הישמעאלים שפחדו ממנו פחד ממות, ובעברו ברחובות עיר נישקו הערביים את גלימתו וביקשו ממנו את ברכתו, ולזאת העדיף לילך בדרכים הצדדים ולא לילך ברחובות קריה בשאון העיר.

זורע צדקות פועל ישועות

נתפרסם מאוד במדותיו הנעלות ענוות חן ענד בראשו הקים 'קופת התלמידים' וקופת ההלוואות 'חן וחסד' שהקים ממה שקימץ מפתו, והי' לווה לכל מי שפנה אליו, אף למי שידוע ל'לוה ולא ישלם' באמרו ד'אל תדין את חבירך עד שתגיע למקום, שאפשר שמחמת דוחק הפרנסה לא עמד בנסיון, עתה נברך אותו בשפע ברכה מעל, ובוודאי ישלם, פ"א נטפל אליו עשיר שביקש שיקבל ממנו מנחתו ארנק מלא דינרי זהב, השד"ח סירב לקבלו, אמר לו העשיר הזה דהנה הגיע לשנות הזקנה, ולא חנן אותו אלוקים בבן זכר, ובאחד הלילות נראה לו אליהו הנביא זל"ט ואמר לו שיעלה לעיר חברון כי שם צוה ד' את הברכה חיים עד העולם, ועשה שאלת חלום ויוגד לו שיעלה חברונה ששם רבי חיים מדיני והוא יצוה עליך את הברכה, ואז נדר שאם יהי' אלוקים עמדי ואזכה לראות פני קדשו ארים מלוא ארנק זה לדבר מצוה, ועתה באתי לקיים נדרו, נענה לו השד"ח ואמר לו שהוא בעצמו יחלק לקופת התלמידים וקופת ההלוואות וכו', וד' ימלא משאלות לבו לטובה, וכן הי' שלתקופת השנה נולד לו בן ויקרא את "חיים חזקיהו".

הסתלקותו לחיי העוה"ב

בחשון תרס"ה נפל השד"ח למשכב אשר ממנה לא קם, ולא הועילוהו כל מאמצי הרופאים שהיו בארץ לרפאותו, ובכ"ד בסליו נסתלק לחה"ה, וקהל גדול של אלפים ורבבות אנשים לוו אותו לחלקו כבודו האחרון, יסופר שגם הערבים השתתפו בהלויה והיו יכולים לראות אותם נוזלים דמעות מעינהים שאדף הם ידוע שהאי שהגן על חברון הלך לבית עולמו, והוטמן בבית החיים בעיר חברון.

חלק מהוצאות הגליון

נתנדב לעי"נ האה"ח

מרת **שרה בוילא**

בת הגה"צ ר' שלום יעקב שמחה

ברויט שטיין ע"ה

נלב"ע כ' כסלו

הונצח ע"י בנה הרבני החשוב הנכבד רודצו"ח

מוה"ר **צבי עקיבה ברויט שטיין** הי"ו

מנהל מוסדותינו וקהילתינו הק'

בבית שמש יצ"ו

בהתקרב עלינו היום הגדול כ"א כסלו, יום הצלת אבינו רועינו מרן רבנו הקדוש והטהור בעל דברי יואל זי"ע, אשר הצלתו היתה הצלת דורו וכל דורות זרע ישראל עד עולם, לב מי לא ימלא רנה דיצה וחדווה, באשר הוא היה המלאך המושיע והמציל את ישראל בדור האחרון מרדת שחת ח"ו, והעמיד להם את עמוד האמונה הצרופה על תלה, והאיר אותה באור מופלא רום מעלה, עד שהזריח את אורה הבהיר בלבבות בני ישואל, ויחד כולם הודו והמליכו ואמרו השם הוא האלוקים, אין עוד מלבדו.

גם בהיותו בתוך החשיכה האפילה, בין שיני האריות ובין ציפרני הרשעים הארורים ימש"ו, הרבה מרן זי"ע פעלים להזריח את אור האמונה בלבבות ישראל, והתאמץ בכל כוחו להשפיע לבני ישראל רפואות וישועות מתוך החשיכה, ועליו יש להמליץ את דבריו הקדושים של התפארת שלמה (שמות ב יא): ויגדל משה ויצא אל אחיו. יבואר עפ"י מ"ש בתנא דבי אליהו פרק ד' מפני מה זכה משה וכו' מפני שכל ימיו היה מתאנח על כבודו ית"ש ועל כבודן של ישראל. כאשר ידוע כי מראשית בריאת העולם ה' הכן רצונו ית"ש שיהיה צדיק הדור אשר על פיו יצאו ויבואו כל השפעות טובות לעולם וז"ש (תהלים קב, ד) חנון ורחום וצדיק. האמנם כי הקב"ה הוא חנון ורחום צריך ג"כ עוד לצדיק ועיקר מעלת הצדיק כשהוא מקושר באהבת ישראל שיהיה כל או"א מבנ"י נדמה לו כאחיו. וכמ"ש (ויקרא ז' י), וכל מנחה בלולה בשמן וחריבה לכל בני אהרן תהיה אש כאחיו. ופרש"י בלולה בשמן זה מנחת נדבה וחריבה זה מנחת חוטא. לכל בני אהרן שהם הממשיכים חסד בעולם בבחי' צדיק הדור. שצריך להיות כל אחד כאחיו אף אם הוא חוטא צריך לכפר עליו ולהשפיע עליו טובות וז"פ הפ' ויגדל משה זה הוא גדולתו של משה במה שיצא אל אחיו שהיה כל אחד מבנ"י בעיניו כאחיו ממש לחוס עליו כנ"ל. עכל"ק.

אשר על כן אמרנו, לרעות בגנים וללקט שושנים, כמה עובדות וסיפורי מופת, אשר הזריח אור בחשכת הצרות והתלאות, למען ידעו דור אחרון צדיק מה פעל.

ועד בשחק נאמן

אחד מני אלף מסופר בספר תפארת ישראל, שחיבר נכדו של הרה"ח ר' ישראל בעקמייסטער ע"ה, וזאת היא גופא דעובדא, תיכף אחרי מלחמת העולם נכנס יהודי אחד בקו"פ אצל רבינו, והזכיר את עצמו בפתקא ופדיון, וגם שאל את חוות דעת קדשו בענין קשה ומסובך שהזמן גרמא, אך רבינו ענה לו כדרכו בקודש בענוותנותו הקדושה, מה אוכל לענות לך ומי אנכי שאוכל לחוות דעה בענינים מעין אלה.

אבל היהודי לא נתן לו מנוח, ואזר עוז בנפשו, ואמר לרבינו כדברים האלה, יהודי אשר יש לו דעה בשמי מעל בוודאי שיש בכוחו לחוות דעה בעניני העולם הזה, ונענה אליו רבינו ואמר לו, אם תוכיח לי בהוכחה ברורה שיש לי דעה בשמי מעל, אענה לך גם בענין הלז ששאלת אותי.

או אז התחיל היהודי לספר לרבינו עובדא אשר בדידיה הוה, וכה סיפר, היה זה בתקופה האחרונה של מלחמת העולם אשר הנאצים הארורים כבר ראו את סופם, וכידוע עשו אז הנאצים מה שביכלתם להרוג כמה יותר יהודים, ומצד השני גם הגבירו את הרעב אצל הבאראקן, והפסיקו כמעט מלתת להם אוכל.

באותן הימים נתוודע לי בדרך לא דרך על מקום מסוים, שיש שם תפוחי אדמה, והחלטתי אני וחברי שנלך לשם יחד באישון לילה לקחת כמה תפוחי אדמה להחיות את נפשינו היבשה, וכן עשינו, ולשמחתינו הגדולה מצאנו את המקום ולקחנו כמה תפו"א לנו ולחברינו ויצאנו חזרה להבאראק שלנו, אך תיכף כשיצאנו מהמקום ההוא תפסו אותנו הנאצים ואת חברי הרגו תיכף, אבל אותי הותירו בחיים, כי אמרו לי שאודות קשרים טובים שיש לי עם איזהו מהנאצים נותנים לי עוד יום אחד לחיות ולמחרת יוציאו אותי להורג, וכמו"כ אמרו לי שאוכל לבקש מהם בקשה אחת לפני מותי ח"ו.

ואמרתי להם שהיות שאמי הזקנה נמצאת קרוב להבאראק שלנו, על כן רצוני עז לראותה עוד לפני מותי, ובקשתי שיוליכו אותי אליה להפרד ממנה, בתחילה לא הסכימו ע"ז, אבל לבסוף גם הסכימו לבקשתי זאת והוליכו אותי לשם, בהיכנסי לאמי אמרתי לה תיכף ומיד, שהיות שהולך אני עכשיו בדרך כל האדם, ע"כ רצוני להפרד ממנה, אמי בשמעה דבר זה התעלפה מיד, והנאצים כשראו זאת רצו להוליך אותי משם, ולא לחכות שתקום מהתעלפותה, אבל התחלתי להתחנן לפניהם שיניחו אותי עוד כמה מינוטין עד שאמי תקום, ולפלא הסכימו אז, כשעבר רבע שעה קמה אמי מהתעלפותה, ואמרה לי, בני אל תפחד תישאר בחיים, עוד לא הספקתי לשאלה מהיכן יודעת זאת והנאצים כבר לקחו אותי משם בכח מאת ה' היתה זאת ובדיוק באותם רגעים התחילו הארפלאנען של אמעריקא וענגלאנד להפציץ את הבארקן שלנו, וכמובן שהנאצים ברחו לנפשם תיכף ומיד ועזבו אותי, וברחתי משם למקום מחבוא מסוים, ולא ארכו כמה שעות וחיילי אמעריקא וענגלאנד נכנסו לשחררנו, כמובן תיכף ומיד הלכתי לאמי הזקנה ושאלתי אותה מהיכן ידעה שאשאר בחיים.

התחילה אמי לספר כך, כשהתעלפתי חלמתי שעליתי לשמי מעל, וראיתי אז קבוצה של יהודים אשר ראו עליהם שהם בני עליה, אבל אני הכרתי רק את אחד מהם, והוא הרבי מסאטמאר שליטיא (ז"ע) ואזרתי עוז בנפשי, והתחלתי לבכות לפניו ואמרתי לו רבי העלף מיר מען גייט הרג'ענען מיין זון, ענה לי הרבי דער אויבערשטער וועט העלפן ער וועט בלייבן לעבן, ותיכף ומיד קמתי, אז הבנתי שבוודאי הלוא דבר הוא ותשאר בחיים.

והפטיר היהודי את דבריו לפני רבינו ואמר, הרי הוכחה ברורה שיש לרבינו דעה בשמי מעל, ודבריו עושים רושם למעלה ולמטה, ובכן מוכרח רבינו לענות לי על שאלתי, ולפלא היה שרבינו הסכים עמו וענה לו מה לעשות בענין, ויהי לפלא.

מהותו של מנהיג ישראל

פעם ביום כ"א כסלו, יום שחרורו והצלתו של מרן זיע"א, נסעתי עם הגה"צ רבי דוד יונגרייז זיע"א לבני ברק, לחוג שם את חג ההצלה, במשך כל שעת הנסיעה מירושלים לבני ברק לא הפסיק הגר"ד יונגרייז להפליא את חסדי השי"ת ששלח לדור הזה את מרן זיע"א, אשר גם בדורות הקודמים היה לנס.

כשהגענו לבני ברק לפני שירדנו מהמכונית, סיים הגר"ד יונגרייז את שיחתו במילים קצרים, ואמר לי: עיין בחתם סופר פרשת תשא, כיצד הוא מגדיר את מהותו של מנהיג ישראל, ותדע משם ערך גדולתו של מרן שליט"א (זיע"א).

חפשתי ומצאתי כדברים האלה: "זהו המדרגה היותר גדולה להיות דבוק בה' תמיד, ובכל זאת באותה שעה לנהל עדת ה' צאן קדשים, גם בעניני עוה"ז, ולאו כל מנהיג ורועה יזכה לזה, כאשר יעסוק בעניני עוה"ז להיות בכל זאת במדרגה העליונה בתכלית הדביקות".

ובזה - ממשיך החתם סופר - יש לפרש הפסוק, וראה כל העם אשר אתה בקרבו - שאתה "ביניהם" תמיד, עי"ז יראו ויבינו את מעשה ה' כי נורא הוא.

ויעקב אבינו בשובו מלבן אמר לו המלאך, "כי שרית עם אלקים ואנשים ותוכל" - לאמור היה יעקב דבוק בה', גם בעת שהיה עסוק עם אנשים, ולא ירד ממדרגתו ונשאר בחיר האבות שצורתו חקוקה תחת כסא הכבוד, בני חת שבחו את אברהם במדרגה היותר גדולה באמרם אליו "נשיא אלקים אתה בתוכינו" - הגם שאתה מעורב עם הבריות ועוסק בדבריהם, מ"מ נתעלית להיות גם נשיא אלקים וזה, נשיא אלקים אתה "בתוכנו" - הגם שאתה בתוכנו.

"ודיבר ה' עם משה פנים אל פנים ושב אל המחנה" - כל זה היה ברגע אחד, ד' דיבר עמו ושיבתו אל המחנה, כולו בחד דרגא, ולא היה צריך הבדל והכנה בינתיים.

"איש כזה - מסיים מרן חתם סופר - נאה לו להיות מנהיג ורועה נאמן"! עכ"ל החתם סופר.

הגדרתו הקולעת של החתם סופר הולמת את דמותו וקומתו של מרן זיע"א, דבוק בה' מבואו לעולם - י"ח טבת תרמ"ז - עד צאתו מעולמו - כ"ו אב תשל"ט - ובעת ובעונה אחת "וראה כל העם אתה בקרבו", מנהיג את דורו, מלמד תורת חיים לגדולים ולקטנים מזדקק לכל נושא הנוגע לשמירת התורה וגדריה, מתפלל לה' בחזקה על כל צרה שלא תבוא ידו פשוטה לכל לב שבור ומר נפש, ועינו פקוחה על כל המתרחש ומתהוה בקרב כל שבטי ישראל ברחבי תבל, ואור השפעתו זורחת בכל פינות העולם, ואין לך קיבוץ או קהלה במלוא העולם שלא קרנה עליהם אור תורתו והדרכתו של אדונינו מרן הקדוש זיע"א, ואף אלה שעיניהם טחו מראות את קרני הודו, אלה שלא זכו להתחמם לאורו, גם עליהם זרחה שמש גבורתו, ומתחת להכרתם ניזוני מאוד גנוז זה, אין נסתר מחמתו...

(עולמות שחרבו)

המגיד מראשית

בימים האחרונים בטרם שניצל רבינו, דאג רבינו לכל בני המחנה ונתן לכל אחד ואחד הוראות ברורות איך לסדר את כל הזקנים והחולים וכדו' שהיו שם, כדי שיהיו מוכנים לצאת משם בבוא העת, וכה מתאר לנו הרה"ג רבי בן ציון יאקאבאוויטש ז"ל בספרו הנפלא זכור ימות עולם:

הנה גר בעירינו (בני ברק) יהודי חשוב אחד אשר מוצאו מק"ק וועלבי (במדינת פלאוויאקיי) הוא תלמיד הנאמן של הגאוה"צ המפורסם רבי יצחק וויים זצ"ל הי"ד אב"ד דשם, שמו של יהודי זה ר' יעקב מ. ועד היום לא הכרתיו כי הוא איש צנוע, והיום (כ"ג כסלו) הכרתיו עפ"י סיבה. גם יהודי חשוב זה היה עם משפחתו (ילדים קטנים) במחנה, בהיותו איש מסודר הטילו עליו את החזקת נקיון החצר שלא יראה ולא ימצא אפי' בדל של סיגאריי והוא שמר על זה, כי אם ימצא המפקד הרשע ימ"ש לכלוך הכי קטן היה ח"ו אחת דתו. רבינו ז"ע באופן כללי בכל בוקר מוקדם מאוד עשה טיול במחנה ובימים האחרונים שלפני השיחרור הצטרף אל הטיול ד"ר פישער והוא בתור קרבתו אל המארגן של 'רכבת ההצלה' היה מנהל המחנה מטעם היהודים. ר' יעקב הנ"ל בידו כלי הנקיון הולך אחריהם כי מאד רוצה לשמוע מה נושא השיחה, וזה הדבר אשר שמע, רביה"ק אומר בפשטות גדולה למנהל הנ"ל ש"תוך זמן קצר מאד נצא מהמחנה". הלה משיב "זה לא יתכן, כי אם כן נכון הדבר הלא הוא צריך להיות ראשון שיודע מזה ולו אין שום ידיעה", רבינו לא הגיב אלא הסיב את השיחה לענין אחר.

ויהי ממחרת שוב שנית מצטרף הנ"ל אל רבינו, והתייחס למה שאמר רבינו אתמול, ושואל בתמיה "מאיפה יודע הרבי, כי לו עדיין אין שום ידיעה, הכי הרבי 'חלם חלום'?. רבינו משיב בפשטות "לא כי אין זה חלום אלא זה הדבר אשר אמרתי יהיה בעזהשי"ת מציאות, והדבר קרוב מאדי. הנ"ל מתרגש ושואל "א"כ מה עלינו לעשות?" משיב רבינו "צריך להתארגן מיד שאפי' חולה אחד לא ישאר במחנה כי הרשעים ימ"ש יכולים להודיע על השיחרור ויאמרו שתוך שעה או שעתיים נהיה כולנו מוכנים, ואם לא נתארגן מראש יהיה בהלה זה פונה לכאן וזה פונה לכאן, והחולים המרותקים למיטתם עלולים ח"ו להשאר, הלא הצעירים במחנה הם נתמנו לשוטרי המחנה בכדי להחזיק ולשמור על הסדרים, ע"כ כל שוטר יקח על עצמו חולה אחד, וזאת כבר מעכשיו, וכאו"א יגש לאותו חולה שקיבל על עצמו ויגיד לו ממה המדובר" זו חדא.

עוד זאת אמר רבינו 'שיעבירו קול במחנה שמעתה לא יכבסו הנשים בגדיהם רק דברים קטנים הצריכים מאד כי יש לחשוש שכאשר יכריזו על השיחרור יהיו נשים שיתחילו לטפל בבגדים הכבוסים כי עלול שיאחרו את השעה וישארו במחנה ואח"כ סופם מי ישורנו'.

ר' יעקב מספר שהוראות הללו היה בעיני כולם פלא, אבל כל ההוראות נתמלא בקפדנות ובזריזות יוצא מן הכלל, ואכן זמן קצר אחר זה (ר' יעקב לא זוכר בדיוק, אבל נדמה לו שהשיחרור היה עוד באותו יום) הכריזו הרשעים ימ"ש את קול "השיחרור" בצירוף פקודה שתוך שעה או שעתיים יהיה כל אחד ואחת מוכן לנסיעה, ולא יאוחר.

סיפר הרה"ח ר' מרדכי בלויא ז"ל שלפני הרבה שנים זכה ובא בנסיעה מירושלים עיה"ק ביחד עם האי גאון אדיר שכל רז לא אניס ליה ה"ה מוהר"ר דוד יונגרייז זצ"ל, ובא אז לכינוס וסעודת כ"א כסליו שחגגו אז כאן בבני ברק, ובדרך דיברו הרבה על גודל הנס וכוחו של אותו צדיק יסוד עולם, וכשהיגעו לכאן לפני שירד מהמכונית אמר להשומעים הנה אגיד לכם דבר אחד בענין זה, שהב"ח שהיה שמו ר' יואל סירקיש ז"ל, והיינו שר' יואל (הב"ח) מקשה קושיא למה כהיום לא ממשיכים מה שנאמר בחז"ל (עיין מס' שבת דף נ"ו ע"א שמות רבה פט"ז) על שמואל הנביא שהיה הולך ממדינה למדינה מעיר לעיר ומכפר לכפר וכו', להפיץ תורת ה', וללמד את בני ישראל המעשה אשר יעשון ולעוררם לילך בדרך הטוב והישר וכדו', ולמה אינם נוהגין כן היום, (אולי י"ל כוונתו היה לדברי הב"ח בטוחו"מ סי' ט' סעי' ח' בסוף דבריו במש"כ מיהו האידנא וכו' עיי"ש) **אמת שהר' יואל !! מתרץ תירוץ טוב לפי שיטתו, אבל אותו ר' יואל טייטלבוים !! סאטמערער רב תירוץ טוב יותר דהיינו שבאמת כך עשה הלכה למעשה שהלך ונסע מעיר לעיר ומכפר לכפר להפיץ תורת ה' ולחזק בני ישראל השבורים והרצוצים ולעוררם לתשובה שלימה ולהכניסם תחת כנפי השכינה וכדו'**, וכך בכוחות עצומות לימוד את עם ישראל פסקיו והוראותיו בכל דברים הנחוצים השייכים לבתי בני ישראל להנהיג את ביתם, ועי"ז ידעו והכירו איך לעשות לנהל את ביתם כבית יהודי כשר וצנוע, הגה ניצוץ אחד יוצא מפיו דרשה אחד שאמר בהתלהבות אש, תורה אחד שאמר בשלש סעודות, התעוררות אחד ביום הושענא רבא, תפלה אחד שמע ישראל אחד יוצא ושורף כל אלופי עשו שעמדו במלחמה כבידה נגד בני ישראל הכשרים שומרי תו"מ, וחצץ בעדם שלא יכנסו הדיעות כוזבות בתוך לבות בני ישראל ולא לטמטמם מוחות עם ישראל בטומאתם הנורא רח"ל, ובפרט לאלה יושבי ארצינו הק' אשר הם היו בראש המלחמה בשורה ראשונה שסבלו הרבה והיה קשה מאד לעמוד מנגד כל המסיתים והמדיחים אלה אשר לחמו נגד יראים ושלמים כידוע מכל השנים, אשר ערכו מערכות כבידות בעינים אלו וביסודות הדת ובשיטה הק' אשר בזה הצליח כ"כ להעמיד חיילים נאמנים ללחום נגדם ולהחזיק מעמדם להמשיך בדרך האבות.

לשומר אוהביו בדין

גם עובדה זו תעיד על ידיעתו הברורה של רבינו על שיחרורו הקרב ובא שסיפר הרה"ח ר' ליפא פישער מעיר בארא פארק יע"א עובדא נוראה בגודל זהירות רבינו אף גם בימי שנות הזעם בתוך החשכות הגדול אשר גם שם מסר רבינו זי"ע את נפשו על קוצו של יו"ד ודייקא באותה חשכות נוראה ראו את האור כי טוב האיך שנתקיימה במילואה הבטחת חז"ל "אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים".

אחד מהדברים אשר נזהר רבינו היה בענין האכילה והשתי' היתה על חליבת הפרה שיהיה כדת וכדין עפ"י ההלכה, וע"כ סידרו שבכל יום יעמוד יהודי אצל חליבת הפרה כדי שיהיה עבור רבינו חלב ישראל, וככה נמשך הדבר כמעט עד סוף הזמן שרבינו ישב בעמק הבכא, עד שביום מן הימים צוה ראש המחנה שמהיום והלאה לא יעמוד שום יהודי אצל חליבת הפרה כשהשמועה הגיע לאזני רבינו, ענה ואמר שמהיום והלאה לא ישתה עוד חלב, הרבנית הצדקנית ע"ה כששמעה זאת, דאגה עלתה בלבה בידעה שהחלב הוא הדבר היחידי אשר מחזיק את רבינו בחיים חיותו, כי לא הכניס שום דבר בפיו מחשש כשרות ועכשיו כשיפסיק רבינו בשתיית החלב הרי נשקפת ח"ו סכנה גדולה לחייו.

כשראתה הרבנית ע"ה את החלטתו של רבינו זי"ע גמרה אומר להושיב בי"ד מיוחד, וקראה את רבינו לדין תורה בתביעה וטענה שהוא מסכן את חייו בכך שאינו רוצה לשתות החלב, כראב"ד שימש אז הגה"צ רבי יונתן שטייף זצ"ל אשר היה ביחד עם רבינו זי"ע בהלאגער, לאחר מו"מ מצד רבינו וצד הרבנית ע"ה יצא הפס"ד לטובת הרבנית ע"ה והבי"ד חייבו את רבינו שהוא מחויב לשתות מן החלב, אפילו כשיהודי אינו עומד שם בשעת החליבה כי יש סכנה בדבר, ויהי כאשר יצא רבינו מהד"ת ענה ואמר שהלכה פסוקה היא שדין תורה מחוייבים לצייית עד עבור שלושים יום, ולאחרשלושים יום אם לא ימצאו חלב אחר או אז יקיים פסק בי"ד וישתה מן אותה החלב.

ולפלא ראו אז כי מאמר חז"ל "אין הקב"ה מביא תקלה לצדיקים" התקיימה במילואה, והמסבב כל הסיבות סיבב אשר יום השלושים חל ביום כ"א כסליו תש"ה יום בו ניצל רבינו מגיא ההריגה, ורביה"ק צוה להמשב"ק הרה"ח ר' יוסף אשכנזי זי"ל שיקח אתו עמו אל רכבת ההצלה מהחלב, כדי שאם יעבור יום

לא השבית לנו גואל

בתקופתינו אנו ימי הרת עולם אימה וחשיכה גדולה נפלה עלינו כי בעוונות נתקיים בנו ואנכי הסתר אסתיר וגו' צוררי ואויבי ה' וישראל העלו על אש מוקדה העידית שבעידית מכנסת ישראל (לא תקפ"ץ) נאלמנו דומי' החשנו מטוב וכאבנו נעכר ואיחלה לאור ויבוא אופל בקום עלינו מלכותא בלא תגא ויאמר לא' סור ממנו ודעת דרכיך לא חפצנו ודין גרמא דנזיקין כי כמעט פסקה אמונה מישראל כי משנאיך ה' נשאו ראש נכרים מקרקרים בהיכלו נרכים משתעבדים בבניו ועיר האלוקים מושפלת עד שאול תחתי', ומקוים לאור ואין, עלינו לשבח לאדון הכל כי לא יטוש ה' עמו ולא השבית גואל מישראל זרח בחושך אור לישרים הארץ האירה מכבודו של אור מופלא רום מעלה בהשאירו לנו אור פינת יקרת אחד המיוחד מהצדיקים שבדורות הקודמים ז"ל ה"ה קדוש ישראל ותפארתו איש אלקים קדוש הגאון הא'לוקי מרן אדמו"ר מסאטמאר זי"ע והגאב"ד דפיעה"ק ת"ו הוא האדם הגדול בענקים, המלאך המושיע אשר גנון והציל הדור בפעולת צדיק לחיים, בא חבקוק והעמידן על אחת וצדיק באמונתו יחי' הוא הקדוש ככרכא דכולי' בי' הורה והדריך העם הקדוש אשר תרועת מלך בו איזה דרך ישכון אור בהשרשת האמונה והצרופה בה' וביעודי הנביאים, ואורו באור נוגה הולך ואור עד נכון היום, שירו לו זמרו שיחו בכל נפלאותיו, חיובא רמיא עלינו כי יודו לה' חסדו ונפלאותיו לבני אדם, ולומר בכל יום ברוך ה' יום יום ולהתבונן היטב במה רבו מעשיך ה', בהחסד הגדול שעשה עמנו ה' נסים, המתחסד יתברך שמו ויתעלה אשר בגודל אהבתו יתברך לבני בחוניו יפרח בימיו צדיק אור האורות משרידי בני היכלא של רבותה"ק נבג"מ, ששימש כמגדל אור להנצל מפח יוקשים פגמי הזמן וללכת באורח לצדיק מישרים ישר מעגלי צדק תפלס, רבינו הקדוש זי"ע בגאון עוזו ריבה וקיבץ פעלים לתורה, דן ידין עמו כהלכתא בטעמא רוחא לבסומי, נחית לעומקא דדינא ודן דין אמת דינא רבתא וזוטא, ושבחוהו רבנן ורוממהו על גפי מרומי קרת בחילא לאורייתא בהלכות גדולות בכל מקצועות התורה, וכל העם ענו אחריו מקודש, ואחרי החורבן הנורא זכה לעמו גבור כארי לקומם מזבח ה' ההרוס בהקימו מחדש ג' עמודי עולם, תורה עבודה גמ"ח, בבנותו מהמסד ועד הטפחות יהדות חרדית עולמית לשם ולתפארת ולתהלה מבוססת במסודות תורה וחסד, ועתירה בנכסי צאן ברזל במעשה צדקה להפליא כנודע בשערים.

(הגאון בעל מנחת יצחק זצ"ל גאב"ד ירושלים ת"ו
בהסכמתו לס' מושיען של ישראל)

השלושים ישתה מהחלב כדי לקיים פסק בי"ד ולפלא שהגיעו עוד לפני שנגמר יום השלושים, ומרן זי"ע לא היה צריך עוד לשתות החלב.

חסיד כהלכה

וכן מצינו שרבינו הבטיח הבטחות ברורות שעתידין להתקיים לאחר השיחרור, שמסופר שגם בעמק הבכא לא רצה רבינו לוותר על מנהג ישראל לטבול פרוסת המוציא בדבש בראש השנה, ואחרי חיפוש רב עלה בידי המשב"ק למצוא איש אחד שהיה בידו קנקן דבש, והיה מוכן לתתן במתנה לרבינו, אולם דרישה אחת היה בפיו שאחרי שבעזהשי"ת יעזור הקב"ה וינצלו מגיא ההריגה יעניק לו רבינו בתורת מתנה את כובעו, וסיפר בעל העובדא הנ"ל שכמה חדשים אחרי שחרורו של רבינו בא אליו המשב"ק ר' יוסף אשכנזי להחזיר את החוב הכובע כתמורה על הדבש שנתן לרבינו על ר"ה.

נגילה ונשמח"ה בו - שמחה נצחית

על זאת השמחה שנתאספו יחד ליתן שבח והודאה לשי"ת על הצלת רבינו הקדוש זו היא שמחה אמיתית ונוכל לומר באמת זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, וכמו שמפרש המדרש נגילה ונשמחה בו, בו בתורתו בו ביראתו שרק זה היא שמחה באמת ששומחים בו בתורתו בו ביראתו, שידוע שתיבת זה בכל מקום למעוטי, והיא למעט שזלת זה אין נקרא שמחה וכו'.

ומובן היטב בזה ששמחה עם המדינה אין זה שמחה, ולשמחה מה זו עושה שאדרבה הם נגד התורה הקדושה, ומנין שיש לו שייכות עם המדינה אינו מנין, רק זאת היא השמחה האמיתית ומנין שחשוב מנין מי שיש לו שייכות עם שיטתו הקדושה והברורה של רבינו הקדוש זולת זאת קשר של רשעים אינם מן המנין שזה יכולים להגיד כל אחד ואחד וידוע ומפורסם לכל מסוף העולם ועד קצהו שהצלת רבינו הקדוש שניצל ברוב רחמיו וחסדיו בעזהשי"ת זה הצלה לכל כלל ישראל והצלה להתורה הקדושה שלכל בני ישראל הי' אור במושבתם ע"י אור התורה הקדושה והכניס אותנו תחת כנפי השכינה אחר החורבן הנורא שעשו הרשעים ימ"ש וזכרם והעולם הי' חושך עד שבא רבינו הקדוש והאיר העולם במוסדות התורה אשר העמיד בכל קצוי תבל הישיבות והת"ת שהעמיד עד דרך ישראל סבא, כפי שיטתו הקדושה והברורה וע"כ היא השמחה האמיתית שנגילה ונשמחה בו, בו בתורתו בו ביראתו.

ע"כ כמה אנו צריכים לשמוח וליתן שבח והודי' להשי"ת על הצלת רבינו הקדוש וזה הוא שמחה נצחיות שזה מורה הלשון שמחה וכמו שמפרש הישמח משה ז"ל החילוק בין ששון לשמחה ששון יתפרש על שמחת ארעי וזמניות אבל שמחה יתפרש על שמחה נצחיות לכן בשמחתינו יכולים לומר זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, שהרי הוא שמחה נצחיות כיון שאנו שמחים בו בתורתו בו ביראתו שהוא הדריך אותנו והאיר אותנו ואת כל העולם כולו בשיטתו הקדושה והברורה למען לא ניפול ח"ו בדעות שוא וכזביות של המדינה ושלא יהי' לנו שום שייכות ונגיעה עמהם ולהתרחק מהם ומשמחתם, ששמחתם היא שמחת שקר והוללת שרואים את זה בחוש כעת שצריכים רחמי שמים להנצל כי מרשעים יצא רשע, ממילא לא יכול להיות שמחה אמיתית מהם רק שמחה של תורה הקדושה היא השמחה אמיתי ולא יותר, כמו שאמרנו שזה הוא מיעוט שרק זה היום עשה ה' נגילה ונשמחה בו, היא השמחה האמיתית ושמחה נצחיות שנגילה ונשמחה בו בתורתו בו ביראתו.

(כ"ק בעל עטרת יהושע זצ"ל גאב"ד ירושלים ת"ו)

שני מלאכי השרת מלוין לו לאדם

סיפר אחד מאנ"ש בעיר בני ברק עובדה ששמע מפי בעל המעשה. שהיה לו בית חרושת באונגארין לעשיית נרות. ובכל ערב חנוכה היה סובב והולך לצדיקי הדור בערי אונגארן, גאליציע ורומעניא, והיה מביא להם מנחת ביכורים שמונה נרות משעוה שידליקו בהם בלילות חנוכה ויעמידו אותם לשמש להנרות

היה זה בתחילת ימי הזעם כאשר פרצה המלחמה הנוראה, וריח השריפות כבר נתנה אותותיה, אבל היהודי הלז מסר נפשו להביא הנרות להרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע לעיר פעסט והרה"ק מבעלזא בירך אותו בברכה ארוכה שלא כדרכו בקודש. משם נסע לרבינו הקוה"ט זי"ע לעיר סאטמאר.

ויהי כאשר נכנס לרבינו ובידיו הנרות על ימי החנוכה נעמד רבינו בהתרגשות ובירך אותו באותה ברכה ארוכה אשר שמע בפעסט מפי הרה"ק מבעלזא זי"ע ויהי לפלא.

היהודי הנ"ל עבר בשלום את ימי הזעם וניצל מתחת ציפרני הנאצים הרשעים וברכותם של הני צדיקי הדור התקיים במילואן. וממשיך לספר כי בשנת תשנ"ה הגיע אותו יהודי לירושלים להתברך מפי כ"ק הגה"צ גאב"ד ירושלים רמ"א פריינד זצ"ל. ויהי כאשר לקח הגאב"ד ז"ל את הקוויטל מידיו ענה ואמר לו בלה"ק: "וואס קומסטו צו מיר נאך א ברכה, דו האסט דאך צוויי צדיקים וואס באגלייטן דיר א גאנצן לעבן".

ניבא וידע מה ניבא

וכן סיפרה האשה החשובה מרת ר. רובינפעלד מהעיר צירידְ, שהיתה יחד עם רבינו במחנה בערגן בעלזן, שרבינו הבטיח לה בהבטחה גמורה שתצא לחפשי, ונעתיק לשונה מה שכתבה לזכרון בקונטרס "זכרונותי מהעבר":

לאחר משא ומתן ממושך, ושוחד עצום, שהנאצים קבלו משוויץ, היו אלה מוכנים לשחרר את הקבוצה שלנו, לשווייץ. זו היתה הרכבת הראשונה במשלוח המפורסם של קסטנר, שחדר לבסוף להיסטוריה. היו שני משלוחים, בראשית נסעו 350 איש שהנאצים בחרו, ונסעו ברכבת לכיוון שווייץ. יום אחד נקראנו כולנו ומפקד המחנה הקריא לנו מרשימה את שמות האנשים, לפי סדר אלף בית שעומדים לבצע את הנסיעה. הייתי בטוחה שלא אמצא בין המאושרים הללו. הייתי צריכה הרי לשמור על שני הילדים. מה יקרה ליצחק באב"ד בלעדי? לפתע שמעתי לקרוא בשמי.

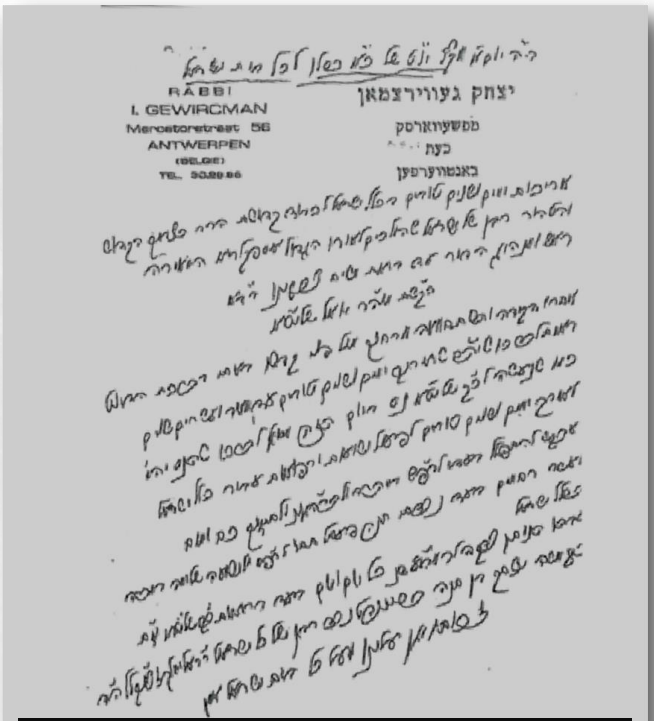
אנו שנבחרנו היינו צריכים לעמוד בצד אחד ואחר כך הודיעו, "מי שקרוב משפחה לפרוידיגר שיצא מהשורה". שמתי לב שכל הקרובים שלי זזו מעט הצידה דודי פנחס י. בלאו, בנות דודותיו שרייבר ואולמן. ואז נעמדתי גם אני לידם היינו בערך 10 בני אדם. המפקד צרח בקולי קולות: "אתם עשרה בני אדם תפנרו עוד היום בברגן בלזן". הוא רצה באיום זה להתנקם ממישהו, אבל אינני זוכרת את הפרטים.

באותו יום הבאתי לרבי שלש או ארבע פרוסות לחם, שנשארה ממנת החולים. "כבוד הרב, מחר כבר לא אוכל לדאבוני להביא לכבודו יותר לחם. הנאצי אומר שאנחנו נמות עוד היום "לא" ענה הרבי בצורה מוחלטת ביותר, "אף אחד לא ימות היום, ואת תסעי מחר". חשבתי בלבי, הרבי מבולבל לחלוטין. הלכתי נרגשת לרבנית ואמרתי לה: אוי מסכן, הוא אינו יודע מה שהוא אומר".

הרבנית נזפה בי ואמרה: "מה, הוא אינו יודע מה שהוא אומר? זה מה שאומרים אם הרבי אומר" הוא יודע היטב, את מה שהוא אומר". כאמור לא היה לי כל מושג, מה משמעות של רבי, צדיק, וקדוש, ואלו נסים יכולים להתרחש בזכותם, בעזרת ה' יתברך.

בלילה דפקו על הלון הצריף שלנו, גם הפרוידיגרים היו אצלנו. הייתי בטוחה שעכשיו באים לקחת אותנו לגרדום. המפקח בא ואמר, רוזיה פירסט (רובינפעלד כהיום): "ארזי את חפציך, והתיצבי מחר בבוקר בשעה שש במקום חלוקת הלחם. הייתי היחידה מהקבוצה שלנו, שהלכה עם המשלוח הזה, האחרונים הלכו מאוחר יותר. אחד לא זכה לחיות הוא נפטר. אני משוכנעת, שלא הייתי מסוגלת לשאת יותר את העינויים. הייתי בסוף כוחותי. בכן הייתי רק מספר חדשים בברגן בלזן. מאחרי שבועות עד אלול תש"ד.

בבוקר קבלנו בחלוקת הלחם יותר מאשר חלוקה רגילה. זה היה אמור להספיק לארבעת הימים, שבהם נהיה בנסיעה לשווייץ. לאור זאת הלכתי מיד לרבי, כדי להפרד ממנו.

RABBI
I. GEWIRCMAN
Merostoretraat 56
ANTWERPEN
(BELGIE)
TEL. 30.29.86

יצחק געווירצמאן
מפשעווארסק
באנטווערפען

מכתב קודש ששלח הגה"ק רבי איציקל מפשעווארסק זי"ע למרן רבינו הק' זי"ע ביום כ"א כסלו, ובראש המכתב כותב **"ב"ה יום א' מקץ יו"ט של כ"א כסלו לכל בית ישראל"** ובתוך הדברים ג"כ מדבר מסגולת יום הגדול שנעשו בו נסים אשר הוא מסוגל לברכה להשפיע נסים לישראל בכל שנה ושנה

זכות הגליון בשבוע זו

נתנדב ע"י ידידינו הרבני הנגיד הנכבד, רודף צדקה וחסד

מוה"ר משה אברהם ראזנער הי"ו

לרגל נישואי בנו החתן יואל יצחק אייזיק נ"ו לבד"ט

ישאו ברכה מאת ה' ויזכה לראות ולרוות מכל יוצ"ח
רב תענוג ונחת דקדושה, במידה טובה מרובה וגדושה
מיתוך אושר ועושר והרחבת הדעת וכל ברכאן דנפישא

בעתירת וברכת

מערכת "קול התאחדותינו"

דקהל יטב לב ד'סאטמאר בני ברק

לעילוי נשמת

האשה החשובה

מרת גאלדא זאלדאן ע"ה

בת הרה"ח ר' **צבי** ז"ל

נלב"ע כ"ג כסלו

תנצ.ב.ה.

הונצח ע"י ידידינו הרבני החשוב רודצו"ח

מוה"ר **שאול לייב זאלדאן** הי"ו

אב"י בקריית יואל יע"א

דברים חוצבים להבות אש בענין הצלת מרן רביה"ק זי"ע

מאת כ"ק מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע

חול המועד פסח שנת תש"ל לפ"ק

... נאך דער מלחמה ווען עס איז געשען דאס גרויסע אומגליק פאר'ן כלל ישראל, און אזוי פיל גדולי תורה וואס זענען דעמאלס געווען, א טייל זענען אוועק בדרך כל הארץ, און דאס רוב האט דער רשע אומגעברענגט. - זענען מיר געבליבן אזוי ארעם, אז עס איז נאך קיינמאל נישט געווען אזוינס, און פונקט אין אזא צייט, אידן זענען געווען אין די לאגערן אויף צרות, איז געשען מעשה שטן הצליח, עס איז געגרינדעט געווארן די מדינה אין ארץ ישראל.

עס איז באמת טאקע געווען א געוואלדיגע סכנה, דאס וואס די צדיקים און א דור פריער האבן פאראויס געזען, איז מקויים געווארן אויף אזא אופן אז מען האט זיך דאס גארנישט געקענט פארשטעלן, וועל דאס געשעט אין א צייט פון גדולי התורה ערליכע אידן און רוב אידן יראים ושלמים זענען דא, וואלט עס נישט געווען אזא גרויסע סכנה, אבער פונקט האט זיך דאס אויפגעשטעלט אין אזא צייט וועל דאס כלל ישראל איז געווען אזוי בשפלות ברוחניות ובגשמיות בשפל המצב פונקט אין אזא צייט איש געשען אזא גרויסער נסיון, וואס דער שטן האט באקומען א כח אויפצושטעלן א מלוכה אין ארץ ישראל ווען אידן האן זיך דעקענט איינרעדן אז עס איז ח"ו עפעס א ישועה און עס וועט העלפן.

איז טאקע געווען דעמאלס א געוואלדיגער עת צרה היא ליעקב, אבער דעמאלס איז געשען דאס גרויסע נס, אזוי ווי דער חתם סופר ז"ל זאגט פשט אין דעם וואס מיר זאגן ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת וחיי עולם נטע בתוכינו, פרעגט ער, אז מ'זאגט ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת, פאסט זיך דאס אויף דעם צו זאגן הוא יפתח לבנו בתורתו, ווייל אויף דעם וואס דער אויבערשטער האט אונז געגעבן א תורת אמת פאסט מתפלל צו זיין אז ער זאל עפענען אונזער הערצער בתורתו, וואס קומט אבער אריין דער וחיי עולם נטע בתוכנו אינצווישן.

זאגט דער חתם סופר ז"ל אזוי, ונתן לנו תורת אמת, דער אויבערשטער האט אונז טאקע געגעבן א תורת אמת, אבער מיר ווייסן דאך וויפיל מאל איז שוין פארגעקומען אז מען האט משנה געווען די תורה און מען האט מגלה געווען בתורה פנים שלא כהלכה, און מ'האט אויף דעם געזאגט אז דאס איז דרך התורה, - ווער איז דער וואס קען זאגן וועלכעם עס איז די ריכטיגקייט פון דרך התורה, דאס זענען די צדיקים פונעם דור, וואס באלייכטן די אויגן פון אידן אז מ'זאל נישט איריינפאלן אין דרך השקר, איז דאך לפי זה נאך נישט געווען וואס דער אייבערשטער האט אונז געגעבן תורת אמת, ווייל עס איז דאך דא און יעדן דור אזעלכע כופרים רשעים, וועלכע זענען מסלף דברי אלקים אמת, ר"ל, אויף דעם לויבן מיר דעם אויבערשטן, אז צו דעם וואס ער האט אונז געגעבן תורת אמת, האט ער אונז בכל דור ודור געגעבן צדיקים, וועלכע שטייען אויף דעם וואך, און זיי באלייכטן די אויגן פון די אידן, אז אין די תורת אמת זאל נישט אריינפאלן קיין שקר. פאר דעם זאגן מיר, ברוך אלוקינו שבראנו לכבודו, והבדילנו מן התועים, ונתן לנו תורת אמת, אבער דאס וואלט נאך נישט געווען גענוג געווען, נאר וחיי עולם נטע בתוכינו, ער האט אונז אנגעפלאנצט א צדיק יסוד עולם וואס ער פירט אונז, מיר זאלן קענען מקבל זיין און מיר זאלן קענען גיין אין דרך התורה, אין דעם תורת אמת וואס השי"ת האט אונז געגעבן.

יעצט אז עס קומט זיך צוזאמען אידן – בליעה"ר אלפים אידן – דארף מען דאנקען דעם בורא כל עולמים, שבראנו לכבודו, והבדילנו מן התועים ונתן לנו תורת אמת, און וחיי עולם נטע בתוכנו ווייל מיר קענען זיך נישט מעלה זיין על הדעת וויאזוי עס וואלט ח"ו אוסגעזען אן דעם.

טאקע פאר עטליכע און צוואנציג יאר, ווען עס איז געשען דער נסיון אויפ'ן כלל ישראל, עס איז אופיגעשטאנען א מלכות אין ארץ ישראל, אין אזא מצב ודור שפל בגשמיות ורחניות ווי פריער געזאגט, און זיי האבן געהאט אזא אפאראט דעמאלס, - היינט איז שוין דער ראש הכופרים בזוי ומשוקץ, גארנישט מיט גארנישט, עס האט זיך ארויסגעשעטעלט וואס ער איז, אבער פאר צוואנציג יאר ווען עס וואלט נישט געווען דער צדיק אמת, דער זה לעומת זה עשה אלקים – פונקט ווי ביי בלעם הרשע איז געווען משה רבינו – ווען נישט דאס, וואלט זיך דער ראש הכופרים ערקלערט פאר משיח און עס וואלטן געווען זייער א סאך נביאי השקר וואס וואלטן עס אנגענומען.

אבער דער אייבערשטער האט אונז געהאלפן, אז מיר האבן געהאט די זכי' אז "וחיי עולם נטע בתוכנו", מיר האבן געהאט ווער עס זאל אונז דערלייכטן די אויגן, ער זאל אונש ווייזן דעם חילווק פון דרך התוהו צום דרך הישר ודרך התורה, ממילא אז אידן קומן זיך צוזאמען, דארף מען דאנקען דעם בורא כל עולמים פאר זיין גרויסן חסד אז ביים דעם גרויסן חשכות וואס עס איז געווען, האט ער אונז אויבערגעלאזט דעם גרויסן אור.

איך האב געהערט אמאל פון פעטער זאל מאריך ימים זיין, פארוואס דער רבינו גרשום הייסט מאור הגולה, עס איז דאך געווען בימיו נאך גדולים פון די ראשונים וואס הייסן נישט מאור הגולה, האט ער געזאגט בדרך מליצה, אז רבינו גרשום האט דאך געמאכט א תקנה אז מ'טאר נישט נעמען קיין שתי נשים, און ער האט אויך געמאכט א גזירה אז מ'טאר נישט גט'ן בעל כרחך, זענען דאס געוואלדיגע גרויסע תקנות, וואס דער רבינו גרשום

האט מתקן געווען פאר'ן כלל ישראל, ווייל מיר ווייסן דאך אז אין כמה דורות טרעפט זיך כ"ע אז אידן גייען אוועק פון דרך התורה ר"ל, ממילא קען דאך ווערן א קטרוג אויף כלל ישראל, אז דער אייבערשטער זאל אונז ח"ו פארטוישן מיט אן אנדער פאלק, השי"ת איז אבער שומר משמרתה של תורה, איז אז דער רבינו גרשום האט מתקן געווען אז מ'טאר נישט נעמען קיין שתי נשים און מ'טאר נישט מגרש זיין בעל כרחה, און אז מיר זענען די אידן, וואס השי"ת האט אונז מקדש געווען, און מיר ווילן זיך נישט גט'ן פון השי"ת, איז נישט קיין מציאות אז דער בורא כל עולמים זאל דאס טוען, ווייל דער רבינו גרשום האט דאך דאס געזאגט, פאר דעם הייסט רבינו גרשום "מאור הגולה", ווייל ער האט דערלייכט די אידן אין גלות אז מיר זענען געבליבן מקושר צו הקב"ה.

איז אזוי, דער בורא כל עולמים האט זיך טאקע נישט געקענט אפשיידן פון כלל ישראל, דאס איז זיכער, ווייל דאס אז דאך א חרם דרבינו גרשום, און הקב"ה איז דאך שומר משמרתה של תורה, פון דער אנדערע זייט איז אבער נישט געווען קיין גאראנטי אז אידן זאלן זיך נישט וועלן אפקערן ח"ו פון הקב"ה, כאטש עס שטייט כי לא תשכח מפי זרעו, אבער מיר ווייסן דאך אז די בחירה איז דאך חפשי, - מיר ווייסן דאך אז דער ראש הכופרים, הערצל ימח שמו וזכרו, האט דאס געוואלט, דאס איז געווען זיין ציל אפצושיידן כלל ישראל און זיי אפקערן פון השי"ת, דאס איז געווען זיין גאנצער ציל און שיטה, און דאס וואלט טאקע ח"ו גרינג געקענט פאסירן ביי דער גרינדונג פון דער מדינה.

דער בורא כל עולמים האט אונז אבער געהאלפן, אז מיר האבן געהאט דעם מאור הגולה, וואס ער איז נישט בלויז דער מאור הגולה, נאר דער מאיר פון גאנצן כלל ישראל, וואו זיי זענען, דורך אים ווייסן מיר און מיר פילן זיך זיכער אין דער אמונה אין דער הייליגער תורה, און אין ביאת המשיח, און אין אלע יעודי הנביאים.

האבן מיר צו פארדאנקען דעם בורא כל עולמים, אויף דעם גרויסן חסד וואס ער האט אונז געטאן, אז ער האט אונז איבערגעלאזט דעם מאור הגולה, וואס האט אונז גלייך געווייזן דעם וועג וויאזוי מ'זאל זיך פירן, - היינט, נאך צוואנצג יאר וואס עס שטייט די מלוכה, זענען דא א סאך אידן וואס זענען שוין וואס פאר א גרויסן אומגליק עס האט געברענגט פאר כלל ישראל, מ'זעט עס יעדן טאג, אין לך יום שאין קללתו מרובה מחבירו, עס שטייען דארט צוויי מיליאן אידן אין א געוואלדיגע גרויסע סכנה בגשמיות, און אויך ברוחניות איז א פחד אז די ממשלה וועט וייטער עוקר זיין יעדן זיק פון דת ישראל – אבער דער מאור הגולה האט דאס גלייך געשריגן נאך פון גאנץ אנפאנג, ווען אנדערע האבן דאס נאך נישט פארשטאנען.

אויך פאר 10 יאר ווען ס'איז ארויסגעקומען דער ויואל משה, האט מען דעמאלס נאך נישט געקענט פארשטיין וואס דאס איז אזוינס, וואס מיט אזא מסירות נפש און וויטאג מ'זעט אין יעדע שורה און אין יעדן אות וואס ס'איז דארט געשריבן, היינט נאך צוואנציג יאר פון דער הקמת המדינה זעט מען וואס פאר א רוח הקודש עס ליגט אין דעם ספר.

עס איז באקאנט וואס דער צאנזער זיידע שרייבט אין א תשובה אין דברי חיים (יו"ד סימן ק"ה), עס איז געווען א שאלה אויף א מלמד וואס האט געזאגט אויפ'ן אור החיים הקדוש, אז עס איז נישט געשריבן מיט רוח הקודש, פרעגט מען אן צי דער מלמד איז אן אפיקורס, צי נישט, זאגט דער זיידע ז"ל אז ער איז אן אפיקורס גמור, ברענגט ער די גמרא פון בבא בתרא (י"ב ע"א) מיום שחרב בית המקדש אף על פי שניטלה נבואה מן הנביאים, לא נטלה מן החכמים, די גמרא ברענגט דארט כמה ראיות, מ'זעט אז צדיקים וחכמים, ערליכע אידן האבן רוח הקודש, זאגט דער זיידע ז"ל, מ'זאל נישט מיינען אז נאר אין די דורות הקודמים האט מען געהאט רוח הקודש, נאר שפעטער אויך.

ווי מיר ווייסן טאקע אז הופיעה רוח הקודש בבית המדרש, ווי דער ראב"ד זאגט דאס אליין אויף זיך, ביים רמב"ם איז אויך געווען רוח הקודש, ביים רא"ש אין אויך געווען רוח הקודש, ביים בעל שם טוב הקדוש, איז אויך געווען רוח הקודש, דער לובלינער איז אויך געווען א חוזה, און אזוי ווייטער, דער דברי חיים פירט דאס אויס, אז בימינו אין אונזערע טעג איז יעדער מחבר וואס איז מכוין לאמיתה של תורה, ער איז זיך מייגע בתורה מיט יראת שמים, ער איז מחבר א ספר, דאס איז רוח הקודש בימינו איז אויך דא רוח הקודש.

וואלטן מיר געקענט מיינען אז דאס וואס דער דברי חיים זאגט, אז אויך בימיו איז געווען רוח הקודש, איז אויך נאר בימיו, אבער דער אמת איז, אז מיר זענען רוח הקודש אויך בימינו, דער וואס קוקט אריין אין ספר ויואל משה זעט ממש ווי יעדעס ווארט איז רוח הקודש איינגענצן, ווייל ווער עס קוקט אריין מיט אמת'ע אויגן, קען זען ווי ממש יעדעס ווארט איז רוח הקודש, זייט עס איז ארויסגעקומען דאס ספר איז שוין דא מער ווי צען יאר, און זייט דעמאלס איז שוין געשען פארשידענע שינויים, - זייט דעמאלס איז שוין אויך גרעסער דער כח פון די סטרא אחרא, זיי האבן אריינבאקומען די מערת המכפלה, כותל מערבי און קבר רחל, וואס מען זעט ערשט יעצט ווי די סטרא אחרא ווערט אלץ שטארקער און גרעסער.

מיר האפן נאר, אז דער ערליכער איד, דער צדיק פון דעם דור, וואס דאס איז דער פעטער זאל מאריך ימים זיין, וואס עס טוט אים אזוי ווי אזוי ער איז אזוי מתפלל אויפ'ן צער פון כלל ישראל, און ער בעט אז די מדינה זאל בטל ווערן אויף אזא אויפן אז עס זאל חלילה נישט שאדן פאר קיין שום אידן,עס זאל בטל ווערן נאר דורך השי"ת אליין, דורך די גאולה שלימה, אזוי ווי ער ברענגט אין די הקדמה, - די תפלות וועלן אוודאי נתקבל ווערן, און דער בורא כל עולמים וועט אונז העלפן, אז אזוי ווי מיר האבן געזען דעם גרויסן שפלות און עלבון התורה, וועלן מיר אויך די זכיה האבן צו זען טאקע דעם התרוממות פון כלל ישראל, און פון די תורה הקדושה, אין דער בורא כל עולמים וועט אונז העלפן אז מיר וועלן זוכה זיין צו גיין מיט'ן פעטער בראשינו אקעגן משיח צדקינו בב"א.

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר

נתייסדה ע"י רבינו הגה"ק
מחבר"י ס"ב זצוקללה"ה

בני ברק

בנשיאות כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

שיר וקו"ל תודה

מריחוק מקום וקירוב לבבינו, ברכת מזל טוב תטופנה שפתותינו, קדם ידידינו וידיד כל, על כל מכיריו נערץ ומהולל, ושמוא"ל בקוראי שמו, טעמו ונימוקו עמו, הכה"ן הגדול מאחיו, יראת ה' חופף על פניו, דולה ומשקה מתורת רבותינו לאחרים, שבחו בפי ישרים, לשונו עט סופר במלאכתו, כה"ן שיפה דעתו, ידיו רב לו בתורה ובחסידות, איש האשכולות, לו יאתה לו התודה והברכה על עזרתו הנכונה, תמיד בכל עת ועונה, למען גליונינו המפורסם ברננה, ובמיוחד במדור "משולחן מלכים" להרוות צמאון עדת מי מנה, האי ניהו האי גברא רבא ויקירא, נודע לעוז ולתפארה, זכה לקירבה וחיבה יתירה אצל מרן רביה"ק בעל ברך משה זי"ע ולהבחל"ח אצל כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

הרה"ג רבי

שמואל הכהן פריעדמאן שליט"א

לרגל שמחת נישואי נכדתו בסימן טוב ובמזל טוב

אצל בנו ידידינו החשוב האי גברא יקירא, נודע לעוז ולתפארה

מוה"ר יצחק אייזיק פריעדמאן הי"ו

גבאי נאמן בביהמ"ד הגדול קרית יואל יע"א

עב"ג החתן החשוב המו"מ בתוי"ש ני"ו

בן הרב **מרדכי שמעי' קויפמאן** הי"ו

מרביץ תורה בקרב מוסדותינו הק' בקרית יואל יע"א

חתן הרב הגאון רבי **מאיר צוויבל** שליט"א

מח"ס נר המאיר

משפיע רוחני בקרב קהילתינו הק' בוויליאמסבורג יע"א

ותהי נא ברכותינו עטרת לראשך, שמשמחה זו יושפע תמיד שמחות באהליך, ואך טוב וחסד ירדפוך, לאורך כל ימי חייך, ותזכה להמשיך בפעולותיך, ותמיד נספר תהילתיך, וראה בנים לבניך, עוסקים בתורה ובמצות כאוות נפשיך, ותמשיך בהרמת גליונינו, שופרה של קהילתינו, ויהי נועם ה' עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, עדי נזכה לביאת משיח צדקינו, ומלכינו מרן רבינו הגה"ק שליט"א בראשינו, במהרה בימינו, אמן.

הזוכים למען שמו באהבה ובהודאה

מערכת "קול התשועות" במהרה"ק

מערכת "קול התשועות" במהרה"ב

סימן טוב ומזל טוב

משולחן מלכים

שיחות קודש שנשמעו מפי כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

ביקור כ"ק האדמו"ר מדושינסקיא שליט"א בבית כ"ק מרן רבינו שליט"א – בקרית יואל יע"א

מוצש"ק פרשת וירא תשפ"ד לפ"ק

רבינו קידם פניו בברכת א גוטע וואך, ודרש בשלומו

האדמו"ר מדושינסקיא: דער רבי האט איבער געזאגט ביי שלש סעודות וועגן אויפשטיין פארטאג'ס.[1]

רבינו: יא, כ'האב נאכגעזאגט דעם ייטב פנים, דאס איז אין די תורות אויף שמחת תורה (אות י"ב) ער זאגט אז אויפשטיין פארטאג'ס איז אן ענין פון מסירות נפש. ער טייטשט אוים דעם פיום פונעם חרדים 'קדושיך בניך מסרו נפשם על קדושת שמך', דורך 'לרצון שנת עינם נדדה'.[2] דער טאטע ז"ל פלעגט אסאך נאכזאגן דעם ייטב פנים.[3]

האדמו"ר מדושינסקיא: דער של"ה הק' ברענגט דאס די וואך (פר' וירא אות מ"ב), ער ברענגט דאך יעדע וואך

---

1 ונעתיק לשו"ק של מרן רבינו שליט"א בס"ג, אחר שהאריך לבאר בפסוקי ומדרשי פרשת השבוע מענין מסירת נפש להקב"ה: "יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם, דער זיידע ז"ל אין ייטב פנים זאגט אויפשטיין פארטאגס, צוברעכן תאות השינה ווען ס'גליסט זיך צו שלאפן, מ'שטייט אויף מ'איז מנדד שינה פון די אויגן, דאס איז א ענין פון מסירות נפש ווי דער זיידע ז"ל טייטשט, [ידועים דבריו בייטב פנים (אור המקוף אות יב) לפרש החרוז מבעל החרדים, קדושיך בניך בין העמים, מסרו נפשם כמו עולות ושלמים, לרצון שנת עינם נדדה. כי שבירת תאוות שינה להיות עומד ושונה בתורה הוא מען מסירות נפש, וכמו שכתב רש"י במס' חולין (דף קכ. ד"ה לרבות) כי נפש לשון תאוה וקורת רוח שהנפש נהנה ממנו. וכשמבטל תאוותו ורצונו מפני רצונו ית"ש ומנדד שינה מעיניו, הרי הוא כאילו מוסר נפשו והנאתו לה'] אברהם אבינו האט אראפגעברענגט אידישע קינדער מ'זאל אוועק גענבן 'געלט' פארן בורא כל עולמים, און מ'זאל 'זיך' אוועק גענבן פארן בורא כל עולמים, מ'זאל זיך מוסר נפש זיין פארן הייליגן באשעפער, דאס איז מושרש אין אידישע קינדער, יקח נא מעט מים ורחצו רגליכם והשענו תחת העץ, רחצו רגליכם והשענו תחת העץ שטייט אין זרע קודש איז גימטריא תורה, תורה אויפצושטיין פארטאגס און לערנען תורה דאס איז א גענוואלדיגע כח א געוואלדיגע שווערקייט אויף דעם דארף מען האבן מסירות נפש פארן בורא כל עולמים, דער כח פון אברהם אבינו איז איינגעגעסן איינגעוואקסן אין אידישע הערצער, גרייט מיט מסירות נפש פארן בורא כל עולמים, דאס געט כח פארן אידישע קינדער, צוברעכן תאות השינה, אויפצושטיין פארטאגס, קומען אין ביהמ"ד און עוסק זיין בתורה ובתפלה, כראוי פאר חסידים ואנשי מעשה דער דרך הישרה אויפצושטיין פארטאגס לערנען פארן דאוונען, לערנען אינדערפרי און צוברעכן דעם תאות השינה, עוסק זיין בתורה ובתפלה".

2 וזלש"ק: אחי ורעי הביטו וראו המבואר מזה כי שבירת תאוות שינה להיות עומד ושונה הוא מענין מסירת נפש וכו' ע"כ לעת כזאת כי גדילה ונשמחה בו ובתורתו לגומרה ולפותחה ביראתו הטהורה מהראוי לכל אדם בישראל לחדש בקרבו רוח נדיבה משינתו בלילה להתעוררה לעמוד על משמרת התורה וכו' ובזה אפשר לפרש ולומר לנעוץ סוף התורה לתחלתה ע"ד אסמכתא והוא שאמר ולא קם וכו' לכל היד החזקה וגו' רוח גבורה לכבוש היצר ולכל המורא הגדול יראה הגדולה שהכניס בלב ישראל אשר עשה משה לעינ"י כל ישראל לנגד שינה מעיניהם בכל לילה כפי הרמוז בס"ת של מש"ה לעינ"י כ"ל ישרא"ל ליל"ה "בראשית" הקיצו משינתו כי ישימו אל לבם "ברא אלוקים" אהו"ה וצריך שיקום לעבודתו הבורא ב"ה וכו' ולדרכינו נאמר דהכי פירושא אשר עשה משה לעינ"י כל ישראל לפתוח עיניהם לעסוק בתורה בלילה הנרמז בס"ת וכו', ע"ש.

3 ענין זה הי' מרגלא בפומי' של רביה"ק בעל ברך משה ז"ל, ונזכר בספריו הק' הרבה פעמים, ודבר בעתו לציין למה שכתוב בזה דברים נלהבים ונשגבים ודברי חיזוק רב לזה בספרו ברך משה לחנוכה (עמוד לט), ע"ש.

ובפעם אחרת הזכיר מרן הבר"מ ז"ל בשייכות לזה מ"ש רביז"ל בדברי יואל פ' ויחי (תקו: - ד"ה ואפ"ל בדרך רמז מוסר), ע"ש.

דברי מוסר וואם מ׳קען ארויס לערנען פון די פרשת השבוע,[4] און פון די מסירת נפש פון אברהם אבינו ביי די עקידה, זאגט ער, כגון השכמה לתפילה וליימוד התורה.[5]

רבינו: וישכם אברהם בבוקר.

רבינו פנה לבנו של האדמו״ר מדושינסקיא שליט״א ה״ה הרה״ג ר׳ אהרן שמואל שליט״א ר״י בית יוסף צבי בארה״ק ת״ו

ושאלו: מ׳איז שוין אמאל געווען דאהי אויף א שבת?

הגרא״ש: כ׳בין שוין דאם פערטע מאל דא, ביי א שמחה פון רבי׳ן אליין, ווען מיין פעטער ר׳ שמעון זאב (הגה״צ רב דביהמ״ד ישמח משה שליט״א, חדב״נ – גיסו של האדמו״ר מדושינסקיא שליט״א) האט חתונה געהאט בין איך געווען דא, און ווען מיין ברודער ר׳ דוד דוב (הגה״צ רב דביהמ״ד אוהל פינא שליט״א חדב״נ) האט חתונה געהאט בין איך איך געווען דא, ווען מיין פעטער ר׳ שמעון זאב׳ס זוהן האט חתונה געהאט, מיין איידעם, (הר״ר מאיר אליעזר מייזליש שליט״א, נכד רבינו) בין איך איך געווען דא..., און יעצט בין איך שוין דאם פערטע מאל דא.

און כ׳מוז זאגן, ס׳איז א געשמאקע, א הייליג ווינקל דא, וויפיל מ׳קומט אלץ ווערט מען מער נתפעל.

רבינו: עם איז א געהויבענע שטאט, קרית יואל.

האדמו״ר מדושינסקיא: שמה קגרים.

כ׳האב געזאגט נאך די שלש סעודות תורה אז דאם וואס דער עולם שטייט דא, דער עולם האלט זיך אויף אזוי שפעט אין בית המדרש ביי שלש סעודות, האב איך געטראכט אז דאם איז פשט אין די גמרא (ברכות ח.) [אמרו ליה לרבי יוחנן איכא סבי בבבל, תמה ואמר למען ירבו ימיכם וימי בניכם על האדמה כתיב (דברים יא כא), אבל בחוצה לארץ לא, כיון דאמרי ליה] מקדמי ומחשכי לבי כנישתא, אמר היינו דאהני להו.

און פארטאג׳ס זעהט מען דאך אויך דא אזא ציבור, איז עם מקדמי ומחשכי...

רבינו: אידן זיצן צוזאמען שבת, מ׳אנטלויפט נישט פונעם שבת. א שעה און אפילו א שעה און האלב נאכן זמן.

אפילו ס׳איז דא א מנין אינדרויסן, ווער ס׳וויל בענטשן ביים זמן, בלייבט נאך א גרויסער ציבור אין ביהמ״ד.

חסידישע אידן לויפן נישט אוועק פונעם שבת.

האדמו״ר מדושינסקיא: יושבת וממתנת [עד כלות שבת]...

הר״ר מאיר אליעזר מייזליש שליט״א, נכד רבינו: מיין שוועד (הרה״ג ר׳ אהרן שמואל שליט״א ר״י בית יוסף צבי) איז געווען דא אין כולל די וואך, ער האט געזאגט א שיעור אין הלכות סופרות, פאר די חבורה וואס לערנט סופרות, ער האט געמיינט אז ער איז אין ישיבת מיר....

ער איז אריין געקומען און געזעהן אלע שטאקן [שבבנין הכולל], ס׳האט זיך נישט געענדיגט, קיעה״ר.

רבינו: מ׳האט יעצט צוגעבויעט אונטן א נייע שטאק.

האדמו״ר מדושינסקיא: ער איז געוואויר געוואארן אז ישיבת מיר איז אזוי ווי דא.....

הגרא״ש: דער חידוש איז, מ׳זאגט אלץ די יונגעלייט לערנען ווי בחורים, כ׳מיין מ׳דארף אויך שיקן די בחורים זאלן זעהן ווי אזוי יונגעלייט לערנען. ס׳איז א מורא׳דיגע התמדה אין כולל.

רבינו: ס׳איז טאקע דא שטארקע תלמידי חכמים אין כולל. און ב״ה די ישיבה געט אויך ארויס שיינע פירות.

האדמו״ר מדושינסקיא: די אלע יונגעלייט האבן דאך געלערנט אין ישיבה, עם קומט דאך אלעם פון די ישיבה.

רבינו: אויף איין ווינקל איז דארט דא די התנים, דארט אין כולל אויפן לעצטן שטאק. עם איז דא וואס האבן התונה במשך פונעם ווינטער, זענען זיין שוין ארויס פון די ישיבה, נו וואו זענען זיי בין הפרקים? איז דא א מסגרת פאר זיי אין כולל, אן עקסטערע מסגרת פאר התנים, מ׳לערנט מיט זיי שיעורים, מ׳האלט זיי אזוי אין א סדר מיוחד.

---

4 ספר השל״ה בחלק תורה שבכתב בסוף הפרשיות, חלק ו׳ ׳דרך חיים ותוכחת מוסר״. וידוע שהגה״ק בעל אך פרי תבואה מליסקא ז״ל הדפיס מזה קונטרס שלם בשם מוסרי השל״ה על התורה.

5 וז״ל: העקידה ילמוד אדם מוסר וימסור נפשו על קדושת השם יתברך, ומכל שכן שימסור אבר מאבריו או שבירת איזה תאוה כגון לעמוד בהשכמה לתורה ולתפלה, או לשבור שאר תענוגים, וכן שיחה בטילה וכיוצא בזה, יבטל רצונו מפני רצון המקום, עוד יחשוב האדם באם באה לידו איזה עבירה או איזה מצוה, יחשוב אולי השם יתברך מנסה אותי עתה אם אעבור או אקיים כדרך שניסה את אברהם אבינו, ובודאי אילו ידע האדם שהקדוש ברוך הוא מנסה אותו עתה, היה נזהר מאוד, על כן יחשוב האדם תמיד בבוא איזה ענין לידו, כי כן היא מדתו של הקדוש ברוך הוא שולח איזה ענין לאדם כדי לנסותו, ואשרי אדם שה׳ אלהיו תמיד במחשבתו, עכלש״ק.

א׳ הנוכחים: ס׳איז אויך דא דארט יעדן טאג א שיעור פאר די התנים.

האדמו״ר מדושינסקיא: בשעת די התונה איז מען צוגעקומען צו מיר און מ׳האט מיך געבעטן אז כ׳זאל קומען דאוונענען אין די ישיבה פון שיעור ד׳, בין איך געווען דארט, האבן זיי מיר געזאגט דארטן אז דאס איז שוין א צווייטער מנין, האב איך געזאגט אז כ׳וועל פראבירן זעהן אויב כ׳וועל קענען קומען פריער, בין איך טאקע געקומען דארט דעם צווייטן טאג איז געווען א מנין האלב אכט, עס איז א געוואלדיגע זאך, זיי זענען אין א ישיבה אין א מסגרת פון לימוד התורה און מ׳דאוונענט אינאיינעם, פאר וועז זיי גייען ארוים...

רבינו: דאס איז שוין די גאנץ עלטערע בחורים.

הרר״ש: דער טאטע (האדמו״ר מדושינסקיא) געט זיך אויך שטארק אפ אין ארץ ישראל מיט די עלטערע בחורים.

האדמו״ר מדושינסקיא: יא, זיי דארפן אסאך חיזוק.

רבינו: עס קומט מיר אוים צו גיין דארט מפעם לפעם. די גרויסע ישיבה איז היינט איינגעטיילט אין זעקס חלקים.

די יונגערע איז דא פיר סניפים,[6] נאך די ישיבה קטנה, ס׳איז דא בערך צוויי הונדערט פערציג בחורים אין יעדע ישיבה, יעדע ישיבה איז דאך אזוי א עקסטערע מסגרת פאר זיך, יעדער סניף האט א שיעור א׳, ב׳ און ג׳, עקסטערע בנינים, יעדע איז א ישיבה פאר זיך.

האדמו״ר מדושינסקיא: דאס מציאות וויזט אז דאס איז דער וועג, די הצלחה איז אז ס׳איז דא קלענערע ישיבות, סיי ביי די ישיבה קטנות און סיי ביי די ישיבה גדולה.

רבינו: יא, ס׳איז דריי יארגענג [ביתות] אין די ישיבה קטנה און נאכדעם דריי יארגענג אין די ישיבה גדולה. נאכדעם איז דא צוויי סניפים פון עלטערע, שיעור ג׳,[7] איינם איז דא אין קרית יואל און איינם איז אין מאנסי.

א׳ הנוכחים: און אויסער דעם איז דא די שיעור ד׳ וואס מ׳האט פריער געהערט.

רבינו: דאס איז פאר נאך עלטערע.

ב״ה פאר יעדן גיל איז דא צוגעשטעלט אזוי א מסגרת.

הרר״א: מ׳בויעט יעצט פאר די מוסדות פון דושינסקיא אין די שטאט אלעד, בויעט מען דארט א קרית הישיבה, מ׳בויעט אלעם נייע בנינים, מ׳רעדט פון מיליאנען דאללארן, מ׳האט אנגעהויבן בויען אפאר בנינים א גאנצע קריה, מיין שוועסטער האט געזאגט אז דער חלום איז נאכצומאכן אזוי, צוטיילן די ישיבה, עס זאל נישט זיין נאר איין גרויסע ישיבה.

רבינו שאל להגר״ש: איר זאגט א שיעור?

הגר״ש: יא, ב״ה.

א׳ הנוכחים: מ׳זאגט נאך אז דער מהרי״ץ (הגה״ק מהרי״ץ דושינסקיא ז״ל גאב״ד עיה״ק ירושלים ת״ו) האט זייער לאנג פארגעלערנט.

רבינו: יא, שעות לאנג האט ער פארגעלערנט.[8]

א׳ הנוכחים: מ׳זאגט, אפשר זעקס שעה האט געדויערט זיינע שיעורים.

האדמו״ר מדושינסקיא: (הראה על בנו הרה״ג ר׳ אהרן שמואל שליט״א) ער קען וועז אפשר וועלן זאגן, ס׳דארף אבער זיין שומעים....

---

6 ד׳ סניפי המתיבתא על שטה הישיבה ברחוב בארדיטשוב בעיר עוז לנו קרית יואל יצ״ו. ה״ה סניף דברי יואל, סניף ויואל משה, סניף ברך משה, סניף קדושת יואל, בראשות ראש הישיבה כ״ק רבינו הגה״ק שליט״א.

7 ה״ה שיעור ג׳ סניף עצי חיים ושיעור ג׳ סניף עסק התורה.

8 וז״ל בנו כ״ק המהרי״ם ז״ל בהקדמת ספר חי׳ מהרי״ץ על הש״ס: כידוע לכל דרכו של מרן רבינו זי״ע אשר כל תוכן חייו וכל מעייניו וכחותיו היו מושקעים בלימוד תורה דרבים, בישיבתו אשר היתה מפורסמת בעולם התורה בסדרי השיעורים העמוסים להפליא, שעות רבות ביום הי׳ עומד רבינו על רגליו ומשמיע את שיעוריו לתלמידים בבל מקצועות התורה, החל לימוד חומש עפירש״י והרמב״ן דרך ספרי מוסר ונביאים וכתובים, ועד שיעורי העיון בגמרא עפירש״י ותוספות וסידור שיטות הראשונים והאחרונים, ובסיומם חידושיו המבריקים והנפלאים לסדר דבר דבור על אופניו לישר הדורים ולפענח דברים המוקשים, ובעיקר להגיע אל הפשט המקורי שלא ישאר דבר בלתי מובן בלשונות חז״ל וברש״י ותוספות...

...מי לא זוכר את הפחד והחלחלה אשר אחז אותנו עת אשר הופיע רבינו זי״ע בבית מדרשו במלוא הדרו, ויושב ודורש כמשה מפי הגבורה שפתותיו שושנים נוטפות מור עובר קול דממה דקה הולך וגובר, באימה ביראה ברתת ובויע הי׳ יושב כעבדא קמא מאריה בקיץ כבחורף לא הראה שום סימנים של סבל מקור או מחום בלי עייפות ובלי תשות כח, לא הי׳ דבר או סיבה אשר יניא אותו משיעוריו לתלמידי הישיבה, ואף כשלא הי׳ בקו הבריאות לא נח ולא שקט מלהמשיך את שיעוריו כסדרם, ואדרבה הי׳ רגיל לומר שזה החיות שלו, ובעודו יושב בישיבה ואומר את שיעוריו בסדרן הוא מרגיש עצמו כבריה חדשה, כי שב רוחו בקרבו, וכשפוסק מן השיעורים אז היסורים חוזרים אליו ומעניס אותו...

א׳ הנוכחים: ער האט טאקע זעקס שעה פארגעלערנט?

האדמו״ר מדושינסקיא: אין ארץ ישראל שוין נישט, דאם רעדט מען נאך פריער, ווען ער איז נאך געווען אין חוסט.[9]

הגרא״ש: ס׳איז נישט געווען אויף איין מאל, ער האט פארגעלערנט צוויי מאל א טאג, און יעדעם מאל איז געווען צוויי א האלב שעה, פארמיטאג איז געווען א שיעור, און נאכמיטאג איז געווען א שיעור.[10]

רבינו: היינט קען מען דאם שוין נישט טוהן.....

האדמו״ר מדושינסקיא: כ׳זאג אלעמאל אז דאם איז געווען די גרויסקייט פון די תלמידים אויך, אז זיי זענען געווען גרייט מקבל זיין, צו הערן.[11]

א׳ ממלוויו: דער חידוש איז געווען אז פאר מ׳האט פארגעלערנט די גמרא האט ער יעדן טאג אויך געלערנט מוסר, און אויך געלערנט חומש רש״י.

---

9 הגה״ק מהרי״ץ דושינסקיא ז״ל נתמנה לכהן כאב״ד ק״ק גאלאנטא יצ״ו בשנת תרנ״ה, ויסד שם ישיבה גדולה בעיר, ובשנת תרפ״א עבר לכהן כאבד״ק חוסט וניהל את הישיבה הגדולה בעיר, עד אשר עלה לארה״ק בשנת תרצ״ג לכהן פאר כאב״ד עיה״ק ירושלים ת״ו.

10 ויש לציין סדר שיעוריו של המהרי״ץ ז״ל כפי שמובא ברשימות תלמידו בס׳ מראש צורים (עמ׳ נ״א): סדר השיעורים: בבוקר לאחר התפילה למד שו״ע או״ח עם מג״א, בעת לימוד הגמ׳ איחד באופן מוצלח מאד בין לימוד הבקיאות ללימוד העיון, הלימוד היה מחולק ללימוד בעיון - סוגיות, ולימוד בבקיאות גמ׳ רש״י תוס׳ מהרש״א מהרש״ל מהר״ם, בדרך כלל שלושה דפים לשבוע, ושלוש ארבע סוגיות לזמן, את שיעור העיון לימד לפני הצהרים בערך בשעה אחת עשרה, ולפני הלימוד קרא קצת מוסר מחובת הלבבות חרדים או חינוך, ואח״כ חומש רש״י עם חלקים גדולים של הרמב״ן, ומה שלא השלים מהפרשה במשך השבוע למד ביום שישי לאחר השיעור בשו״ע.

...פעם אמר לי על ריבוי שיעוריו: דרכי היא, תכבד העבודה על האנשים ואל ישעו בדברי שקר, הוא בחן מידי שבוע את מה שלמדו במשך השבוע ועומס השיעורים כפה עלינו התמדה, מתן השיעורים על ידו נמשך עד ר״ח אדר בזמן חורף, ובזמן הקיץ עד אחר תשעה באב, חודש אדר וחודש אב ניתנו לבני הישיבה לחזרה כללית שבסופה נבחנו כל התלמידים על החומר שנלמד בע״פ הגמ׳ כלשונה מילה במילה, ושאר החומר בע״פ...

11 אגב, ידוע שגם המהר״ם שיק רבו של המהרי״ץ אמר שיעורים הרבה שעות, ועיין בס׳ דרכי משה החדש (אות ל״ו) כשסיפרו למרן בעל ייטב לב זצוק״ל את סדר יומו, פנה ואמר לנכדו רבי משה דוד ט״ב זצ״ל, ראה נא איזה בר מזל הוא הרב דחוסט, אילו הייתי לומד בישיבה כל כך שיעורים, ׳העט איך נישט אמאהל אין תלמיד געהאט׳ ולו יש ישיבה גדולה כזו, ע״ש.

און אפילו א שיעור אין חומש רש״י האט ער שוין געקענט פארלערנען פופציג–זעכציג יאר, האט ער קיינמאל נישט געזאגט קיין שיעור אויב ער האט זיך נישט פארגעקוקט. נישט נאר סוגיות, נאר אפילו חומש רש״י.[12]

האדמו״ר מדושינסקיא: א אינטערסאנטע תקופה איז געווען – כ׳האב עם געהערט פון א תלמיד – מ׳האט אמאל גע׳לערנט אין די ישיבה מסכת תענית, וואם איז געווען דער סיבה? ס׳איז געווען דעמאלטס אין ירושלים אן עצירת גשמים,[13] האט ער גע׳זאגט אז מיר זענען נישט בכח צו פאסטן און גוזר תענית זיין, האט מען אבער ווען גע׳לערנט מסכת תענית א גאנצן ווינטער, ביז ערב פסח ווען מ׳האט מסיים געווען.

הגרא״ש: מ׳זאגט אז ס׳איז געווען דעמאלטס א ווינטער נאכדעם מיט גאר אסאך רעגן.

וכיבדו רבינו בברכת לחיים

וברכו רבינו: לחיים, מ׳זאל זיך זעהן מתוך שמחה וחדוה, מיט געזונט און הרחבת הדעת לאורך ימים.

ושאל רבינו: אויף ווילאנג בלייבט דער מחותן דא?

האדמו״ר מדושינסקיא: מאנטיג טראכט מען אי״ה אהיים צו פארן.

רבינו: דער אויבערשטער זאל העלפן צאתכם ובואכם לשלום, מ׳זאל אהיים פארן געזונטערהייט.

---

12 עיי׳ בהקדמת בנו כ״ק המהרי״ם ז״ל בשו״ת מהרי״ץ ח״ב שאביו לא היה אומר שיעור עד שלא הכין את השיעור וחזר עליה ג׳ פעמים, כמו שאמרו חז״ל (מדרש תנחומא יתרו סימן ט״ו) אין אדם רשאי לקרות בתורה עד שיהי׳ סדור בפיו שלושה פעמים, וכמו שמצינו אצל הקב״ה טרם שהשמיע את עשרת הדברות ׳אז ראה ויספרה הכינה וגם חקרה׳.

וכפי שמעיד תלמידו בס׳ מראש צורים (עמ׳ נ״ב) ...הכנה זאת עד היכן הגיעה, פעם אמר לי אחר תפילת השחר שאכנס אליו רבע שעה לפני שיעור העיון, באומרו קבלתי מסמכים מגאלנטא אסביר לך את תוכנם ותעביר אותם לעו״ד שמטפל בתעודות האזרחות שלי, נכנסתי אצלו ומצאתי אותו עומד ליד החלון ובידו חומש עם פרוש רש״י ורמב״ן, כשהבחין על פני שאני מופתע שהוא שמלמד יותר משלושים שנה שוב מכין את השיעור, אמר לי, ׳מה אתה מתפלא, אני לא יודע את התורה יותר טוב מהקב״ה׳ וחזר ע״ד המדרש הנ״ל...ע״ש.

13 עיי׳ בס׳ שו״ת מהרי״ץ (ח״א סי׳ מ״ח) שדן בענין תעניות על גשמים ושאר גזירות בארץ ישראל ובעולם, ע״ש.

וע״ע בס׳ תורת מהרי״ץ (על שיר השירים) עה״פ שימני כחותם על לבך וגו׳ על ענין עצירת גשמים, ע״ש.

הגרא"ש: דער פלאן איז געווען צו זיין אביסל לענגער, אבער וועגן דער מצב אין ארץ ישראל וויל נישט דער טאטע איבערלאזן דעם עולם...

האדמו"ר מדושינסקיא: מ'דארף אסאך חיזוק דארט.

רבינו: יא, מ'הערט צוריק, מ'איז זייער דערשראקן דארט, מ'איז באזארגט.

האדמו"ר מדושינסקיא: הושענא נפש מבהלה.

רבינו: אידן דאהי זענען אויך באזארגט.

אידן אין די גאנצע וועלט דארפן רחמי שמים. עס איז געווארן א גרויסע שנאה אין די גאנצע וועלט.

רח"ש פישער: מ'דארף שוין באלד קומען צו נאך א התונה, צו זיין התונה (הראה על נכדו הבה"ח ישראל בן הגה"צ ר' דוד דוב שליט"א חדב"נ)

רבינו: עם וועלן נאך דויערן אביסל, עס וועט נאך שנייען ביז דעמאלטם.....

האדמו"ר מדושינסקיא: די שניי צולאזט זיך דאך אויכעט.....

רבינו: יא, ברוך ה' פאר דעם.

הרמ"א: מ'זאגט אז מ'קומט אפ צער גידול בנים אז מ'קומט אויף שמחות, מ'קומט צו פארן.

רבינו: דער ערך ש"י,[14] ער איז געווען דיין אין סיגוט, איז געווען א גרויסער מתמיד, וועלן ער האט התונה געמאכט די קינדער איז ער געגאנגען נאר צו די חופה, די גאנצע התונה איז איהם שוין געווען צופיל, ביי די אייניקלעך איז ער שוין בכלל נישט געגאנגען, דאס איז ער שוין נישט מחויב, ס'איז שוין דא דער טאטע וואס ער איז מחויב.[15]

אבער אזוי ביי די קינדער איז ער געגאנגען צו די חופה, איז אמאל וועלן ער האט התונה געמאכט א קינד האט מען דאך געדארפט מאכן א נייעם מלבוש, א נייע בעקיטשע צו די התונה – אינדערהיים איז מען דאך נישט געגאנגען אין געשעפט קוקן, נאר ס'איז געקומען א שניידער אוו ער האט געזומען די מאס – איז דאך געקומען א שניידער צו איהם אהיים, אוו ער האט זיך געמוזט אויפשטעלן, מפסיק זיין פון לערנען, אוו ער האט איהם געמאסטן, האט ער דאך נישט געקענט לערנען די פאר מינוטן, האט ער זיך אנגערופן 'אוי, צער גידול בנים איז דאך אזוי גרויס.....'

דער ערך ש"י איז אמאל געזיצן אוו געלערנט, אוו זיין קינד א מיידל איז אריין געקומען צו אים אין שטוב, ער האט געמיינט אז זי איז געקומען פרעגן א שאלה, ער האט נישט דערקענט אז דאס איז זיין טאכטער, פרעגט ער 'יא, וואס וויל מען?' ער האט געמיינט אז זי איז געקומען פרעגן א שאלה..... [ובראותה שאביה אינו מכירה, אמרה, יש לי שאלה גדולה, היתכן שאב לא יכיר את בתו, אז הרים את עיניו וביקש את סליחתה ושאל בשלומה לרגע, ושוב אמר לה, מסתמא את רוצה לדבר עם אמך, הרי היא נמצאת בחדר השני (המטבח), והחזיר עיניו ללימודו].[16]

כ'האב געהערט פון טאטן ז"ל, אז וועלן דער שינאווער רב איז געקומען קיין סיגעט, איז דער ערך ש"י (דומ"ץ בסיגעט) קיינמאל נישט געגאנגען מקבל פנים זיין, אבער וועלן ער איז אווענ געפארן איז ער יא געגאנגען אים באגלייטן.

האב איך געפרעגט דעם טאטן פארוואס, האט ער געזאגט 'גיין מקבל פנים זיין האט מען דאך געדארפט גיין ווארטן ביי די באן, אוו א באן שפעטיגט אמאל, ס'איז נישט אלעמאל פונקטליך, דארף איך דאך שטיין אוו ווארטן דארטן ביי די באן, ער איז דאך געווען א געוואלדיגער מתמיד, אבער ביים באגלייטן, איז ער יא

---

14 הגאון הגדול בקש"ת רבי שלמה יודא [לייב] טאבאק ז"ל, מח"ס ערך ש"י על ד' חלקי שו"ע ועה"ת ומועדים, ושו"ת תשורת ש"י על ד' חלקי שו"ע, שנתמנה ע"י מרן הייטב לב ז"ל לדון ולהורות בדבר ה' זו הלכה בכל מקצועות התורה בק"ק סיגעט יצ"ו, ושם מנו"כ באוהל הסמוך ומחובר לאוהל מנוחת קדשם של רבותיה"ק מרנן הייט"ל הקדוי"ט והעצ"ה ז"ל. נלב"ע י"א טבת תרס"ח לפ"ק.

15 עיין בקונטרס שבחי ש"י (תולדות הערך ש"י – הנדפס בסוף שו"ת תשורת ש"י) שפעם אחת בנישואי א' מצאצאיו היה בדעתו להשתתף רק בהחופה ולא בסעודת הנישואין כמנהגו, אמר לו מרן הקדושת יו"ט שבכתר המרא דאתרא אשר בידו גזור עליו שישתתף בכל הסעודה מרישא עד גמירא, ופקודתו שמרה רוחו, ולקח עמו השו"ע חושן משפט, ובכל משך הסעודה הי' יושב ולומד.

16 יש לציין לזה מ"ש בכלי יקר על הפסוק (דברים ל"ג ט) ואת בניו לא ידע, דאיתא במס' עירובין (דף נב.) מאי דכתיב שחורות כעורב, רבא אמר במי אתה מוצא התורה במי שנעשה אכזרי על בניו כעורב, כי הא דרב אדא בר מתנא כי הוה אזיל לבי רב, אמרה ליה דביתהו ינוקא מאי נעביד להו אמר לה איכא קרמי באגמא, ופירש"י וכו', וז"ש ואת בניו לא ידע, שגם את בניו יעשה א"ע כלא יודע, וכל כך למה כי שמרו אמרתיך ובריתך ינצורו, יורו משפטיך ליעקב וגו', ר"ל מצד שהם צריכין לעסוק בתורה תמיד ע"כ גם את בניו לא ידע באמור.

געגאנגען באגלייטן, און אז די באן האט געשפעטיגט איז ער אהיים געגאנגען, ער האט נישט אויסגעווארט די באן זאל אנקומען און דער שינאוועך רב זאל אויפשטייגן, ער איז געגאנגען באגלייטן דעם שינאוועך רב צו די באן, און תיכף צוריק געגאנגען לערנען.

האדמו"ר מדושינסקיא: די וועלט דערציילט עפעס א ענליכע מעשה אויך ביי רבי עקיבא איגר, וועז ער איז געקומען באזוכן דעם חתם סופר און די רביצין האט שוין נישט געלעבט.

רבינו: יא, די וועלט זאגט נאך אזוי, אז וועז דער חתם סופר איז געווארן אן אלמן פון די צווייטע רביצין (הרבנית הצדיקת שרל בתו של הגרעק"א, ביום ח"י אדר שני תקצ"ב כשהיא בת מ"ב שנים),[17] און דער חתם סופר האט נאכאמאל חתונה געהאט (בזיווש"ל עם אלמנת הגאון בעל טיב גיטין ז"ל), און רבי עקיבא איגר איז געקומען אויף א באזוך צום חתם סופר, און ער האט נישט געווואוסט אז זיין טאכטער לעבט שוין נישט (כי היה כבר בימי זקנותו ולא גילו לו), און אז דער חתם סופר האט שוין נאכאמאל חתונה געהאט, האבן די קינדער נישט געווואוסט וואס דא וועט זיין, האט דער חתם סופר געזאגט אז זי זאל אריין קומען און ער וועט נישט וויסן אז דאס איז נישט די טאכטער. און זי איז אריין געקומען, און ער האט טאקע נישט געווואוסט אז ס'איז נישט זיין טאכטער, א גדלות פון די גרויסע צדקות פון רבי עקיבא איגר, אז ער האט נישט געקוקט.[18]

מ'זאגט נאך אז וועז דער ערך ש"י איז געווען א בחור מ'האט אים געערעדט א שידוך, און ער איז אנגעקומען דארטן צו דעם איד וואו מ'האט געערעדט דעם שידוך, האט ער געזעהן אז דארט איז דא א ש"ם, בימים ההם וועך האט פארמאגט א ש"ס?, א גאנצן ש"ס? מ'פארשטייט עם היינט נישט, פאר הונדערט יאר צוריק וועך האט געהאט א ש"ס? א נגיד האט געהאט א גאנצן ש"ס.

בקיצור, ער האט געזעהן א ש"ס, און מ'האט געערעדט דעם שידוך מיט די טאכטער פון דעם איד, און זיין מאמע זאגט אז ס'גיפעלט איר נישט דער שידוך, די מדוברת גיפעלט איר עפעס נישט, און ער זאגט מיר גיפעלט יא דער שידוך ווייל דא איז דאך דא א ש"ס אין שטוב..., ס'גיפעלט מיר יא... און ס'איז געווארן דער שידוך, ווייל ס'איז דא א ש"ם דא.

הרמ"א: ס'איז דא א מעשה מיט רבי משולם איגרא, אז ער איז געקומען צו זיין שידוך און מ'האט אים אנגעגרייט א קאווע, האט ער גיגעסן אביסל פון די קאווע, די צוקער, און גיטרינקן נאכדעם די וואסער און די מילעך, דער מחותן האט געזעהן אז ער איז אזא בטלן האט ער אים נישט געווואלט, יארן שפעטער איז ער שוין געווען דער גרויסער רבי משולם איגרא, און דער מחותן איז געווען ביי א איד און ער האט געהערט אז רבי משולם איגרא איז דא און ער איז אזוי גרוים האט ער גיחלש'ט, דער איד האט אים דערמינטערט און האט אים גיפרעגט פארוואס האט ער גיחלש'ט, האט ער פארציילט אז דער רבי משולם איגרא איז געווען אנגיטראגן פאר מיין טאכטער און איך האב אים אפגיזאגט, זאגט ער, אויב אזוי קען איר חלש'ן נאכאמאל.

רבינו: די מעשה איז געווען אזוי, דער ארי' דבי עילאי (החב"נ מרן הישמח משה ז"ל) איז געווען קודם אן איידעם ביי א בעל בתי"שער מענטש, זי איז געווען א בעל בתי"ש קינד, און ער האט חתונה געהאט מיט איר און ער איז געזיצן און גיעלערנט, ער האט איר קוים אנגעקוקט, און זי איז

---

17 וראוי לעיי' בדרשת חת"ס דף שפ"ו עמוד ג' והלאה דרשת הספד נפלא שדרש ורשם החת"ס ז"ל עלי', וגם בהגהת המסדר והמו"ל, שמביא שם ענינים נפלאים מגדולתה.

18 אמנם מן הענין לציין מה שמובא בקובץ אוצרות הסופר (גליון י"ב עמ' קל"ו) בשם הגאון רבי שלום מילער: ...אגב אעתיק מה ששמעתי מפי כבוד הגה"צ אב"ד לונדון בעל חשב האפוד וז"ל ששמע מפי מרן הגה"ק מהרי"ץ דושינסקיא זצ"ל על הסיפור שהגאון רבי עקיבא איגר בא לבקר את חתנו החתם סופר זיע"א, ובתו הרבנית כבר לא היתה בעלמא הדין ולא הודיעוהו, ושהה כמה ימים אצל החתם סופר, ואמרו להזיווג שלישי (שהיתה אלמנת בעל טיב גיטין ז"ל) שתעשה את עצמה כאילו היא בתו של הגרעק"א זיע"א שהוא לא ירגיש בזה.

וע"ז אמר הגה"ק מהרי"ץ שאינו אמת, שהיא היתה חשובה, ואחר הנישואין עם החת"ס שמעה הבדלה מהחתם סופר, אמרה בעלי הראשון ר' הערשלי לא אמר כן, ואם כן איננו יכול להיות אמת, עכ"ד.

וכן מציין שם בקובץ הנ"ל (גליון ט"ו) יעויין בספר פסקים ותקנות הגרעק"א (עמוד ע"ד מכתב י"ח) מכתב ממרן החתם סופר אל גיסו הגאון

רבי אברהם איגר זצ"ל וז"ל: יקרתו הגיעני חשתי ולא ההמהמתי להשיב, לא אעשה דבר בענין עד ישאל אדונינו מו"ח הגאון אביו נ"י אם איננו חושש שכבר נשאתי לשנים וכו', וידוע ומפורסם הגם שהיא אשה רבה אינה אשה שלום וכו' עכ"ל. ומשמע מדבריו שמרנא הגרעק"א ידע שבתו הלכה לעולמה, ומדברים נכבדות עבור חתנו מרן החת"ס, ודו"ק

נישט געווען צופרידן, נישט אזא מאן דארף זי האבן, און זי איז זיך געגאנגען באקלאגן פאר"ן פאטער, אבער דער איז יא געווען א מבין אויף אים, דער פאטער האט אים יא געשעצט, אבער זי איז געווען אומצופרידן.

דער שווער איז געווען א גרויסער וויין סוחר, און אמאל איז דער שווער אוועק געפארן אויף מסחר, און זיי זענען געבליבן אליינם, איז געקומען א גוי'טע אינקויפן וויין, די וויין איז דאך געלעגן אין א קעלער אזוי ווי דער סדר איז געווען, זי גייט אראפ מיט די גוי'טע אין קעלער האט זי אים געבעטן ער זאל קומען האלטן די לאמטערנע ס'זאל זיין ליכטיג מ'זאל קענען זעהן דארט, ער האט געהאלטן אינמיטן לערנען, אבער פאר שלום בית האט ער מסכים געווען אז ער וועט אראפ גיין האלטן די לאמטערנע – עס איז דאך נישט געווען קיין לעקטער'ס – און דאס ווייב האט זיך ארויס גערוקט פון קעלער עפעס מסדר זיין, און בין כך ובין כך קוקט ער זיך אום, ער זעהט אז דאס ווייב איז נישטא און ער איז אליינם מיט אן ערלית, נו יחוד מיט אן ערלית!, האט ער געזוכט די טיהר און ער איז ארויס געלאפן, ער איז ארויס געגאנגען און האט איבער געלאזט די ערלית, נו איז דאך געבליבן די גוי'טע מיטן וויין אליינם.

דער שווער איז אהיים געקומען האט ער געהאט א שאלה אויפן וויין, וועגן יין נסך, און ס'איז געווען א גרויסער שאדן, האט ער אים געפרעגט, וואס האסטו געטוהן, האסט איבער געלאזט די גוי'טע אליינם אין קעלער מיט די וויין? האט די טאכטער אים געזאגט, זעהסטו וואספארא בטלן ער איז? דעמאלטס האט דער שווער שוין מסכים געווען אז זי זאל אים איבער לאזן, און זיי האב זיך געג'גט, איז ער געווארן א גרוש, און דער ישמח משה האט אים נאכדעם געזומען פאר אן איידעם אלץ גרוש, פאר זיין בת יחידה.

לימים, דער שווער איז געווען א נגיד, תורה וגדולה במקום אחד, איז דער שווער געווען ביי רבי משולם איגרא, און ס'איז אנגעקומען א בריוו, א תשובה פונעם ארי' דבי עילאי צו רבי משולם איגרא, און ער איז געזיצן דארט ווען רבי משולם איגרא האט געליינט דעם בריוו, ס'איז געווען א תשובה להלכה, און ער האט שטארק מפליא געווען דעם בריוו, ער האט זיך אזוי אינטערגעזאגט 'אוי שרייבט ער גוט', ער האט אים זייער מפליא געווען, און דער איד זיצט דארט ביי רבי משולם איגרא און ער פרעגט אים 'ווער איז דער וואס שרייבט אזוי גוט', ווייזט ער אים דעם נאמען וועד דאס איז געווען, וועז דער איד האט געזעהן דעם נאמען האט ער אוועק ג'חלש'ט, ער האט נישט געוואוסט וואס איז אים געשעהן, מ'האט אים דערמונטערט און מ'האט אים געפרעגט וואס איז אייך געשעהן? האט ער געזאגט, ער איז געווען מיין איידעם און איך האב אים אוועק געשיקט, זאגט אים רבי משולם איגרא, אזוי?! דעמאלטס מעגט איר נאכאמאל חלש'ן.

הרמ"א: דער ארי' דבי עילאי האט געהאט קינדער פון זיין ערשטע רביצין?

רבינו: ניין.

דער ישמח משה האט אים געזומען פאר אן איידעם, ער האט נישט אויסגעזאגט פאר זיין רביצין אז דער חתן איז א גרוש, און דער מחותן (אביו הגה"ק רבי חיים אשר ליפשיץ ז"ל מתלמידי החוזה מלובלין ז"ל) האט געבעטן נדן, אזוי ווי ס'איז געווען איינגעפירט בימים ההם, דער ישמח משה איז געווען רב אין שינאווא דעמאלטס, ס'איז געווען א קליין שטעטל, ער האט נישט געהאט קיין נדן צו געבן, איז ער געגאנגען און געזאגט פאר די רביצין, מ'טראגט אונז אהן א שידוך עפעס אזאנס און אזעלעכס, מ'דארף זעהן צו האבן נדן, האט זי געזאגט, אז זי האט א שטערן טיכל וואס איז איהר געבליבן, איר פאטער איז געווען אן עושר און דאס איז געבליבן פון איר פאטער'ס גאנצע פארמעגן, איר די שטערן טיכל, און פאר אזא שידוך איז זי גרייט צו פארקויפן איר צירונג, איר שטערן טיכל, כדי מ'זאל זיך קענען איינשאפן א איידעם אזאנס און אזעלעכס, איז זי געגאנגען און זי האט פארקויפט דאס שטערן טיכל, און ס'איז געווארן דער שידוך, שפעטער נאכ'ן שידוך האט איר עמיצער אויסגעזאגט אז איר חתן איז א גרוש, זי האט נישט אנגעהויבן צו וויסן אז דער חתן איז א גרוש, זי איז געווארן אויס מענטש, די טאכטער איז דאך געווען א בת יחידה און זי האט באקומען א גרוש, איז זי אריין געגאנגען צום ישמח משה און זי האט געזאגט, מ'האט געזומען א גרוש און פאר דעם האב איך געדארפט פארקויפן דעם צירונג, פאר דעם האב איך עם געדארפט אוועק געבן.

האט דער ישמח משה איר געזאגט כ׳וועל דיר פארצייל׳ן א מעשה, אין א דארף איז געווען א פויער וואס האט געגראבן אין פעלד ביי זיך, און ביים גראבן האט ער געטראפן פערל שטיינער, ער האט אין זיין לעבן נישט געווואוסט וואס איז דאס פערל, ער האט געזעהן רינדכיגע זאכן, האט ער פארשטאנען מיט זיין פויער׳ישן שכל אז ער האט געטראפן באנדלעך, ער האט זיך זייער געפריידט, ער האט געטראפן א טאפ מיט באנדלעך, ער איז אהיים געגאנגען, ער האט גענומען דעם טאפ מיט די באנדלעך, ארויפגעשטעלט אויפן פייער צו קאכן ער זאל האבן א מיטאג, ער קאכט די באנדלעך איין שעה, עס קאכט צוויי שעה, ער וויל עס שוין עסן, אבער ס׳איז הארט מ׳קען עס נישט עסן, ער פראבירט נאך לענגער צו קאכן, אבער ס׳גייט נישט, די באנדלעך קאכן זיך נישט אפ, ער האט נאך אזעכלע באנדלעך נישט געזעהן, האט ער געהאט א שכן א איד, איז ער אריבער געגאנגען צו דעם איד און ער זאגט אים כ׳וויים נישט וואס דאס איז, כ׳האב דא באנדלעך און איך פראביר עס צו קאכן און עס גייט נישט, זאגט ער, לאמיך זעהן וואס גייט פאר מיט דיינע באנדלעך, איז ער אריבער געקומען און ער האט באלד געזעהן אז דאס איז פערל שטיינער, זאגט ער פאר דעם פויער, וויסטו וואס לאמיר איינטוישן, איך וועל דיר געבן באנדלעך וואס לאזן זיך יא קאכן, און דו געב מיר די באנדלעך, די אומגעלונגענע באנדלעך וואס לאזן זיך נישט קאכן, זאגט ער, נו אדרבה, ער איז געווען צופריידן, ער האט אים געגעבן די באנדלעך, און דער איד האט באקומען די פערל שטיינער.

זאגט איר דער ישמח משה, די פערל איז ביי דעם איד געווען זייער חשוב, אפילו ער האט דאס גענומען פון דעם גוי, וויל אפילו דער פויער האט נישט פארשטאנען די וועדע פון די פערל איז נאך נישט וויניגער די חשיבות פון די פערל. אזוי האט איר דער ישמח משה געזאגט, וויל יענער האט נישט פארשטאנען דאס חשיבות פונעם התן און ער האט אים אפגע׳גט, וועגן דעם איז נאכנישט געפאלן זיין חשיבות.

אזוי איז ער געווארן אן איידעם ביים ישמח משה.[19]

האדמו״ר מדושינסקיא: די וואך איז דאך די פרשה פון שידוכים.

רבינו: יא, די קומענדיגע וואך, פרשת חיי שרה.

הרמ״א: ביים ארי׳ דבי עילאי איז געווען די מעשה מיט די נדן אז ס׳איז פארברענט געווארן?

רבינו: יא, ער האט עס אהין געגעבן פאר א איד, און יענער האט געקויפט און פארקויפט סחורה, און ער האט אים געגעבן פונעם ריוח, און אזוי האט ער געהאט פרנסה, ויהי היום, ער איז געפארן אין שטאט אריין, און מ׳האט איינגעקויפט א וואגן מיט סחורה, ביינאכט האט אויסגעבראכן א שריפה ביי די אכסניא, קיין פייער–לעשער׳ס זענען דאך נישט געווען, און די גאנצע סחורה איז פארברענט געווארן, און דאס גאנצע געלט איז געגאנגען לטמיון.

דעם ארי׳ דבי עילאי׳ם רביצין איז געווען זייער צוטראגן, אזא אומגליק האט איר פאסירט, דאס גאנצע געלט איז געגאנגען לטמיון, זי איז געגאנגען אין בית המדרש און געזעהן ווי איר מאן זיצט און לערנט געהעריג, זאגט זי אים ׳אז ס׳פאסירט אזא אומגליק זיצסטו רוהיג און דו לערנסט?׳, זאגט ער ׳נו, וואס זאל איך טוהן?׳, זאגט זי אים ׳און דו דאגה׳סט גארנישט?׳, זאגט ער ׳דיין טאטע (הישמה משה) האט מיך גענומען פאר א איידעם, וויל איך בין א עילוי, וואס הייסט א עילוי? א שוועדע סוגיא וואס איינער פלאגט זיך אפאר וואכן, איז ווער ס׳האט א עילוי׳שן קאפ לערנט עם אדורך שנעל, די סוגיא פון דאגה׳ענען וואס מ׳דארף דאגה׳ן וואכן, האב איך עם געמאכט שנעל, איך האב שוין אפגע׳דאגה׳ט, יעצט קען איך שוין רואיג זיצן און לערנען ולה׳ הישועה...׳.

ונפרד רבינו ממנו בברכה: א גוטע וואך, א שמחה׳דיגע וואך, מ׳זאל אהיים פארן לחיים ולשלום.

האדמו״ר מדושינסקיא: אמן, והמברך יתברך, מ׳זאל זיך זעהן מתוך שמחה, א גוטע וואך.

---

19 ויש לציין מה שכ׳ בהקדמות הספר תהלה למשה: בהגיע עת דודים בעת עמד האריי׳ דבי עילאה בצל החופה עם כלתו הרבנית חנה בת הישמח משה, באתה אליו זקנתו שהיתה כבר בעלמא דקשוט, ואמרה לו, אל תדמה בדעתך שזיווג זה הוא אצלך זיווג שני, רק הוא באמת זיווג הראשון אשר בשמים ממעל כבר הכריזו על שידוך זה שיבא לידי גמר.

אחר החופה סיפר רבנו לזוגתו הרבנית ענין זה שנתגלה לו בשעת החופה, והיא מסרה הדברים לאביה, וכתב זאת לזכרון בין רשמי הזכרונות שלו בשם חתנו, עכ״ל.

תודה וקו"ל זמרה

מזמור לדו"ד

בהאי עידן דחדוותא, נשגר בזה כסא דברכתא, קדם ידידינו החשוב לעילא מכל תושבחתא, איש חמודות ורב תבונות, שמו מהללים בשפתי רננות, האי צנתר דדהבא, ידען נפלא וחו"ב טובא, גריס בהוויות דאביי ורבא, לשונו עט סופר, עומד תמיד לימינינו ברוח מסור, ויהי דו"ד בכל משכיל דרכיו, יראת ה' חופפת על פניו, הלא הוא

הרב ר' דוד ווייס שליט"א

לרגל שמחת הולדת בנו ני"ו
בסימן טוב ובמזל טוב

ותהי נא ברכותינו עטרה, שמשמחה זו יושפע תמיד שמחות תדירא, ואך טוב וחסד ירדפוהו כל הימים, ויזכה להמשיך בהרמת גליונינו, שופרה של קהילתינו, ויהי נועם ה' עלינו, ומעשה ידינו כוננה עלינו, עדי נזכה לביאת משיח צדקינו, ומלכינו בראשינו, במהרה בימינו אמן.

הזותמים למען שמו באהבה ובהודאה

מערכת "קול התעוררותינו"
בהוה"ק

מערכת "קול התעוררותינו"
בהוה"צ

Cong. Yetev Lev
D'Satmar

קהל יטב לב
ד'סאטמאר

Cental Office: 58 Lee Ave. Brooklyn NY 11211 | Tel. 718-302-6720 / Fax. 718-486-2473

ב"ה

כְּדֵי לְהוֹדוֹת וּלְהַלֵּל לְשִׁמְךָ הַגָּדוֹל

סדר הזמנים

בימי האורה בקרב קהלתינו הק' פה וויליאמסבורג יצ"ו

בצ"ק כ"ק מרן רבינו הגה"ק שליט"א

- בבית מדרשינו הגדול -

הדלקת נרות חנוכה

בשיר ורננים ואמירת דברות קודש ברוב עם הדרת מלך

יום ה' וישב	מוצש"ק וישב
נר א' דחנוכה	נר ג' דחנוכה
בשעה 9:00	בשעה 9:30

סידורו של שבת

שב"ק פרשת וישב - שבת חנוכה

מנחה עש"ק
בשעה 5:00
45 מינוט אחר זמן הדלה"נ

עריכת שלחן הטדור
בקרב כל הקהל הקודש אנ"ש זקנים עם נערים
בשעה 9:15

תהלים שב"ק בבוקר	שחרית יום שב"ק
בשעה 7:15	בשעה 9:15

מנחה וסעודה שלישית
בשעה 5:00
45 מינוט אחר זמן הדלה"נ

הנהלת הקהלה

לֵךְ שִׁמְרִים הוּא לְכָל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְדוֹרוֹתָ"ם:

במקהלות עם קדוש נזכה לשמוע דברי אלקים חיים

הדרכת השנה

יסודות איתנים בהשקפה בהירה המקובלת

חובת השעה במלחמת ה'

לאורו של מרן רבינו הקדוש והטהור זי"ע

מפי אבינו רועינו הנאמן שומר גחלת ישראל עטרת תפארת ישראל נושא נזך ראשינו

כ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק שליט"א

לגדור גדר בענינים העומדים על הפרק, לדעת את הדרך אשר ילכו בה
להצלת עתיד הדורות בדרך המסורה בחינוך הבנים והבנות

לְכוּ בָנִים שִׁמְעוּ לִי יִרְאַת ה' אֲלַמֶּדְכֶם